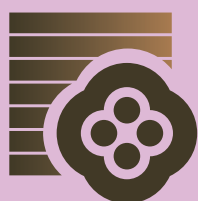

FUNDUSZE POŻYCZKOWE W POLSCE

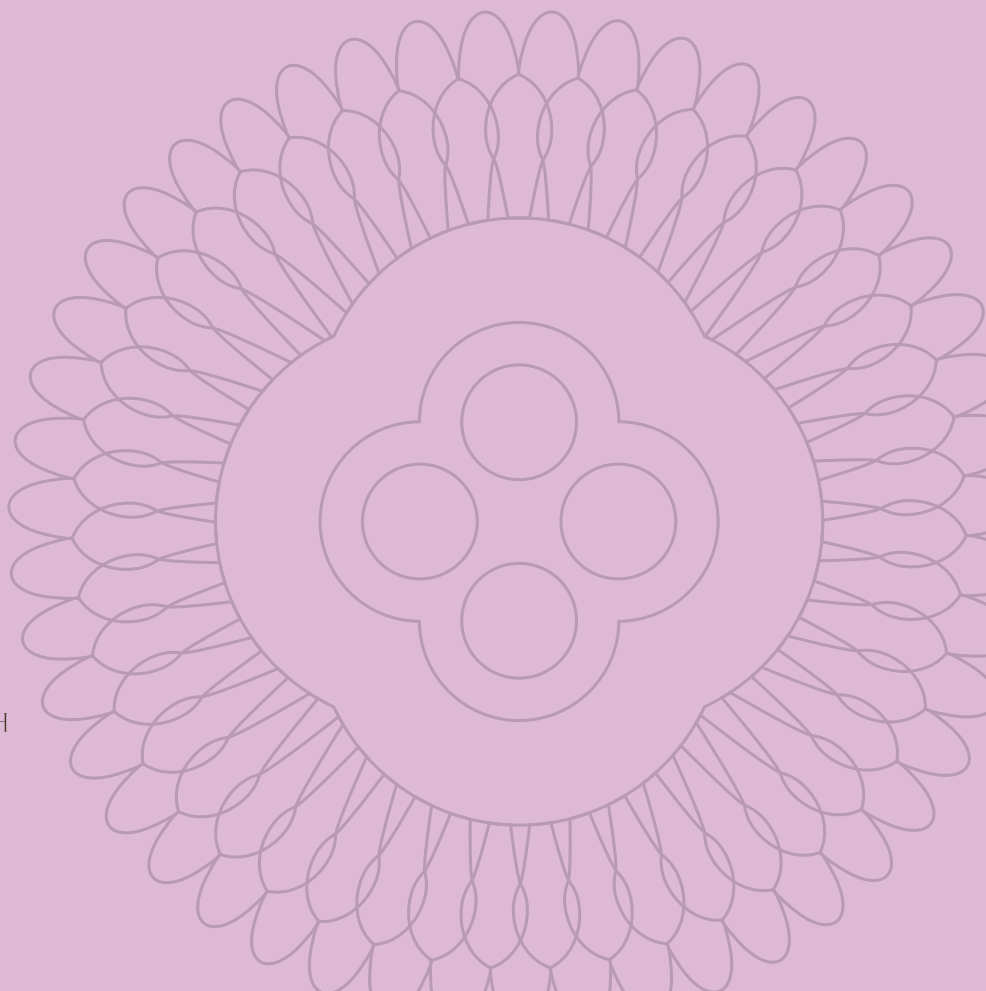

RAPORT 2017

POLSKI ZWIĄZEK
FUNDUSZY POŻYCZKOWYCH

PZFP

FUNDUSZE POŻYCZKOWE W POLSCE

RAPORT 2017

POLSKI ZWIĄZEK
FUNDUSZY POŻYCZKOWYCH

PZFP

© Copyright do wydania polskiego PZFP

Wszelkie prawa zastrzeżone.
Zabronione jest kopiowanie, przetwarzanie i rozpowszechnianie
w jakimkolwiek celu oraz postaci bez pisemnej zgody autora i wydawcy.

Opracowanie zbiorowe
Marek Mika, Piotr Rogowiecki, Katarzyna Sabarańska.

Raport powstał na podstawie zaktualizowanych danych przekazanych przez fundusze pożyczkowe
według stanu na 31.12.2017 r.

Spis treści

Słowo wstępne od Zarządu Związku	5
Wprowadzenie	7
Rozdział. Uwarunkowania makroekonomiczne działalności pożyczkowej w 2017 roku	9
1. Wyniki finansowe i zapotrzebowanie na kapitał przedsiębiorstw	9
2. Zapotrzebowanie przedsiębiorstw na zewnętrzne źródła finansowania	11
3. Dynamika wzrostu gospodarczego Polski w 2017 roku a sytuacja w sektorze funduszy pożyczkowych	13
4. Wnioski	14
Rozdział II. Wartość kapitału pożyczkowego i aktywność funduszy pożyczkowych w układzie ogólnopolskim i regionalnym	15
1. Dynamika wartości kapitału pożyczkowego	15
2. Działalność funduszy pożyczkowych w ujęciu ogólnokrajowym i regionalnym	17
3. Aktywność funduszy pożyczkowych w podziale na obszar miejski i wiejski	22
Rozdział III. Charakterystyka klienta funduszy pożyczkowych	25
1. Działalność funduszy pożyczkowych w kontekście długości prowadzenia działalności gospodarczej przez pożyczkobiorców	25
2. Klienci powracający do funduszy pożyczkowych	27
3. Udzielone pożyczki w odniesieniu do wielkości przedsiębiorstwa	28
4. Popyt na pożyczki w kontekście płci/formy prawnej pożyczkobiorcy	29
5. Popyt na pożyczki w kontekście celu przeznaczenia pozyskanych środków	31
6. Popyt na ofertę funduszy w poszczególnych branżach	32
7. Pożyczki udzielone przez fundusze pożyczkowe według przedziałów wartości, w tym wraz z pomocą <i>de minimis</i>	34
Rozdział IV. Jakość portfela pożyczkowego	37
1. Terminowość spłaty pożyczek	37
2. Prognoza na rok 2018	38
Rozdział V. Sieć i zakres działalności funduszy pożyczkowych oraz ich zaplecze kadrowe	41
1. Wyposażenie kapitałowe funduszy pożyczkowych	41
2. Sieć oddziałów terenowych funduszy pożyczkowych	43
3. Polityka kadrowa funduszy pożyczkowych	44

Rozdział VI. Dotychczasowe doświadczenia z wdrażania instrumentów finansowych w ramach regionalnych programów operacyjnych w perspektywie finansowej 2014-2020	45
1. Alokacja na instrumenty zwrotne w perspektywie finansowej UE 2014-2020	45
2. Przebieg postępowań przetargowych	47
3. Analiza wdrażania instrumentów pod kątem kategorii pośredników finansowych	58
4. Wnioski	59
Wnioski	61
Załączniki:	63
1. Podstawowe dane dotyczące funduszy pożyczkowych według kapitału pożyczkowego na tle liczby i wartości udzielonych pożyczek oraz średniej wartości pożyczki w 2017 roku	64
2. Udział poszczególnych funduszy pożyczkowych w ogólnej sumie kapitału pożyczkowego, wartości i liczby udzielonych pożyczek na 31.12.2017 r.	64
3. Aktywność funduszy pożyczkowych – wybrane informacje o funduszach pożyczkowych na 31.12.2017 r.	72
4. Aktywność funduszy pożyczkowych według wartości kapitału pożyczkowego	76

Słowo wstępne

Polski Związek Funduszy Pożyczkowych oddaje w Państwa ręce Raport FUNDUSZE POŻYCZKOWE w POLSCE 2017. Jest to kolejna edycja, corocznego, wydawanego od 2004 roku, opracowania naszego Stowarzyszenia. Niniejszy Raport to jedyna publikacja obrazująca działalność funduszy pożyczkowych, opisująca trendy i zjawiska występujące w naszym środowisku. Lektura Raportu pozwoli Państwu m.in. na zdobycie kompleksowej wiedzy na temat aktywności funduszy pożyczkowych w 2017 roku i ich znaczenia we wspieraniu kapitałowym polskich przedsiębiorstw.

Struktura portfela pożyczkowego funduszy w 2017 r. wskazuje jednoznacznie na to, że badane podmioty nadal wypełniają misję do której zostały powołane, a więc wspierają rozwój tych przedsiębiorstw, które mogłyby mieć, ze względu na krótką historię kredytową lub jej brak, trudności w dostępie do finansowania zewnętrznego na rynku komercyjnym. Za nami kolejny rok aktywnego wspierania sektora MŚP, a jednocześnie dużego wysiłku ukierunkowanego na pozyskanie kapitału pożyczkowego. W 2017 roku ogłoszono i rozstrzygnięto szereg przetargów na wybór pośredników finansowych i jak się okazuje praktycznie tylko fundusze pożyczkowe będą wdrażać instrumenty pożyczkowe w ramach bieżącej perspektywy finansowej UE. Pamiętajmy jednak, że od rozstrzygnięcia przetargu do podpisania stosownej umowy musi upłynąć nieco czasu, a sam kapitał jest wypłacany w transzach. Jeżeli do tego dołożymy fakt, iż w niektórych regionach fundusze musiały zwrócić kapitał z poprzedniej perspektywy, to mamy efekt w postaci wyraźnego spadku, w stosunku do 2016 roku, wartości kapitału pożyczkowego i aktywności funduszy. Zjawiska te zachodzą niestety drugi rok z rzędu. Podkreślić należy także to, że administracja rządowa nadal nie jest zainteresowana naszymi podmiotami. Powtarza się pewien schemat. Wiele ministerstw powtarza hasła o wspieraniu przedsiębiorczości, oczywiście w szczególności sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Tymczasem pomija się w debacie podmioty de facto odpowiadające za przekazanie tym podmiotom ok. 5 mld zł w kilku najbliższych latach. Co symptomatyczne, już drugi rok z rzędu nie otrzymaliśmy dofinansowania na przygotowanie Raportu.

Tak naprawdę dla funduszy pożyczkowych perspektywa 2014-2020 nadal jest w początkowej fazie wdrażania. Łączna alokacja na instrumenty pożyczkowe wynosi ok. 5 mld zł. Przebieg przetargów na wybór pośredników finansowych potwierdza to o czym pisaliśmy w słowie wstępnym do Raportu za 2016 rok – tj. „Można zadać pytanie – kto będzie w stanie „przerobić” tak duże środki – przekazać je przedsiębiorcom transparentnie i zgodnie z przeznaczeniem? Biorąc pod uwagę tylko fakt, iż to dzięki funduszom Inicjatywa JEREMIE okazała się sukcesem, w naturalny sposób nasuwa się odpowiedź – to fundusze pożyczkowe powinny być głównymi realizatorami pożyczkowych instrumentów finansowych

w ramach obecnej perspektywy – posiadają odpowiednie zaplecze kadrowe i logistyczne doświadczone kadry oraz 25 lat praktyki.”. Mieliśmy rację – 58 z 68 oferentów startujących w przetargach to fundusze pożyczkowe, w przeważającej części samodzielnie, ale także jako członkowie konsorcjów. Nie pomyliliśmy się także w naszych prognozach co do wymogów stawianych oferentom – warunki z zakresu kapitałów własnych niejako przymuszają do zawiązywania konsorcjów. Przetargi miały być szansą dla funduszy na wyższe, od tych jakie przewiduje stosowne rozporządzenie unijne, wynagrodzenie pośredników finansowych. Praktyka pokazuje to, że wynagrodzenia będą ostatecznie dalece niższe od tych jakie miały miejsce w perspektywie 2007-2013.

System wdrażania instrumentów finansowych w perspektywie 2014-2020 przewiduje zwrot powierzonych środków ich pierwotnym dysponentom. Tym pilniejsza staje się dyskusja na temat tego jak zapewnić dopływ kapitału pożyczkowego w trwały, systemowy sposób, w maksymalny sposób uniezależniony od otoczenia regulacyjnego oraz politycznego. To zagadnienie jest kwestią fundamentalną dla naszej przyszłości.

Zarząd Polskiego Związku Funduszy Pożyczkowych

Wprowadzenie

Fundusze pożyczkowe wspierają rozwój polskich przedsiębiorstw od początku lat 90-tych. Przez ponad 25 lat, zdobywając doświadczenie, doskonaląc procedury oraz szkoląc kadry, fundusze stały się organizacjami eksperckimi w zakresie dostarczania finansowania zewnętrznego przedsiębiorcom z sektora MŚP. Ogólnopolska sieć pozwala zainteresowanym podmiotom gospodarczym na dostęp do kapitału praktycznie w całym kraju. Trzeba to wielokrotnie powtarzać, jak zostanie bowiem pokazane poniżej to właśnie fundusze pożyczkowe będą w praktyce wdrażać 5 mld zł przeznaczone w bieżącej perspektywie UE na instrumenty pożyczkowe. Mówimy o podmiotach najbardziej doświadczonych we wdrażaniu instrumentów zwrotnych finansowanych ze środków Unii Europejskiej. Ma to niebagatelne znaczenie biorąc pod uwagę wielkość alokacji na ten cel w bieżącej perspektywie finansowej. Dzięki działalności funduszy powstają i rozwijają się tysiące przedsiębiorstw. Przede wszystkim tych najmniejszych, które mają ograniczone szanse na zdobycie finansowania na komercyjnym rynku finansowym. W ten sposób fundusze nie tylko wspierają rozwój gospodarczy kraju, ale o czym warto pamiętać ograniczają skalę ubóstwa. Doskonale znają swoje rynki lokalnie i dużo lepiej niż „Warszawa”, czy nawet „województwo” wiedzą jakie instrumenty finansowe są potrzebne na danym terenie i w jaki sposób należy je wdrażać.

Powolne wdrażanie obecnej perspektywy finansowej UE oraz niepewność co do tego, jak w praktyce będzie ten proces wyglądał, a także niekorzystne dla funduszy rozwiązanie kwestii przyszłości środków z perspektywy 2007-2013 w części regionów spowodowały to, że kapitał pożyczkowy funduszy w 2017 wyraźnie się zmniejszył. W ślad za tym ograniczeniu uległa akcja pożyczkowa co było potęgowane także decyzjami niektórych instytucji zarządzających, które w praktyce wymuszały zmniejszenie aktywności pożyczkowej.

Raport obejmujący wyniki funkcjonowania funduszy pożyczkowych w Polsce w roku 2017 przygotowany został na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród funduszy pożyczkowych prowadzących działalność w 2017 roku. Badanie zostało przeprowadzone przez Związek samodzielnie. Wraz z likwidacją Krajowego Systemu Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw zakończeniu uległa współpraca w przedmiotowym zakresie z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości.

Narzędzie badawcze w postaci ankiety, podobnie jak rok wcześniej obejmowało 8 zagadnień tematycznych, w ramach których łącznie zadano 82 pytania. Ankiety w ramach badań przekazane zostały przez fundusze pożyczkowe zarówno zrzeszone w Polskim Związku Funduszy Pożyczkowych, jak również przez fundusze niezrzeszone. W 2017 roku działalność prowadziło, według naszej wiedzy, 80 funduszy pożyczkowych. Niniejszy raport powstał na podstawie

danych z 60 funduszy pożyczkowych, a więc 75% wszystkich, które prowadziły akcję pożyczkową w 2017 roku. Prezentowany ranking funduszy, gdzie porównywane są podmioty z poszczególnych grup, nadal jest oparty na przedziałach wartości kapitału pożyczkowego. Na podstawie ankiety przygotowano rozdziały nr II, III, IV i V.

2017 rok to także okres aktywnej działalności PZFP. Związek był skupiony przede wszystkim na tym, aby Członkowie Organizacji byli maksymalnie dobrze przygotowani do skutecznego aplikowania w drodze przetargów o kapitał pożyczkowy. Znalazło to swoje odbicie w tematyce działalności szkoleniowej i konferencyjnej. Ponadto, przedstawiciel PZFP jest obecny na praktycznie każdym otwarciu ofert składanych w ramach przedmiotowych przetargów a Biuro śledzi każde zmiany w poszczególnych przetargach (daty otwarcia, zmiany dokumentacji, unieważnienie, rozstrzygnięcia etc.). 13 lutego w Warszawie PZFP zorganizował spotkanie swoich Członków z przedstawicielami Banku Gospodarstwa Krajowego. Przedmiotem dyskusji były zasady wyboru pośredników finansowych w perspektywie 2014-2020 oraz wdrażanie instrumentów finansowych. 3 kwietnia w Warszawie odbyła się konferencja „Pierwsze wnioski z wdrażania instrumentów finansowych na nowych zasadach”. Uczestniczyło w niej ponad 50 osób z 30 instytucji mikrofinansowych. W konferencji wzięli udział także przedstawiciele Banku Gospodarstwa Krajowego, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Ministerstwa Rozwoju oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Z kolei 9 czerwca 2017 roku w Warszawie odbyło się, organizowane przez PZFP, spotkanie funduszy pożyczkowych „Wymiana doświadczeń i wniosków z ogłoszonych przez BGK przetargów na wybór pośredników finansowych”. 12 grudnia 2017 roku w Warszawie odbyła się konferencja „Dotychczasowe doświadczenia płynące z wyboru pośredników finansowych w bieżącej perspektywie finansowej oraz przyszłość sektora mikrofinansowego”.

Trzeba także pamiętać o działalności szkoleniowej. W 2017 roku przeszkoliliśmy ponad 60 osób wchodzących w skład kadr funduszy z zakresu kluczowego obecnie tematu, tj. skutecznego udziału w przetargach.

Rozdział I

Uwarunkowania makroekonomiczne działalności pożyczkowej w 2017 roku

Analizując wyniki osiągnięte w danym okresie przez jakiegokolwiek podmioty działające w branży finansowej konieczne jest wzięcie pod uwagę otoczenia makroekonomicznego. Nie inaczej jest w przypadku funduszy pożyczkowych. Truizmem jest to, że w okresie dobrej koniunktury gospodarczej popyt na kapitał ze strony przedsiębiorstw rośnie i odwrotnie, gdy na rynku panuje dekonunktura skłonność do zaciągania zobowiązań przez uczestników rynku gospodarczego spada. Te zależności trzeba mieć na uwadze przyglądając się wskaźnikom opisującym działalność funduszy pożyczkowych także w 2017 roku.

1. Wyniki finansowe przedsiębiorstw¹

2017 roku wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw były wyższe od uzyskanych rok wcześniej. Poprawiły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Bardzo ważne z punktu widzenia działalności funduszy pożyczkowych jest to, że nakłady inwestycyjne były wyższe o 3,4% od notowanych w 2016 roku (kiedy miał miejsce spadek o 13,2%). Pożyczki inwestycyjne mają największy udział w portfelu funduszy.

Przychody z całokształtu działalności w 2017 roku wzrosły o 9,3% od osiągniętych rok wcześniej, a koszty ich uzyskania były wyższe o 9,1%. Poprawił się minimalnie wskaźnik poziomu kosztów z 95,0% przed rokiem do 94,8%. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów rosły w skali roku w tempie 9,2%, a koszty tej działalności – 9,4%.

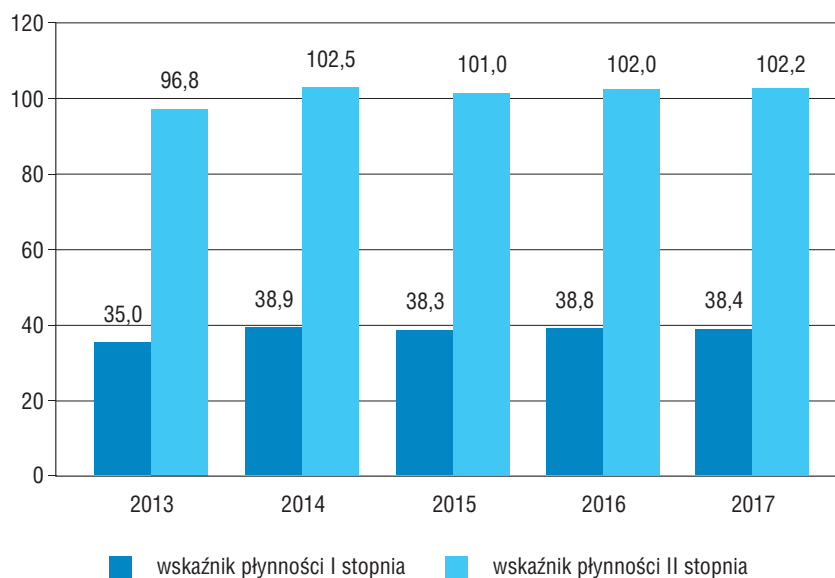
Wynik finansowy netto wyniósł 126,4 mld zł i był wyższy o 13,8% niż przed rokiem. Zysk netto wyniósł 145,3 mld zł, tj. wzrósł o 8,1% od uzyskanego w 2016 roku, a strata netto wyniosła 18,9 mld zł, tj. co oznacza spadek o 19,0%. Zysk netto wykazało 80,9% ogółu przedsiębiorstw (wobec 81,5% w 2016 roku), a uzyskane przez nie przychody stanowiły 87,4% przychodów z całokształtu działalności badanych przedsiębiorstw (wobec 85,7% przed rokiem).

W odniesieniu do funduszy pożyczkowych powyższe dane przekładają się na kilka uwarunkowań w ich działalności. Dalsza, wyraźna poprawa wyniku finansowego z jednej strony mogła skłaniać przedsiębiorców do inwestycji i tym samym do finansowania ich z oferty funduszy. Jednak jednocześnie akumulacja kapitału możliwa dzięki zyskom, pozwalała na realizację inwestycji ze środków własnych. Raz jeszcze trzeba podkreślić odbicie w inwestycjach, które z pewnością było czynnikiem wzmacniającym popyt na ofertę funduszy pożyczkowych.

Popyt na finansowanie zewnętrzne jest determinowany także przez poziomy wskaźników płynności finansowej przedsiębiorstw pierwszego i drugiego stopnia.

1. Wszystkie dane za „Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w 2017 roku”, Główny Urząd Statystyczny 21.03.2018 r.

Wykres nr 1. Wskaźnik płynności przedsiębiorstw I i II stopnia w latach 2013-2017 (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

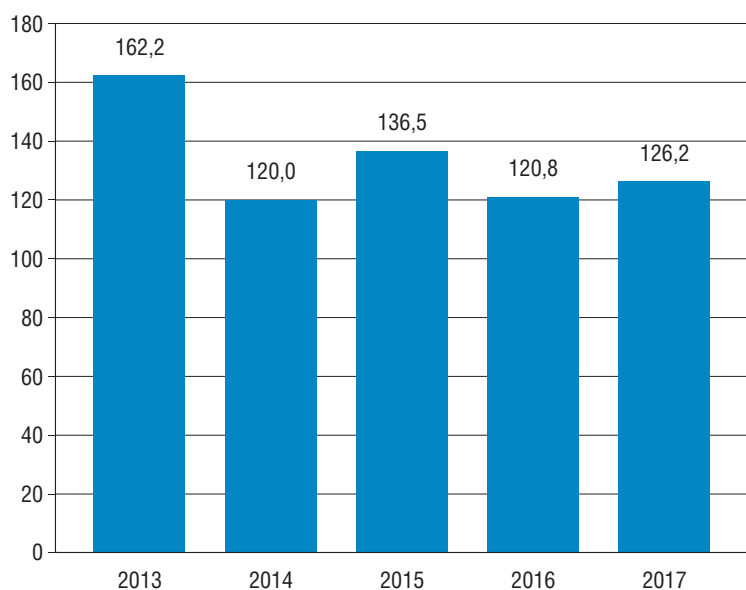
W 2017 roku wskaźnik płynności I stopnia osiągnął poziom 38,4%, tj. był o 0,4 p.p. niższy niż rok wcześniej. Mowa tutaj o tzw. cash ratio, który odzwiercudnia zdolność przedsiębiorstw do regulowania bieżących zobowiązań w bardzo krótkim okresie najczęściej za pomocą gotówki i jej ekwiwalentów. W doktrynie utarło się przekonanie, że optymalna dla gospodarki wartość przedmiotowego wskaźnika to 10% - 30%. Niższe odczyty odznaczają trudności w regulowaniu zobowiązań, natomiast wyższe wskazują na nadpłynność finansową przedsiębiorstw. 2017 rok był już kolejnym z rzędu okresem w trakcie którego firmy nie narzekały na brak gotówki.

Wskaźnik płynności II stopnia (tzw. quick ratio) ukształtował się w 2017 roku na poziomie 102,2%, tj. o 0,2 p.p. wyższym niż w 2016 roku. Mówimy tu o obrazowaniu tego w jakim stopniu przedsiębiorstwa są zdolne do regulowania swoich zobowiązań w terminach ich zapadalności. Idealna wartość wskaźnika to 100%. 2017 rok był czwartym z rzędu w którym mieliśmy do czynienia z odczytem wyższym. Jest to kolejny dowód na to, że w ubiegłym roku przedsiębiorstwa nie miały problemu z płynnością finansową – ograniczenie popytu na pożyczki, ale jednocześnie większe prawdopodobieństwo ich regularnego spłacania.

Analiza wskaźników płynności finansowej przedsiębiorstw pokazuje to, że firmy w ujęciu globalnym były w stanie bez problemu regulować swoje zobowiązania zarówno te bieżące, jak i o określonym terminie zapadalności. To dobra wiadomość w odniesieniu do jakości portfela pożyczkowego funduszy. Jednak utrzymująca się już od kilku lat nadpłynność finansowa przedsiębiorstw jest czynnikiem ograniczającym popyt na finansowanie zewnętrzne, choć jednocześnie sprzyja inwestycjom, których realizacja może być przecież „podpierzana” pozyskanym kapitałem dłużnym, np. od funduszy pożyczkowych.

Jak już wspomniano pożyczki inwestycyjne dominują w portfelu funduszy. Nie inaczej było w 2017 roku (w ujęciach ilościowym i wartościowym odpowiednio 68% i 69%). Konieczne jest więc przeanalizowanie działalności inwestycyjnej przedsiębiorstw w 2017 roku.

Wykres nr 2. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w latach 2013-2017 (w mld zł).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W 2017 roku nakłady inwestycyjne badanych przedsiębiorstw wyniosły 126,2 mld zł. Wzrosły (w cenach stałych) o 3,4% w ujęciu rocznym (w 2016 roku odnotowano spadek o 13,2%). Wyższe niż przed rokiem były zarówno nakłady na budynki i budowle (wzrost o 2,0%) jak i na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (wzrost o 1,6%) oraz na środki transportu (wzrost o 15,6%). Największy wzrost nakładów inwestycyjnych (w cenach bieżących) wystąpił w transporcie i gospodarce magazynowej (o 37,4%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 13,1%) przetwórstwie przemysłowym (o 5,2%). Spadły natomiast nakłady inwestycyjne m.in. w górnictwie i wydobywaniu (o 11,2%) w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 11,0%).

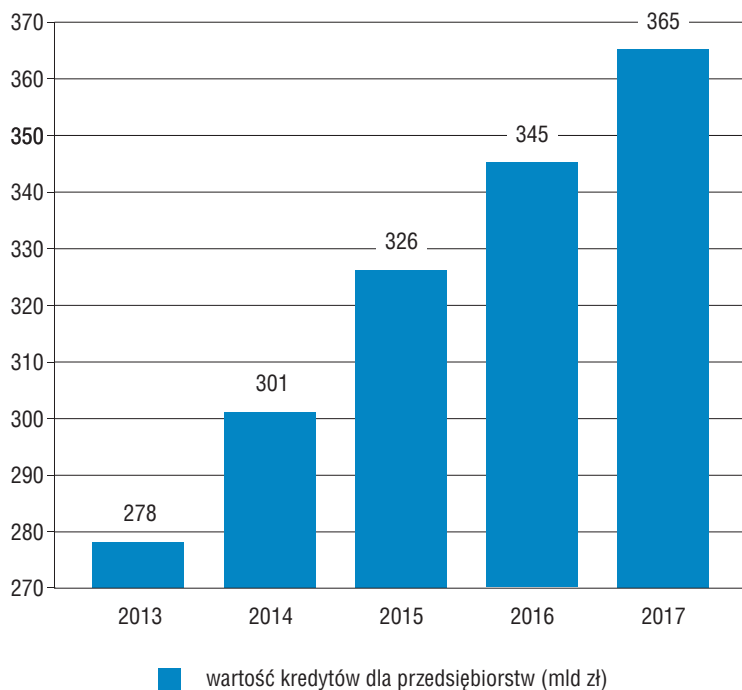
Powyższe dane mają istotne znaczenie dla analizy działalności funduszy pożyczkowych. Wzrost aktywności inwestycyjnej przedsiębiorstw oznacza to, że firmy były bardziej skłonne także do zaciągania zobowiązań. To z kolei mogło przekładać się na większe zainteresowanie ofertą funduszy pożyczkowych. Ważne jest także to, że nakłady inwestycyjne rosły w tych obszarach, które odgrywają istotną rolę w portfelu pożyczkowym funduszy (przede wszystkim mówimy tu o przetwórstwie przemysłowym) a malały w tych segmentach gospodarki gdzie fundusze są zaangażowane w sposób ograniczony.

2. Zapotrzebowanie przedsiębiorstw na zewnętrzne źródła finansowania²

Fundusze pożyczkowe mają ograniczone możliwości dostosowywania swojej oferty (podaży) do preferencji potencjalnych klientów (popytu). Parametry pożyczek (grupa docelowa, okres spłaty, oprocentowanie) są w dużej mierze ustalane przez podmiot (organ) przekazujący funduszowi kapitał pożyczkowy. Wdrażanie instrumentów pożyczkowych w systemie przetargowym dodatkowo umacnia taki stan rzeczy. Rzeczywisty popyt na kapitał zewnętrzny ze strony przedsiębiorstw można jednak wywieść z analizy danych sektora bankowego.

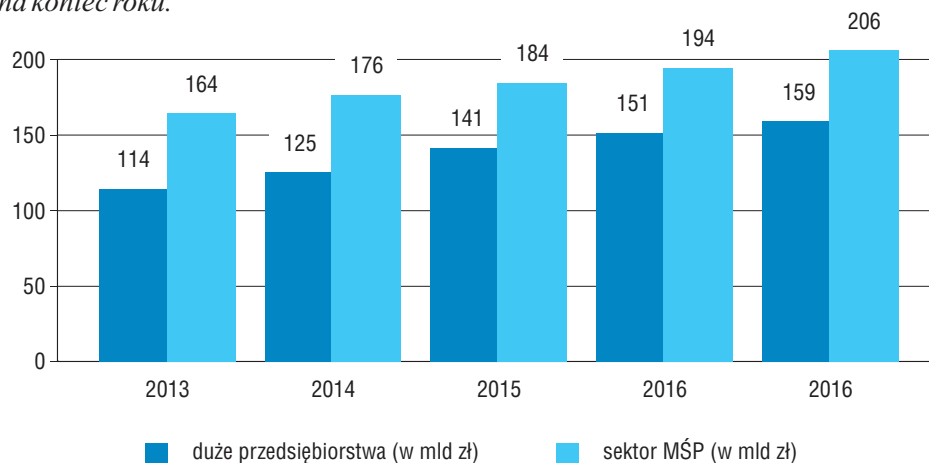
2. Wszystkie dane za „Wyniki finansowe banków w 2017 r.”; Główny Urząd Statystyczny, 05.04. 2018 r.

Wykres nr 3. Wartość kredytów udzielonych przez banki przedsiębiorstwom w latach 2013-2017 (w mld zł) – wartość na koniec roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres nr 4. Wartość kredytów udzielonych przez banki przedsiębiorcom w latach 2013-2017 z podziałem na klasy wielkości przedsiębiorstw (w mld zł) – wartość na koniec roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wartość kredytów udzielonych przez banki sektorowi niefinansowemu oraz sektorowi instytucji rządowych i samorządowych na koniec 2017 r. wyniosła 1 140,4 mld zł, co oznaczało jej wzrost o 3,1% w porównaniu do stanu o rok wcześniej. Kredyty udzielone sektorowi niefinansowemu stanowiły 91,2% tej kwoty i wyniosły 1 040,3 mld zł (wzrost o 3,2%), w tym kredyty dla przedsiębiorstw – 365,8 mld zł (wzrost o 6,1%) i dla gospodarstw domowych – 667,5 mld zł (więcej o 1,7%). Kredyty dla przedsiębiorstw zostały w większości (56,5%) zaciągnięte przez MŚP.

Sektor MŚP w 2017 roku był więc nadal istotnym elementem portfela kredytowego banków – większa wartość zobowiązań niż w przypadku dużych firm. Jednak drugi rok z rzędu mieliśmy do czynienia z mniejszą, w ujęciu nominalnym, dynamiką przyrostu zobowiązań kredytowych sektora MŚP. Niemniej jednak popyt przedsiębiorstw na kredyty bankowe nie uległ zachwianiu, co powinno być prognozą tego, iż także oferta funduszy pożyczkowych powinna spotykać się z większym zainteresowaniem. Raz jeszcze trzeba jednak podkreślić to, że swoboda funduszy w zakresie kreowania (moderowania) produktów pożyczkowych jest bardzo ograniczona w stosunku do banków.

3. Dynamika wzrostu gospodarczego Polski w 2017 roku a sytuacja w sektorze funduszy pożyczkowych³

Dane dotyczące dynamiki PKB pozwolą na ocenę ogólnej koniunktury gospodarczej w jakiej działały fundusze pożyczkowe w badanym okresie. Według wstępnego szacunku produkt krajowy brutto (PKB) w 2017 roku był realnie wyższy o 4,6% w porównaniu z 2016 r., wobec 2,9% w 2016 (w cenach stałych roku poprzedniego). Dynamika wzrostu gospodarczego przyspieszyła więc o 58,6%. Potencjał popytowy dla funduszy pożyczkowych był wyraźnie wyższy niż rok i dwa lata wcześniej. Wzrost gospodarczy w 2017 roku w szczególności prezentuje się następująco:

- 1) Wartość dodana brutto w gospodarce narodowej w 2017 r. wzrosła o 4,3% w porównaniu z 2016 r., wobec wzrostu o 2,8% w 2016 r.
- 2) Wartość dodana brutto w przemyśle w 2017 r. wzrosła o 6,2% w porównaniu z 2016 r., wobec wzrostu o 3,6% w 2016 r.
- 3) Wartość dodana brutto w budownictwie w 2017 r. w porównaniu z rokiem 2016 wzrosła o 11,5%, wobec spadku o 7,2% w 2016 r.
- 4) Wartość dodana brutto w handlu i naprawach w 2017 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła o 6,1%, wobec wzrostu o 4,6% w 2016 r.
- 5) Wartość dodana brutto w transporcie i gospodarce magazynowej w 2017 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła o 10,9%, wobec wzrostu o 3,7% w 2016 r.
- 6) W 2017 r. popyt krajowy wzrósł realnie o 4,7% przy wzroście PKB o 4,6%. W 2016 r. popyt krajowy wzrósł o 2,2% przy wzroście PKB o 2,9%.
- 7) Spożycie ogółem w 2017 r. przekroczyło poziom z 2016 r. o 4,2%, w tym spożycie w sektorze gospodarstw domowych o 4,8% (w 2016 r. odpowiednio wzrost: o 3,4% oraz o 3,9%).
- 8) Akumulacja brutto w 2017 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła realnie o 6,4%, w tym nakłady brutto na środki trwałe wzrosły o 5,4% (w 2016 r. zanotowano spadki odpowiednio o 1,9%, oraz o 7,9%). Stopa inwestycji w gospodarce narodowej (relacja nakładów brutto na środki trwałe do produktu krajowego brutto w cenach bieżących) w 2017 r. wyniosła 18,0%, wobec 18,1% w 2016 r.

Wszystkie powyższe wskaźniki były więc wyraźnie lepsze, niż rok wcześniej. W odniesieniu do funduszy pożyczkowych szczególnie ważny jest wyraźny wzrost dynamiki przyrostu wartości dodanej w przemyśle. Przetwórstwo przemysłowe to sekcja PKD, która jest tradycyjnie co roku jedną z głównych kategorii

3. Wszystkie dane za „Produkt krajowy brutto w 2017 r. Szacunek wstępny”. Główny Urząd Statystyczny, 31.01.2018 r.

pożyczkobiorców. Wskazany odczyt ma więc istotne znaczenie dla popytu na ofertę funduszy.

4. Wnioski

2017 rok był udanym okresem dla polskiej gospodarki. Wzrost gospodarczy zdecydowanie przyspieszył. Wśród przedsiębiorców panował optymizm co przełożyło się m.in. na większą skłonność do inwestycji. Znaczące transfery socjalne w połączeniu z wyraźnym wzrostem realnych wynagrodzeń sprzyjały spożyciu indywidualnemu. Rosnący portfel zamówień wymuszał reakcję firm – wdrażanie rozwiązań pozwalających na zaspokojenie potrzeb klientów. Tym bardziej, że dobre wyniki polskie przedsiębiorstwa osiągały także w sprzedaży zagranicznej – w okresie styczeń – listopad 2017 r. eksport w cenach bieżących wyniósł 802 mld 528,1 mln zł. W porównaniu z analogicznym okresem 2016 roku eksport wzrósł o 9%, a import o 10,4%.

Otoczenie makroekonomiczne w ujęciu generalnym sprzyjało funduszom pożyczkowym. Największe znaczenie mają tu trzy czynniki. Po pierwsze wyraźnie większa niż rok wcześniej skłonność przedsiębiorstw do inwestycji to czynnik w naturalny sposób kreujący popyt na ofertę funduszy. Po drugie wysoka płynność finansowa przedsiębiorstw sprzyjała terminowemu regulowaniu należności co przekłada się na dobrą jakość portfela pożyczkowego. Po trzecie, ogólnie panujący optymizm sprzyjał podejmowaniu decyzji o otwarciu własnej działalności gospodarczej, a pożyczki dla nowotworzonych przedsiębiorstw to także znacząca pozycja w katalogu działań badanych podmiotów.

Część czynników miało jednak charakter negatywny. 2017 rok to kolejny okres w którym stopy procentowe były utrzymywane przez Radę Polityki Pieniężnej na niskim poziomie. To zwiększało konkurencyjność oferty banków. Ponadto, wysoka płynność finansowa przedsiębiorstw, jak zaznaczono, z jednej strony pozytywnie wpływa na możliwość terminowej spłaty zobowiązań. Jednak z drugiej może skłaniać ku podejmowaniu decyzji o sfinansowaniu przedsięwzięcia biznesowego ze środków własnych. Jak pokazują dane z rynku bankowego, przyrost wartości kredytów dla przedsiębiorstw, w ujęciu nominalnym, miał w kilku ostatnich latach bardzo podobny wymiar. Nie inaczej powinno być, gdybyśmy brali pod uwagę tylko czynniki makroekonomiczne, także w odniesieniu do wartości akcji pożyczkowej funduszy. Jednak, jak to zostanie pokazane w dalszej części Raportu działalność funduszy jest na tyle specyficzna i podlega tak wielu czynnikom, że proste analogie z sektorem bankowym nie mogą być stosowane.

Rozdział II

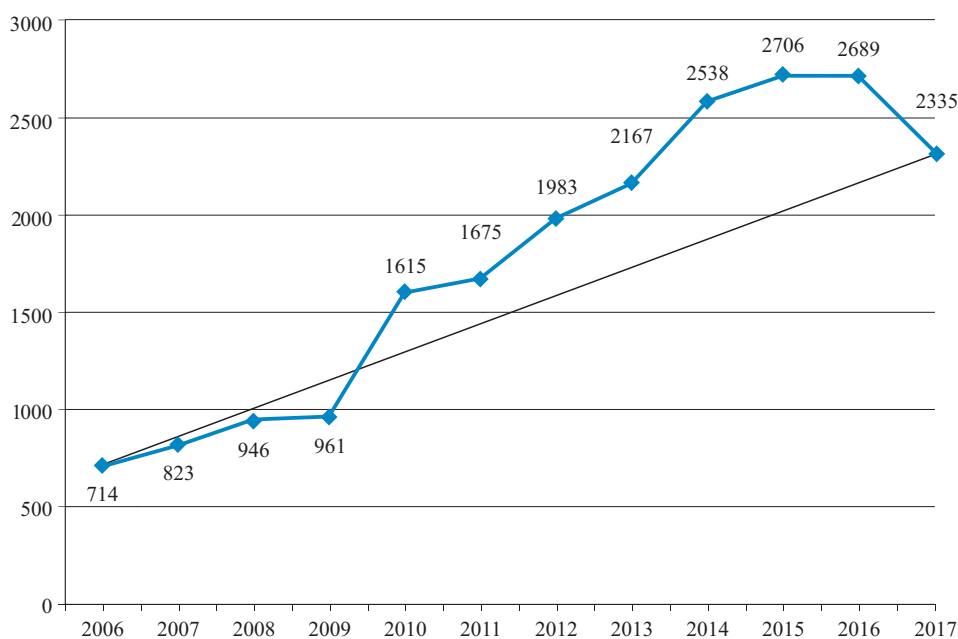
Wartość kapitału pożyczkowego i aktywność funduszy pożyczkowych w układzie ogólnopolskim i regionalnym

Wiedza o wartości kapitału pożyczkowego znajdującego się w dyspozycji funduszy pożyczkowych jest niezbędna do oceny potencjału interesujących nas podmiotów w zakresie wspierania sektora MŚP. Roczna dynamika wartości kapitału jest determinowana przede wszystkim tym w jaki sposób w danym okresie kształtowało się otoczenie instytucjonalno-regulacyjne funduszy pożyczkowych. W niniejszym rozdziale odpowiemy na pytanie jak kształtowały się szanse funduszy na wzrost ich potencjału kapitałowego.

1. Dynamika wartości kapitału pożyczkowego

Na koniec 2017 roku wartość kapitału pożyczkowego funduszy wyniosła 2 mld 335 mln 260 tys. 791,13 zł, co oznacza roczny spadek tej wartości o 13,14 % (rok wcześniej o 0,65%).

Wykres nr 5. Zmiana wartości kapitału pożyczkowego pozostającego w dyspozycji funduszy pożyczkowych na przestrzeni lat 2006-2017 (w mln zł).

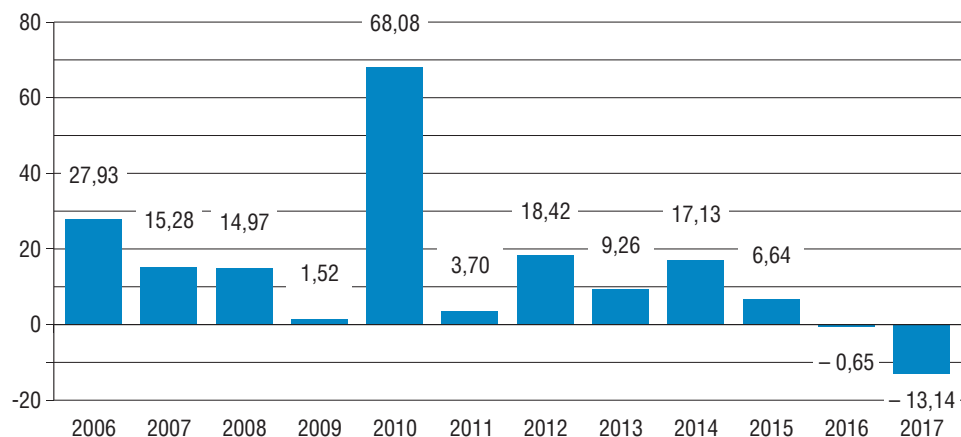

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Mamy więc do czynienia z drugim rokiem z rzędu, gdy wartość kapitału pożyczkowego pozostającego w dyspozycji funduszy pożyczkowych spada. Miało to miejsce w sytuacji gdy w 2017 roku ogłoszono 38 przetargów na wybór pośredników finansowych, którzy mają wdrażać instrumenty pożyczkowe. Jednak trzeba pamiętać o tym, że Zamawiający wypłacają kapitał pożyczkowy w transzach i łączna wartość rozstrzygniętych w ubiegłym roku przetargów jest zdecydowanie niższa od faktycznej wartości środków, które wpłynęły na rachunki funduszy pożyczkowych. Ponadto ważne jest to, że od momentu ogłoszenia oferty – przez wybór najkorzystniejszej oferty – do momentu podpisania stosownej umowy mija nierzadko kilka miesięcy. W związku z tym znaczna część przetargów ogłoszonych w 2017 roku będzie skutkować przyrostem kapitału pożyczkowego u funduszy pożyczkowych dopiero w 2018 roku.

Jednocześnie w tzw. województwach JEREMIE w 2017 roku nadal toczył się proces wycofywania kapitału pożyczkowego z perspektywy 2007-2013. Środki pożyczkowe pozyskane w ramach tej perspektywy były wycofywane także w województwie małopolskim. Jak się więc okazuje, 2017 rok był okresem w którym kończenie ubiegłej perspektywy finansowej w zakresie kapitału pożyczkowego nie zostało zrównoważone wdrażaniem perspektywy 2014-2020. W ostatecznym rozrachunku fundusze dysponowały mniejszym potencjałem finansowym, niż rok wcześniej.

Wykres nr 6. Dynamika zmian wartości wyposażenia kapitałowego funduszy pożyczkowych w Polsce w latach 2006-2017 roku (rok do roku, w %).

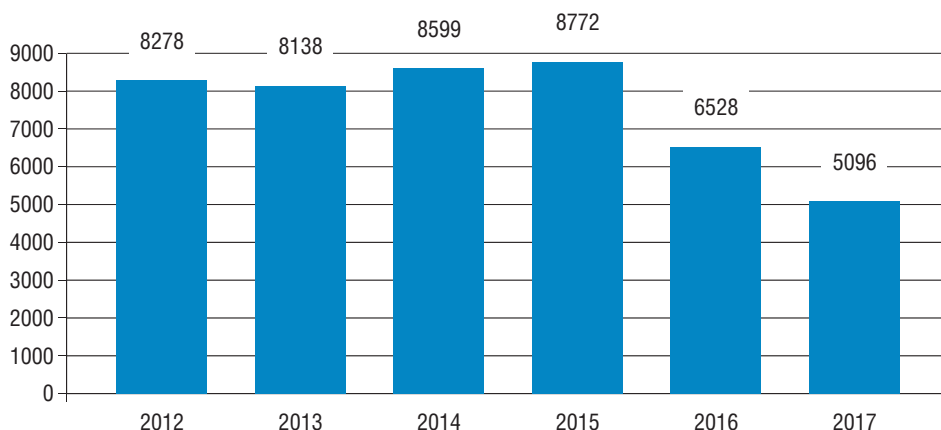
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Analizując powyższy wykres widzimy wyraźnie punkty przełomowe w historii rozwoju funduszy pożyczkowych. Lata 2012-2014 to absorpcja przez fundusze środków w ramach perspektywy 2007-2013. Ten okres pokazał to, jak dobrze fundusze są przygotowane do realizacji projektów unijnych, jakimi kompetencjami i potencjałem dysponują. Niestety 2015 rok charakteryzował się już osłabieniem dynamiki przyrostu kapitału pożyczkowego i to w sytuacji gdy na instrumenty zwrotne w perspektywie 2014-2020 przeznaczono bardzo duże środki. Brak wyraźnego przyspieszenia we wdrażaniu instrumentów zwrotnych w 2017 roku, w połączeniu z wygaszaniem Inicjatywy JEREMIE, przełożył się na spadek wartości kapitału pożyczkowego. Trzeba w tym miejscu z całą mocą podkreślić to, że taki stan rzeczy wynika z przyczyn niezależnych od funduszy pożyczkowych.

2. Działalność funduszy pożyczkowych w ujęciu ogólnokrajowym i regionalnym

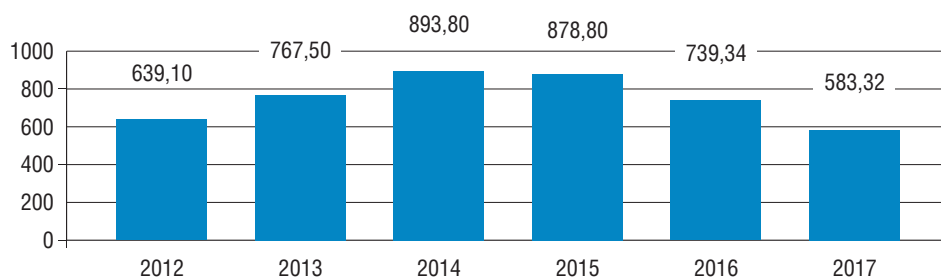
W 2017 roku akcja pożyczkowa funduszy była mniejsza w porównaniu do roku 2016 zarówno w ujęciu ilościowym, jak i wartościowym.

Wykres nr 7. Liczba pożyczek udzielonych przez fundusze w latach 2012-2017.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Wykres nr 8. Wartość udzielonych pożyczek w latach 2012-2017 r. (w mln zł).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

W 2017 roku fundusze udzieliły o 1432 pożyczki mniej niż rok wcześniej. Drugi rok z rzędu ten wskaźnik obniżył się, jednak w 2017 roku nominalny spadek liczby udzielonych pożyczek był mniejszy, niż rok wcześniej. Wartość akcji pożyczkowej uległa natomiast obniżeniu o 154 mln 019 tys. 110,13 zł. O ile za ograniczenie akcji pożyczkowej w 2016 roku „odpowiadały” przede wszystkim tzw. woj. JEREMIE, to rok później nie zaobserwowano takiej prawidłowości. Tabela nr 1 przedstawia aktywność pożyczkową w tych regionach gdzie ujemna dynamika była największa w porównaniu do 2016 roku.

Tabela nr 1. Porównanie rocznej akcji pożyczkowej w wybranych regionach.

Regiony o największym spadku aktywności pożyczkowej				
Region	2017		2016	
	Liczba	Wartość (w tys. zł)	Liczba	Wartość (w tys. zł)
Kuj-Pom.	231	14 453	385	49 247
Łódzkie	132	29 207	417	81 427
Małopolskie	446	47 246	704	71 923
Podkarpackie	431	27 089	588	36 838
Śląskie	154	20 185	356	57 879
Świętokrzyskie	192	33 192	401	50 884
Suma	1586	171 372	2851	348 198

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Wskazane województwa odpowiadają za spadek aktywności pożyczkowej całego sektora r./r. w ujęciu liczbowym i wartościowym odpowiednio w wymiarze 89,02% i 116,03%. Warto zastanowić się nad przyczyną ograniczenia akcji pożyczkowej akurat w tych regionach. W woj. kujawsko-pomorskim w 2017 roku fundusze pożyczkowe nie otrzymały praktycznie żadnych nowych środków, które mogłyby zostać przeznaczone na kapitał pożyczkowy. Finansowanie przedsiębiorczości we wskazanym regionie odbywało się tylko za pośrednictwem środków własnych oraz pieniędzy pozyskanych w poprzednich latach, jeszcze z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na pożyczki skierowane do startup'ów. Województwo łódzkie świetnie obrazuje sytuację jaka ma miejsce gdy fundusze pożyczkowe zwracały kapitał pożyczkowy, a nowe środki nie napływały jeszcze w wystarczającym tempie. W takich warunkach akcja pożyczkowa ulega zmniejszeniu w naturalny sposób na zasadzie mniejsza pula środków – mniejsze możliwości wspierania przedsiębiorczości. Podobnie sytuacja wyglądała w Małopolsce gdzie fundusze pożyczkowe w 2017 roku oddały „do województwa” ok. 100 mln zł. Musiało to wpłynąć negatywnie na dynamikę akcji pożyczkowej. Nieco odmienna sytuacja miała miejsce w województwie śląskim. W tym regionie fundusze pożyczkowe były de facto zmuszone do wstrzymania akcji pożyczkowej ze względu na to, że przez znaczną część roku nie była jasna przyszłość kapitału pożyczkowego z perspektywy 2007-2013 przy jednoczesnym braku dopływu środków z perspektywy bieżącej. Ponadto zanotowano mniejszy popyt ze strony przedsiębiorstw.

Powyżej opisane czynniki skutkujące ograniczeniem akcji pożyczkowej można ekstrapolować praktycznie na cały kraj. Naturalne jest to, że wyraźne ograniczenie kapitału pożyczkowego musiało skutkować mniejszą, niż rok wcześniej, akcją pożyczkową. Tym bardziej, że w faktycznym wymiarze fundusze nie mogły całego kapitału pożyczkowego przeznaczyć na pożyczki. Należy bowiem pamiętać o tym, że badane podmioty aby móc sięgnąć po kapitał pożyczkowy w systemie przetargowym muszą: wnieść wadium, wykazać posiadanie kapitałów własnych oraz wprowadzić swoje środki do instrumentu finansowego – wspomnijmy w tym miejscu tylko o tym, że średni minimalny wymóg Zamawiających w tym zakresie to 10,96%, a w rzeczywistości pośrednicy wnoszą do instrumentu średnio 18,15% wartości środków wniesionych do instrumentu ze strony zarządów województw. Mówimy tu (wymagane minimum) o łącznej kwocie ok. 300 mln zł. Jednocześnie nadal nie we wszystkich regionach znana jest długoterminowa przyszłość środków z perspektywy 2007-2013. To wymusza na funduszach ostrożność w gospodaro-

waniu środkami. Powyższe czynniki jednoznacznie wskazują na to, że 2017 rok był okresem trudnym jeśli chodzi o warunki prowadzenia działalności przez fundusze: mniejsze środki, niepewność regulacyjna, wysokie wymogi w obszarze sięgania po kapitał pożyczkowy zdecydowały o tym, że akcja pożyczkowa uległa ograniczeniu.

W 2017 roku mieliśmy do czynienia z kolejnymi zmianami jeśli chodzi o aktywność funduszy pożyczkowych w poszczególnych regionach. Tabela nr 2 przedstawia dane dotyczące charakterystyki działalności pożyczkowej w poszczególnych regionach.

Tabela nr 2. Przestrzenne rozmieszczenie funduszy pożyczkowych według województwa (fundusze z siedzibą główną na terenie danego regionu oraz fundusze posiadające oddziały w danym województwie), w którym udzielano pożyczek, liczby udzielanych pożyczek w układzie przestrzennym, wartości tych pożyczek oraz średniej wartości pożyczki udzielonej w poszczególnych regionach.

Wyszczególnienie	Liczba funduszy udzielających pożyczek na terenie danego województwa wraz z oddziałami	Liczba pożyczek	Wartość pożyczek	Udział w % w wartości pożyczek ogółem	Spadek/ wzrost w stosunku do roku 2016	Średnia wartość pożyczki	Spadek/ wzrost w stosunku do roku 2016
Woj. Dolnośląskie	3	116	11 272 400,00 zł	1,93	↓	97 175,86 zł	↓
Woj. Kujawsko-Pomorskie	6	231	14 453 417,00 zł	2,47	↓	62 568,90 zł	↓
Woj. Lubelskie	4	550	47 447 612,84 zł	8,11	↑	86 268,39 zł	↑
Woj. Lubuskie	3	111	14 567 833,00 zł	2,49	↑	131 241,74 zł	↑
Woj. Łódzkie	7	132	29 206 649,00 zł	4,99	↓	221 262,49 zł	↑
Woj. Małopolskie	6	446	47 246 140,00 zł	8,07	↓	105 933,05 zł	↑
Woj. Mazowieckie	9	350	32 663 592,50 zł	5,58	↑	93 324,55 zł	↑
Woj. Opolskie	2	185	35 011 357,55 zł	5,98	↑	189 250,58 zł	↓
Woj. Podkarpackie	5	431	27 089 282,00 zł	4,63	↓	62 852,16 zł	↑
Woj. Podlaskie	7	175	28 054 000,00 zł	4,79	↓	160 308,57 zł	↓
Woj. Pomorskie	7	847	72 237 650,51 zł	12,34	↑	85 286,48 zł	↑
Woj. Śląskie	6	154	20 185 473,00 zł	3,45	↓	131 074,50 zł	↓
Woj. Świętokrzyskie	6	192	33 192 741,60 zł	5,67	↓	172 878,86 zł	↑
Woj. Warmińsko-Mazurskie	9	488	68 005 998,07 zł	11,62	↑	139 356,55 zł	↑
Woj. Wielkopolskie	8	347	43 448 799,51 zł	7,42	↑	125 212,68 zł	↓
Woj. Zachodniopomorskie	7	341	61 237 764,66 zł	10,46	↑	179 582,89 zł	↑
Razem	95	5096	585 320 711,24 zł	100,00		114 858,85 zł	

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Średnia wartość pożyczki udzielonej w 2017 roku wzrosła o 1 602,14 zł i wyniosła 114 858,85 zł. Przeciętna wartość finansowania udzielonego przez fundusz jednorazowo przedsiębiorcy mieści się więc w unijnej definicji mikrofinansowania (25 tys. euro). Podobnie jak w latach ubiegłych nadal występuje zróżnicowanie regionalne jeśli chodzi o średnią wartość pożyczki. Najwyższą wartość przeciętnego finansowania odnotowano w woj. łódzkim (rok wcześniej na Podlasiu). Trzeba jednak zaznaczyć to, że podobnie jak rok wcześniej miało to

miejsce w woj. podlaskim, w 2017 roku region łódzki znalazł się w dolnym rejonie zestawienia jeśli chodzi o ilość udzielonych pożyczek, fundusze wydatkowały swój kapitał poprzez pożyczki o jednostkowo wyższych wartościach co było determinowane strukturą popytu i wymaganiami realizowanych projektów pożyczkowych. Na drugim i trzecim miejscu jeśli chodzi o wartość średniej udzielonej pożyczki znalazły się odpowiednio województwa: opolskie i zachodniopomorskie. Najniższą przeciętną wartość pożyczki odnotowano w województwie kujawsko-pomorskim (rok wcześniej było to woj. podkarpackim). Pomiedzy tym regionem, a woj. łódzkim jest ponad trzykrotna różnica w wartości średniej pożyczki. Stosując wprowadzoną w ubiegłym roku systematykę możemy zobrazować zróżnicowanie regionalne opisywanego wskaźnika w sposób następujący:

1. Do 100 000 zł – 6 regionów (w 2016 roku 7),
2. 100 000 – 150 000 zł – 4 regiony (w 2016 roku również 4),
3. Pow. 150 000 – 6 regionów (podobnie jak rok wcześniej).

Decydujące znaczenie w kontekście średniej wartości pożyczki w ujęciu regionalnym ma polityka w zakresie instrumentów finansowych prowadzona przez władze danego województwa – takie kwestie jak: maksymalna wartość pożyczki, powiązanie wynagrodzenia z kwotą dofinansowania, a nie liczbą pożyczkobiorców (racjonalne zachowanie funduszy – wyższa wartość pożyczek – niższe koszty funkcjonowania funduszu).

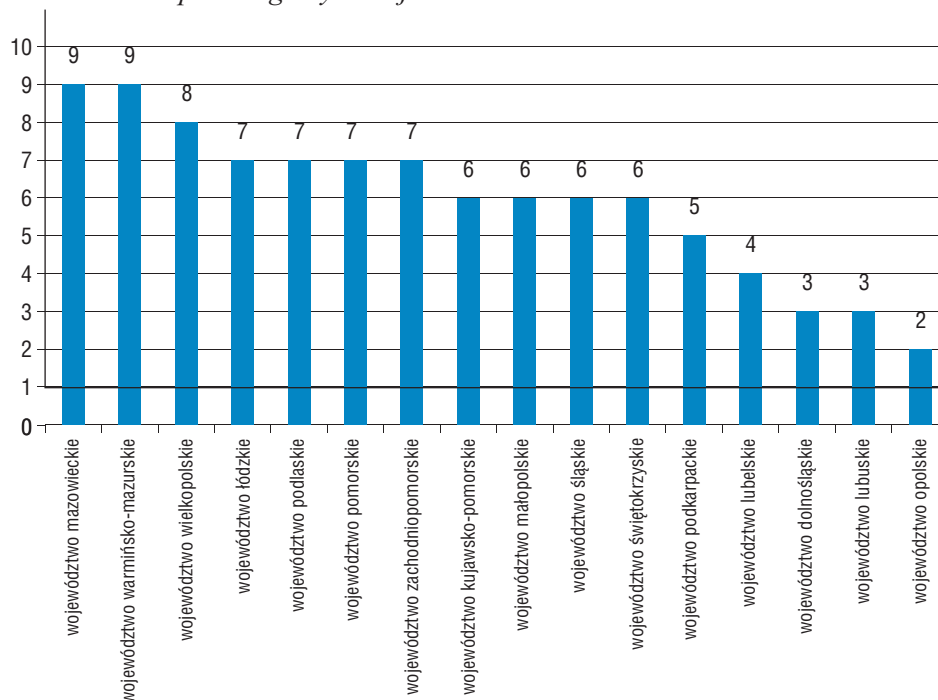
Najmniejszą ilość udzielonych pożyczek odnotowano, podobnie jak w 2016 roku, w województwie lubuskim (111), jednak najniższą wartością finansowania przedsiębiorstw przez fundusze odnotowano w regionie dolnośląskim. Zwraca uwagę fakt, że liczba i wartość udzielonych pożyczek w danym regionie nie są jednoznacznie odbiciem liczby funduszy działających w danym regionie. Wystarczy wspomnieć o tym, że w regionie lubelskim działał tylko o 1 fundusz więcej, a udzielono tam niemal pięciokrotnie więcej pożyczek.

Najwięcej pożyczek, podobnie jak w 2015 i 2016 roku odnotowano w woj. pomorskim (847) i przewaga nad kolejnym regionem (lubelskie – 550) jest zdecydowana. Pomorze wygrywa także w ujęciu wartościowym, jednak już z mniejszą przewagą nad kolejnym regionem (warmińsko – mazurskie). Także w tym miejscu widać to, że liczba funduszy działających w regionie nie musi przekładać się na wartość akcji pożyczkowej. W województwach gdzie funkcjonuje więcej podmiotów (wielkopolskie, mazowieckie, warmińsko-mazurskie) zarówno liczba i wartość udzielonych pożyczek były mniejsze). Jednocześnie kolejny rok z rzędu zwraca uwagę woj. opolskie gdzie tylko dwa fundusze wypracowały dla regionu 11 miejsce w ujęciu ilościowym i 7 pod względem wartości udzielonych pożyczek.

Rozpatrując powyższe należy bezwzględnie pamiętać o tym, że aktywność funduszy jest determinowana w bardzo dużej mierze przez czynniki od funduszy niezależne, takie jak: rozwój gospodarczy regionu, dostępność kapitału pożyczkowego, czy też wymogi decydentów co do parametrów udzielanych pożyczek.

Wykres nr 9 przedstawia ilość funduszy pożyczkowych działających w poszczególnych regionach w 2017 roku.

Wykres nr 9. Liczba funduszy pożyczkowych (fundusze z siedzibą główną na terenie danego regionu oraz oddziały funduszy spoza województwa) udzielających pożyczek na terenie poszczególnych województw w 2017 roku.

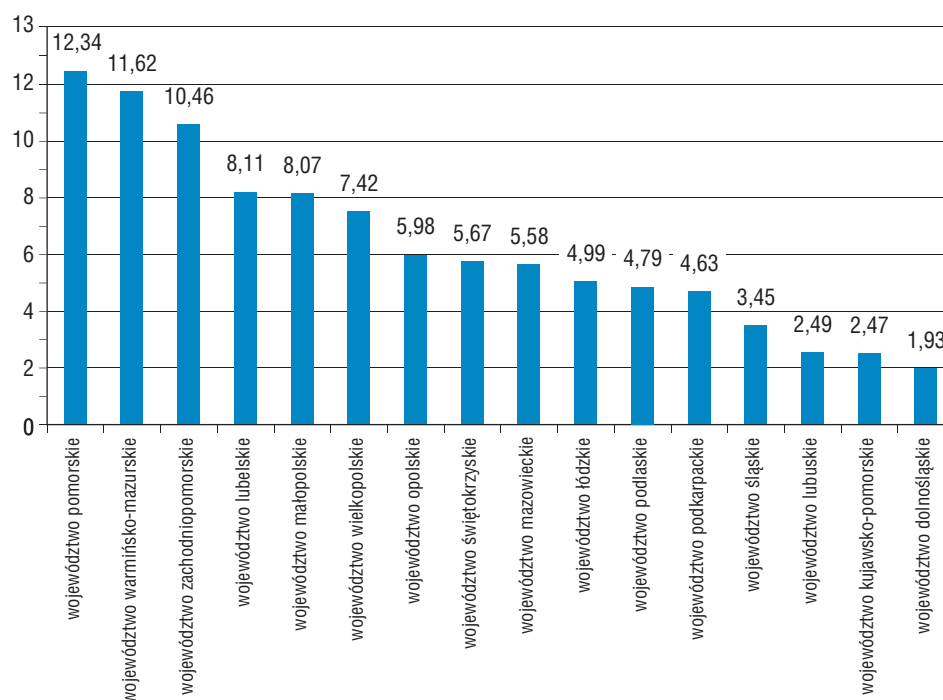

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

W 2017 roku najwięcej funduszy prowadziło działalność na terenie Mazowsza oraz Warmii i Mazur (po 9). Z kolei najmniejsza liczba podmiotów, podobnie jak w 2016 roku, prowadziła działalność na terenie woj. opolskiego (po raz kolejny 2). Jednak, jak już wskazywano, nie przeszkadza to w tym, aby region dobrze sobie radził w finansowaniu przedsiębiorstw. Raz jeszcze trzeba podkreślić to, że gęstość siatki oddziałów funduszy nie jest gwarantem większej wartości akcji pożyczkowej.

Wykres nr 10. Struktura wartości pożyczek udzielonych przez fundusze pożyczkowe w 2017 r. w podziale na regiony, na terenie których zostały udzielone, w odniesieniu do ogólnej wartości udzielonych pożyczek (w %).

Wykres nr 10. Struktura wartości pożyczek udzielonych przez fundusze pożyczkowe w 2017 r. w podziale na regiony, na terenie których zostały udzielone, w odniesieniu do ogólnej wartości udzielonych pożyczek (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

3. Aktywność funduszy pożyczkowych w podziale na obszar miejski i wiejski

W 2017 roku największy udział w wartości udzielonych pożyczek miało woj. pomorskie (wzrost r./r. o 5,38 p.p.) detronizując województwo łódzkie, co jest zapewne związane z wygaszaniem Inicjatywy JEREMIE. Drugie miejsce zajmuje woj. warmińsko-mazurskie, które odnotowało wyraźny wzrost udziału w ogólnokrajowej wartości udzielonych pożyczek (r./r. o 3,09 p.p.). Ostatnie miejsce w omawianej kategorii zajmuje woj. dolnośląskie (w stosunku do 2016 roku spadło o jedno miejsce). Niewiele wyższą wartość przedmiotowego wskaźnika zajmują woj. kujawsko-pomorskie i lubuskie (odpowiednio 2,47% i 2,49%). Przypomnijmy, że jeszcze rok wcześniej region kujawsko-pomorski notował odczyt na poziomie 6,66%, zanotowano więc tu dość duży spadek udziału województwa w ogólnokrajowym finansowaniu przedsiębiorczości przez fundusze pożyczkowe.

Tabela nr 3. Pożyczki udzielone przez fundusze pożyczkowe w 2017 roku według miejsca prowadzenia działalności gospodarczej pożyczkobiorcy.

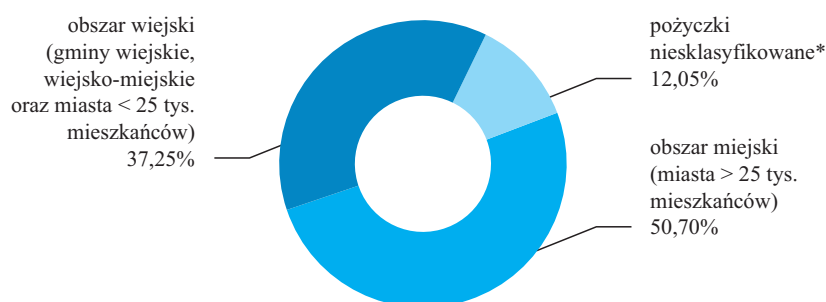
Wyróżnienie	Liczba	Struktura ilości (w %)	Wartość (w zł)	Struktura wartości (w %)
Obszar wiejski (gminy wiejskie, wiejsko-miejskie oraz miasta poniżej 25 tys. mieszkańców)	1 946	38,19%	218 059 989,37	37,25%
Obszar miejski (miasta powyżej 25 tys. mieszkańców)	2 438	47,84%	296 749 987,14	50,70%
Pożyczki niesklasyfikowane*	712	13,97%	70 510 734,73	12,05%
Ogółem	5 096	100,00%	585 320 711,24	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

* Pożyczki niesklasyfikowane - liczba i wartość pożyczek udzielonych przez dwa fundusze, które nie zostały przypisane do żadnej kategorii.

W 2017 roku fundusze pożyczkowe, podobnie jak w poprzednich latach udzieliły więcej pożyczek na terenach miejskich. Naturalne jest więc także to, że większa jest tam wartość akcji pożyczkowej. Przyczyną tego jest oczywiście to, że baza popytowa na terenach miejskich jest dalece większa, niż ma to miejsce na terenach wiejskich. Jednocześnie trzeba zwrócić uwagę na to, że w stosunku do 2016 roku omawiana różnica w ujęciu ilościowym jednak w wyraźny sposób się zmniejszyła. Wykres nr 11 pokazuje to, że fundusze pożyczkowe są aktywne także na terenach wiejskich.

Wykres nr 11. Struktura udzielonych pożyczek według miejsca prowadzenia działalności gospodarczej pożyczkobiorcy z podziałem na obszary wiejskie i miejskie w ujęciu wartościowym (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

* Pożyczki niesklasyfikowane - liczba i wartość pożyczek udzielonych przez dwa fundusze, które nie zostały przypisane do żadnej kategorii.

W stosunku do 2016 roku zaszły następujące zmiany:

- 1) Udział wartości pożyczek udzielonych na obszarze miejskim spadł o 3,56 p.p.
- 2) Udział wartości pożyczek udzielonych na obszarze wiejskim wzrósł o 1,41 p.p.

Mieliśmy do czynienia z dynamiką zmian, w badanym obszarze, odwrotną w stosunku do tej jaka miała miejsce rok wcześniej.

W ujęciu ogólnopolskim rok 2017 był, podobnie jak 2016 okresem zmniejszenia się akcji pożyczkowej. Wynika to przede wszystkim z wyraźnego ograniczenia wartości kapitału pożyczkowego pozostającego w dyspozycji funduszy pożyczkowych – oczywiście jest to, że mając mniejszą pulę środków ograniczana jest szansa na choćby utrzymanie poziomu sprzedaży. W ujęciu regionalnym nadal największą i najmniejszą liczbę udzielonych pożyczek odnotowano odpowiednio w woj.: pomorskim i lubuskim. Jednak na czoło pod względem wartości wysunęło się woj. pomorskie w miejsce łódzkiego. Bardzo ważne jest to, aby decydenci powzięli kroki ukierunkowane na to, aby kapitał pożyczkowy był szybciej przekazywany pośrednikom finansowym.

Rozdział III

Charakterystyka klienta funduszy pożyczkowych

Fundusze pożyczkowe zajmują się zarówno finansowaniem nowoutworzonych przedsiębiorstw, jak i już działających firm z sektora MŚP. Wskazane podmioty możemy klasyfikować według bardzo różnych kategorii, takich jak np.: wielkość, czy też branże w której działają. Niniejszy rozdział pokaże to jak kształtowała się akcja pożyczkowa pośród różnych kategorii pożyczkobiorców w 2017 roku.

1. Działalność funduszy pożyczkowych w kontekście długości prowadzenia działalności gospodarczej przez pożyczkobiorców

Zgodnie z zasadami obowiązującymi w obszarze instrumentów zwrotnych podmiot gospodarczy rozpoczynający działalność to taki, który funkcjonuje na rynku nie dłużej niż 12 miesięcy. Tabela nr 4 pokazuje liczbę i wartość pożyczek udzielonych przez fundusze w 2017 r. z podziałem ze względu na długość prowadzenia działalności gospodarczej pożyczkobiorcy.

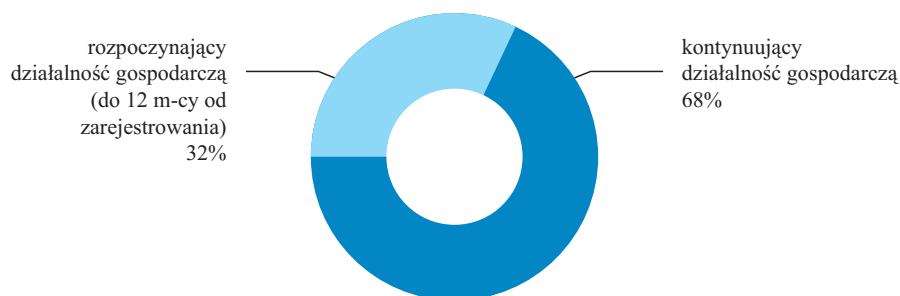
Tabela nr 4. Pożyczki udzielone przez fundusze pożyczkowe w 2017 roku według okresu prowadzenia działalności gospodarczej przez pożyczkobiorcę.

Status przedsiębiorstwa	Liczba	Wartość (w zł)	Udział w %	Udział w %
Rozpoczynający działalność gospodarczą (do 12 m-cy od zarejestrowania)	1 622	108 196 471,48	32	18
Kontynuujący działalność gospodarczą	3 474	77 124 239,76	68	82
Ogółem	5 096	585 320 711,24	100	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

W porównaniu do 2016 roku o 2 p.p. zwiększył się udział wartości pożyczek udzielanych przedsiębiorstwom funkcjonującym na rynku nie dłużej niż 12 miesięcy, natomiast w ujęciu liczbowym wzrost ten wyniósł 4 p.p. Fakt, iż w portfelu pożyczkowym funduszy dominują zobowiązania zaciągnięte przez podmioty działające na rynku dłużej niż rok jest cechą charakterystyczną badanego obszaru. Jednak warto odnotować to, że startup'y w 2017 roku zwiększyły swój udział w portfelu pożyczkowym funduszy.

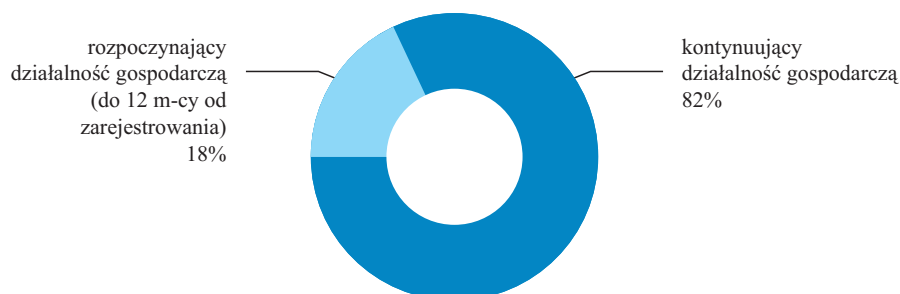
Wykres nr 12. Struktura udzielanych pożyczek przez fundusze pożyczkowe w 2017 r. w podziale na przedsiębiorców kontynuujących oraz rozpoczynających działalność gospodarczą w ujęciu ilościowym (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

68% pożyczek udzielonych w 2017 roku trafiło do już funkcjonujących przedsiębiorstw. Jest to związane m.in. z tym, że te podmioty mogą w łatwiejszy sposób spełnić wymagania związane z zabezpieczeniem zobowiązania. Ponadto, trzeba podkreślić to, że adresowanie przez fundusze strumienia środków pożyczkowych jest w dużej mierze determinowane decyzjami organów przekazujących funduszom kapitał.

Wykres nr 13. Struktura udzielanych pożyczek przez fundusze pożyczkowe w 2017 r. w podziale na przedsiębiorców kontynuujących oraz rozpoczynających działalność gospodarczą w ujęciu ilościowym (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

W 2017 roku fundusze dostarczyły nowoutworzonym przedsiębiorstwom kapitału o łącznej wartości ponad 100 mln zł. Wzrost udziału wartości tych pożyczek w całym portfelu funduszy wynika m. in. z tego, że kolejny rok dobrej koniunktury gospodarczej sprzyjał podejmowaniu decyzji o założeniu własnej działalności gospodarczej. Warto odnotować to, że dzięki funduszom powstało kolejnych ponad 1600 firm, przy czym, co ważne, finansowanie startup'ów wiąże się z podwyższonym ryzykiem. Niemniej jednak cały czas należy pamiętać o kwestiach regulacyjnych i instytucjonalnych:

- 1) Narzucane funduszom wymagania nierzadko przewidują maksymalną wysokość wsparcia dla nowoutworzonego przedsiębiorstwa w wysokości niższej, niż ma to miejsce na rynku komercyjnym. Ponadto, środki na roz-

poczęcie działalności można zdobyć w wielu źródłach, np.: u inwestorów zewnętrznych, za pośrednictwem tzw. funduszy załączkowych, czy też w przyjaznych dla młodych biznesów bankach.

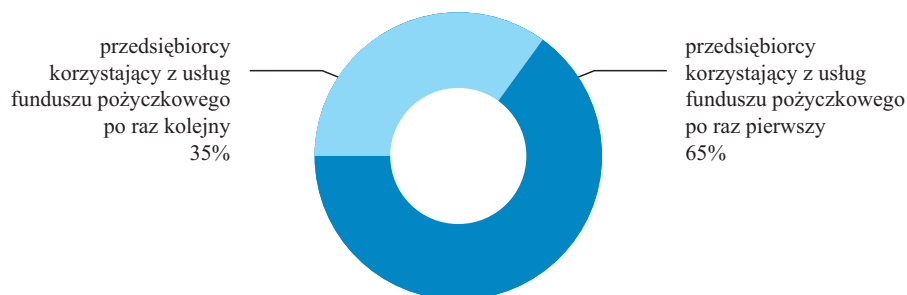
- 2) Nadal realizowany jest rządowy atrakcyjny program Wsparcie w Starcie, w którym uczestniczyć może niewiele funduszy, a sam Program jest konkurencją dla nich.
- 3) Popularnością niezmiennie cieszą się dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej udzielane przez powiatowe urzędy pracy.

Powyższe determinuje to, że udział funduszy w rynku finansowania nowo-utworzonych podmiotów gospodarczych jest trudny do zwiększenia, choć jak pokazuje 2017 rok wykonalny. Należy pamiętać, że fundusze pożyczkowe są w badanym obszarze ograniczane tym, jaką ofertę pożyczkową stworzą zarządzający Regionalnymi Programami Operacyjnymi i przekażą ją do realizacji funduszom. To w połączeniu z niskimi dopuszczalnymi kwotami pożyczek w tym obszarze utrudnia finansowanie przedsiębiorstw działających krócej niż 12 miesięcy. Tym bardziej, że mamy tu do czynienia z większym nakładem pracy. W szczególności w zakresie doradztwa i nadzoru/monitoringu. Zwiększenie funduszy na ten cel umożliwiłoby funduszom pożyczkowym dalsze zintensyfikowanie akcji pożyczkowej w tym sektorze.

2. Klienci powracający do funduszy pożyczkowych

Wydawać by się mogło, że idealnym miernikiem jakości oferty funduszy pożyczkowych jest to ilu klientów wraca po kolejne wsparcie. Nie jest to jednak właściwe założenie. Celem funkcjonowania funduszy, z punktu widzenia postawionych przed nim zadań jest m.in. przygotowanie podmiotów o krótkiej historii kredytowej do funkcjonowania na komercyjnym rynku finansowym. W związku z tym, wręcz niepożądana byłaby sytuacja w której ten sam przedsiębiorca wielokrotnie korzystałby z oferty finansowej funduszu. Byłby to dowód na to, że nie został w dalszym ciągu odpowiednio przygotowany do funkcjonowania na komercyjnym rynku finansowym. Z drugiej strony, jeśli okazałoby się, że klienci funduszy w ogóle nie „wracają” po kolejną pożyczkę oznaczałoby to, że fundusze nie posiadają atrakcyjnej oferty. Trzeba pamiętać o tym, że takie podmioty jak mikro-przedsiębiorcy, czy też nowo utworzone przedsiębiorstwa charakteryzują się tym, że czas ich „dojrzenia” do komercyjnego rynku finansowego jest wydłużony.

Wykres nr 14. Struktura pożyczek udzielonych w 2017 r. w ujęciu ilościowym w podziale na przedsiębiorców korzystających z usług funduszu pożyczkowego po raz pierwszy oraz po raz kolejny.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Wykres nr 14 pokazuje to, że 2 na 3 pożyczki są wypłacane pożyczkobiorcom korzystającym z oferty funduszu po raz pierwszy (w liczbach bezwzględnych 3332 do 1764). Bardzo podobny odczyt ma miejsce w ujęciu wartościowym – 62% do 38%. W stosunku do 2016 roku odsetek takich pożyczek wzrósł o 5 p.p. Mamy więc do czynienia z odwróceniem dynamiki z 2016 roku kiedy to o 10 p.p. w stosunku do 2015 roku zwiększył się odsetek pożyczek zaciąganych przez przedsiębiorców w funduszu po raz kolejny.

3. Udzielone pożyczki w odniesieniu do wielkości przedsiębiorstwa

W 2017 roku po raz kolejny w portfelu pożyczkowym dominowały mikroprzedsiębiorstwa. Tabela nr 5 przedstawia rozkład pożyczek udzielonych w 2017 roku ze względu na klasy wielkości przedsiębiorstw.

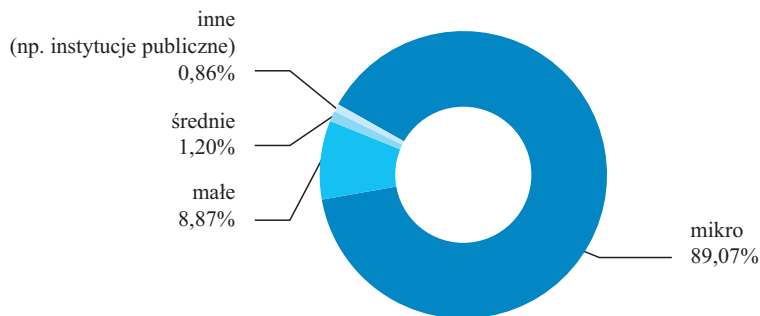
Tabela nr 5. Pożyczki udzielane przez fundusze pożyczkowe w 2017 r. a wielkość zaciągających je przedsiębiorstw.

Wyszczególnienie	Liczba	Wartość (w zł)	Struktura ilości	Struktura wartości
Mikro	4 539	446 041 749,49	89,07%	76,20%
Małe	452	107 765 497,75	8,87%	18,41%
Średnie	61	24 668 700,00	1,20%	4,21%
inne (np. instytucje publiczne)	44	6 844 764,00	0,86%	1,17%
w tym instytucje ekonomii społecznej np.: fundacje, stowarzyszenia, spółdzielnie itp.	44	6 844 764,00	0,86%	1,17%
ogółem	5 096	585 320 711,24	100,00%	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

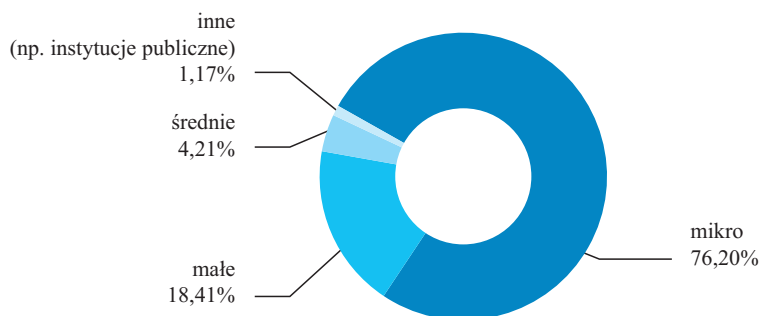
Analiza powyższej tabeli dowodzi jednoznacznie tego, że mikroprzedsiębiorstwa są najważniejszą grupą klientów funduszy pożyczkowych. Co ważne, mówimy tu o podmiotach gospodarczych o słabym potencjale finansowe, w szczególny sposób wymagających dedykowanego wsparcia. Do mikroprzedsiębiorstw w 2017 roku trafiło 89,07% (wzrost o 2,17 p.p. r./r.) wszystkich udzielonych pożyczek, stanowiły one 76,20% (wzrost o 3,50 p.p. r./r.) wartości przekazanego wsparcia. Trzeba pamiętać o tym, że przedmiotowa grupa przedsiębiorstw nie cieszy się dużym zainteresowaniem banków – mikroprzedsiębiorstwa potrzebują jednostkowo stosunkowo niewielkich kapitałów, a ich finansowanie jest obciążone podwyższonym ryzykiem. Kategoria „inne”, tradycyjnie już, ma marginalne znaczenie w działalności funduszy co nie może dziwić w związku z tym, że głównym zadaniem funduszy jest wspieranie rozwoju sektora MŚP. Kolejne dwa wykresy obrazują udział poszczególnych kategorii pożyczkobiorców w ogóle liczby i wartości pożyczek.

Wykres nr 15. Struktura liczby pożyczek udzielonych w 2017 r. przez fundusze pożyczkowe w Polsce w podziale na klasy wielkości przedsiębiorstw w ujęciu ilościowym (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Wykres nr 16. Struktura liczby pożyczek udzielonych w 2017 r. przez fundusze pożyczkowe w Polsce w podziale na klasy wielkości przedsiębiorstw w ujęciu wartościowym (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Już ponad 76 groszy z każdej złotówki wypłacanej przez fundusze pożyczkowe trafia do najmniejszych podmiotów gospodarczych. Roczna dynamika tej wartości pokazuje to, że fundusze jeszcze mocniej skupiły się na tej grupie firm, która powinna być obiektem szczególnej uwagi badanych podmiotów, a więc przedsiębiorstw mających ograniczone możliwości do finansowania zewnętrznego. Tylko niecałe 1,2 pożyczki na 100 udzielonych trafia do przedsiębiorstw o średniej wielkości. Większe podmioty gospodarcze nie są dla funduszy znaczącą grupą adresatów oferty, co dowodzi tego, że fundusze skupiają się przede wszystkim na tych działaniach do których zostały powołane. Innymi słowy fundusze pożyczkowe finansują przede wszystkim te podmioty gospodarcze, które nie mają szans na rozwój za pomocą środków ze strony komercyjnego rynku finansowego.

4. Popyt na pożyczki w kontekście płci/formy prawnej pożyczkobiorcy

PZFP obejmują analizuje także rozkład pożyczek pod względem płci i formy prawnej pożyczkobiorców. Szczegółowe dane w tym obszarze zaprezentowano w tabeli nr 6.

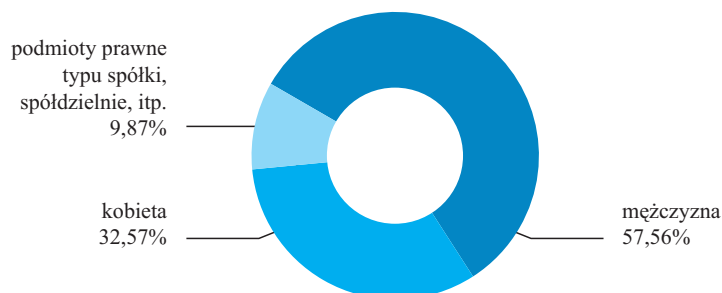
Tabela nr 6. Pożyczki udzielone przez fundusze pożyczkowe w 2017 r. w podziale na płeć/formę prawną pożyczkobiorcy.

Wyszczególnienie	Liczba	Wartość (w zł)	Struktura ilości	Struktura wartości
Kobieta	1 660	150 769 119,91	32,57%	25,76%
Mężczyzna	2 933	312 791 160,02	57,55%	53,44%
Podmioty prawne typu spółki, spółdzielnie, itp.	503	121 760 431,31	9,87%	20,80%
Ogółem	5 096	585 320 711,24	100,00%	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

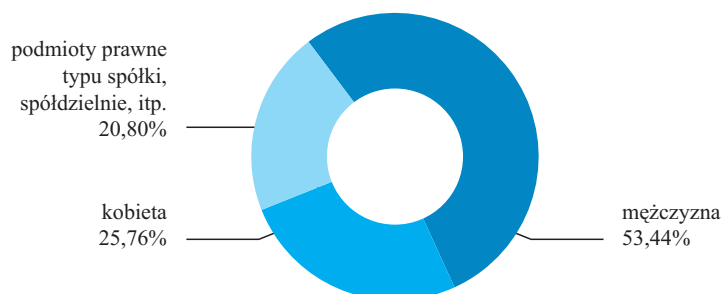
W 2017 roku, po raz kolejny, wyraźnie częściej klientami funduszy pożyczkowych byli mężczyźni, niż kobiety. Szczególnie wyraźnie różnica jest widoczna w ujęciu wartościowym. Podmioty prawne nadal stanowią niewielki odsetek portfela pożyczkowe co jest zapewne związane z tym, że w tej formie działalność prowadzą zazwyczaj średnie i duże przedsiębiorstwa. Wykresy nr 17 i 18 pokazują rozkład ilościowy i wartościowy w badanym obszarze.

Wykres nr 17. Struktura pożyczek udzielonych w 2017 r. przez fundusze pożyczkowe w Polsce w podziale na płeć/ formę prawną pożyczkobiorcy w ujęciu ilościowym (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Wykres nr 18. Struktura pożyczek udzielonych w 2016 r. przez fundusze pożyczkowe w Polsce w podziale na płeć/ formę prawną pożyczkobiorcy w ujęciu wartościowym (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

W stosunku do 2016 roku zmniejszył się udział mężczyzn w ogóle udziału pożyczkobiorców zarówno w ujęciu ilościowym (o 0,51 p.p.), jak i wartościowym (o 0,79 p.p.). Udział odsetka kobiet w ogólnej liczbie udzielonych pożyczek wzrósł o 0,11 p.p., jednak w ujęciu wartościowym zanotowano spadek o 1,13 p.p.

W badanym obszarze w 2017 roku nie zaszły więc zasadnicze zmiany. Trzeba pamiętać o tym, iż szacuje się, że kobiety prowadzą ok. 1/3 przedsiębiorstw. Struktura portfela funduszy nie jest więc niczym innym tylko obrazem struktury polskiej przedsiębiorczości.

5. Popyt na pożyczki w kontekście celu przeznaczenia pozyskanych środków

Badania związku klasyfikują także pożyczki ze względu na przeznaczenie środków. Wyróżniamy pożyczki: inwestycyjne, obrotowe i inwestycyjno-obrotowe. W 2017 roku, co nie jest nowością, dominowały pożyczki inwestycyjne. Szczegóły przedstawia tabela nr 7.

Tabela nr 7. Pożyczki udzielone przez fundusze pożyczkowe w 2017 r. w podziale na cel przeznaczenia pozyskanych środków.

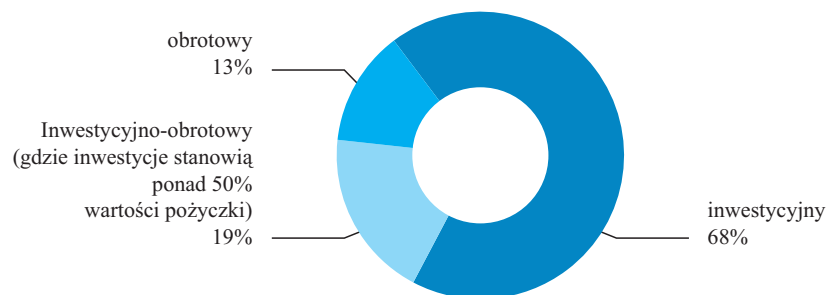
Wyszczególnienie	Liczba	Wartość (w zł)	Struktura ilości	Struktura wartości
Obrotowy	1 696	105 284 908,68	13%	18%
Inwestycyjny	3 445	401 219 552,33	68%	69%
Inwestycyjno-obrotowy (gdzie inwestycje stanowią ponad 50% wartości pożyczki)	955	78 816 250,21	19%	13%
Ogółem	5 096	585 320 711,22	100%	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Pożyczki inwestycyjne były udzielane niemal dwukrotnie częściej niż obrotowe i inwestycyjno-obrotowe liczone łącznie. Przewaga jest także bardzo wyraźna w ujęciu wartościowym. Jest to jednoznaczne wskazanie na to, że fundusze wspierają przede wszystkim inwestycje, a więc działania pozwalające na rozwój, poszerzanie działalności, wchodzenie przedsiębiorstw w kolejne obszary biznesowej aktywności. Działalność funduszy ma więc istotny wkład w rozwój gospodarczy kraju. Nie zmienia to faktu, że wskazane jest zwiększenie aktywności w obszarze pożyczek obrotowych. Na przeszkodzie temu nadal stoją względy regulacyjne.

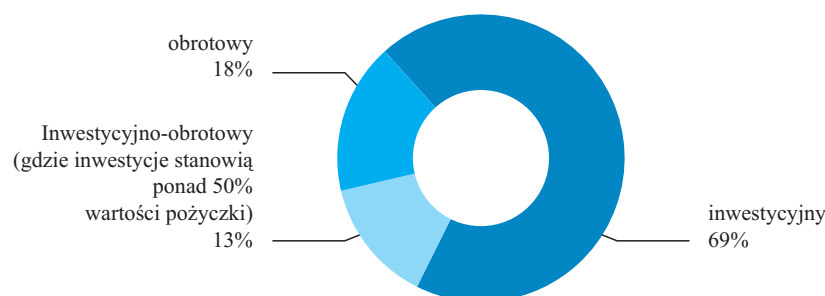
Wykresy nr 19 i 20 pokazują procentowy rozkład poszczególnych rodzajów pożyczek w 2017 roku w ujęciu ilościowym i wartościowym.

Wykres nr 19. Struktura pożyczek udzielonych w 2017 r. przez fundusze pożyczkowe w Polsce w podziale na cel przeznaczenia pozyskanych środków w ujęciu ilościowym (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Wykres nr 20 Struktura pożyczek udzielonych w 2017 r. przez fundusze pożyczkowe w Polsce w podziale na cel przeznaczenia pozyskanych środków w ujęciu wartościowym (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

W stosunku do 2016 roku udział pożyczek inwestycyjnych w ogólnej wartości udzielonych pożyczek spadł o 5 p.p., w ujęciu ilościowym był niższy o 3 p.p. Zmiana ta jest, jak się wydaje, wynikiem ogólnego zmniejszenia się akcji pożyczkowej. Co ciekawe, o ile pożyczki inwestycyjno-obrotowe mają przewagę nad obrotowymi w ujęciu ilościowym to przegrywają pod względem wartości pożyczek.

6. Popyt na ofertę funduszy w poszczególnych branżach

Kolejna analiza działalności funduszy odnosi się do poszczególnych sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności. Ze względu na ciągłość prowadzonych analiz na przestrzeni lat, zakres badania w tym obszarze nie zmienia się. Tabela nr 8 oraz wykresy nr 21 i nr 22 dostarczają nam szczegółowych danych.

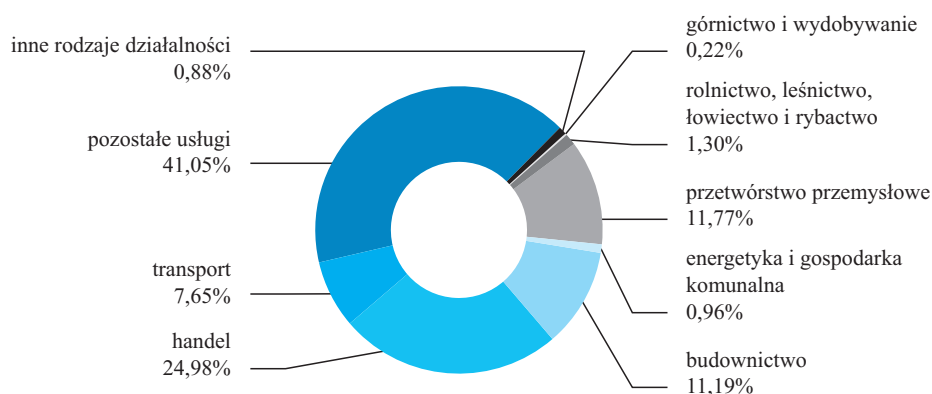
Tabela nr 8. Pożyczki udzielone przez fundusze pożyczkowe w 2017 r. w podziale oraz w ujęciu wartościowym i ilościowym (w %) według sektora działalności zgodnie z klasyfikacją PKD-2007.

Wyszczególnienie	Liczba	Struktura ilościowa (w %)	Wartość (w zł)	Struktura wartości (w %)	Średnia wartość pożyczki (w tys. zł)
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	66	1,30%	6 542 373,00	1,12%	99,13
Górnictwo i wydobywanie	11	0,22%	1 957 000,00	0,33%	177,91
Przetwórstwo przemysłowe	600	11,77%	92 391 928,03	15,78%	153,99
Energetyka i gospodarka komunalna	49	0,96%	5 740 304,74	0,98%	117,15
Budownictwo	570	11,19%	70 125 330,87	11,98%	123,03
Handel	1 273	24,98%	140 763 666,12	24,05%	110,58
Transport	390	7,65%	43 145 077,91	7,37%	110,63
Pozostałe usługi	2 092	41,05%	219 511 589,07	37,50%	104,93
Inne rodzaje działalności	45	0,88%	5 143 441,50	0,88%	114,3
Ogółem	5 096	100,00%	585 320 711,24	100,00%	114,93

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

W 2017 roku w portfelu pożyczkowym w wyraźny sposób wyróżniały się przedsiębiorstwa działające w ramach takich działów PKD jak: pozostałe usługi, handel, przetwórstwo przemysłowe oraz budownictwo. Dział „pozostałe usługi” po raz kolejny jest liderem, co wynika z tego, że do tej kategorii zalicza się bardzo wielu pożyczkobiorców. Podobną przyczyną wpływa wysoką pozycję przedsiębiorstw handlowych. Nadal marginalne znaczenie mają takie branże jak: górnictwo i wydobywanie, energetyka i gospodarka komunalna oraz rolnictwo. Przedsiębiorstwa z dwóch pierwszych działów potrzebują zazwyczaj jednostkowego zastrzyku kapitału w zbyt wysokiej wartości. Finansowanie rolnictwa jest natomiast ograniczone względami regulacyjnymi.

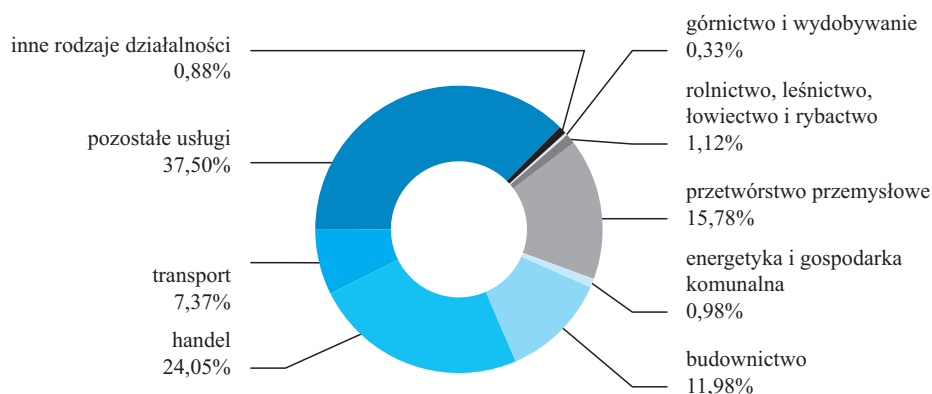
Wykres nr 21. Struktura pożyczek udzielonych przez fundusze pożyczkowe w 2017 r. w podziale według sektora działalności zgodnie z klasyfikacją PKD-2007, w ujęciu ilościowym (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Firmy usługowe to przede wszystkim podmioty bardzo małe. Jednocześnie jest ich bardzo wiele. Z jednej strony więc mają trudny dostęp do komercyjnego rynku finansowego, z drugiej ich mnogość zwiększa statystycznie szansę na to, że staną się klientem funduszy. Efekt tych dwóch czynników jest taki, że przedsiębiorstwa z sektora usług w zdecydowany sposób dominują w portfelu pożyczkowym funduszy.

Wykres nr 22. Struktura pożyczek udzielonych przez fundusze pożyczkowe w 2016 r. w podziale według sektora działalności zgodnie z klasyfikacją PKD-2007, w ujęciu wartościowym (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2017 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

W 2017 roku branża usługowa jeszcze wzmocniła swoją pozycję w wartościowym udziale w portfelu funduszy (o 3,71 p.p.). W pozostałych kategoriach nie zanotowano zdecydowanych zmian.

7. Pożyczki udzielone przez fundusze pożyczkowe według przedziałów wartości, w tym wraz z pomocą *de minimis*

W przeważającej części klientami funduszy są najsłabsze podmioty gospodarcze – dysponujące ograniczonym zasobem wolnej gotówki, szczególnie wrażliwe na zatory płatnicze oraz wahania popytu, często znajdujące się we wstępnej fazie rozwoju. Niesie to ze sobą podwyższone ryzyko dla funduszy. Przede wszystkim jednak skuteczna pomoc opisanym powyżej podmiotom wymaga stosowania preferencyjnego oprocentowania. Mniejszy koszt dostępu do kapitału ułatwia rozpoczęcie, czy też rozwinięcie działalności gospodarczej, a spłata zobowiązania nierzadko pozwala w kolejnych latach na korzystanie przez przedsiębiorców z innych form finansowania zewnętrznego. Tabela nr 9 przedstawia rozkład wartości pożyczek udzielonych w 2017 roku w tym z udziałem pomocy *de minimis*.

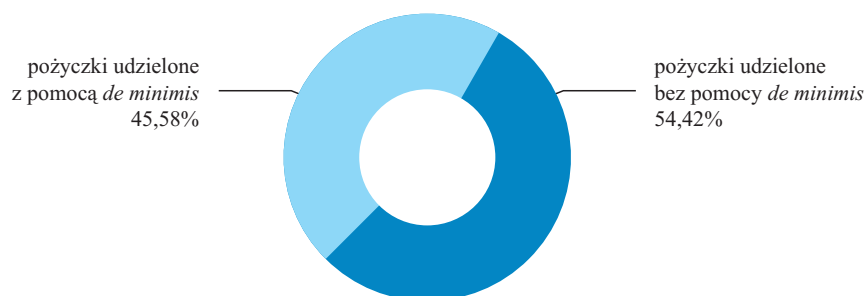
Tabela nr 9. Pożyczki udzielone przez fundusze pożyczkowe w 2017 r. według przedziałów wartości wraz z pomocą *de minimis*.

Przedział	Liczba pożyczek ogółem	liczba pożyczek z pomocą <i>de minimis</i>	wartość pożyczek ogółem (w zł)	wartość pożyczek z pomocą <i>de minimis</i> (w zł)
do 10 tys. zł	57	15	513 837,32	120 057,32
pow. 10 tys. zł do 30 tys. zł	923	339	21 958 022,12	7 833 252,23
pow. 30 tys. zł do 50 tys. zł	1 289	771	58 313 784,26	35 420 982,24
pow. 50 tys. zł do 120 tys. zł	1 508	731	129 384 334,59	60 174 583,96
pow. 120 tys. zł do 300 tys. zł	1 048	368	215 107 230,69	73 079 203,86
pow. 300 tys. zł do 500 tys. zł	186	65	76 570 663,39	26 952 014,25
pow. 500 tys. zł	85	34	83 472 838,87	31 271 213,25
Ogółem	5 096	2 323	585 320 711,24	234 851 307,11

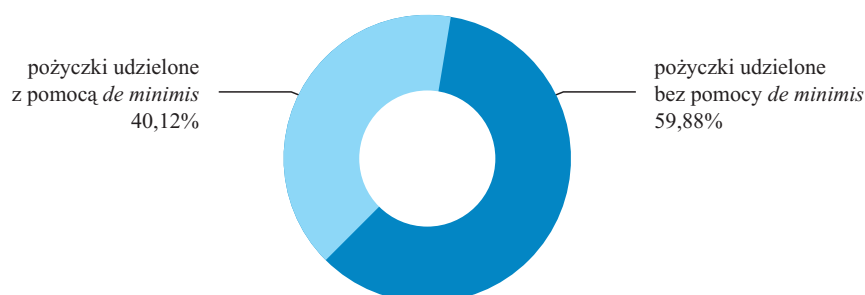
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

* Różnica pomiędzy liczbą pożyczek podanych w tym zestawieniu oraz w innych tabelach wynika z braku danych w tym zakresie kompletnych danych sprawozdawczych.

W porównaniu do 2016 roku spadła zarówno liczba, jak i wartość pożyczek udzielonych z pomocą *de minimis*. Jest to jednak oczywiście związane z ogólnym ograniczeniem akcji pożyczkowej. Lepszy obraz sytuacji da analiza procentowego udziału pożyczek z pomocą *de minimis* w ogólnej działalności pożyczkowej funduszy w 2017 roku. Stosowne dane znajdują się na wykresach nr 23 i 24.

Wykres nr 23. Pożyczki *de minimis* w strukturze pożyczek udzielonych ogółem.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Wykres nr 24. Wartość pożyczek *de minimis* w strukturze wartości pożyczek ogółem.

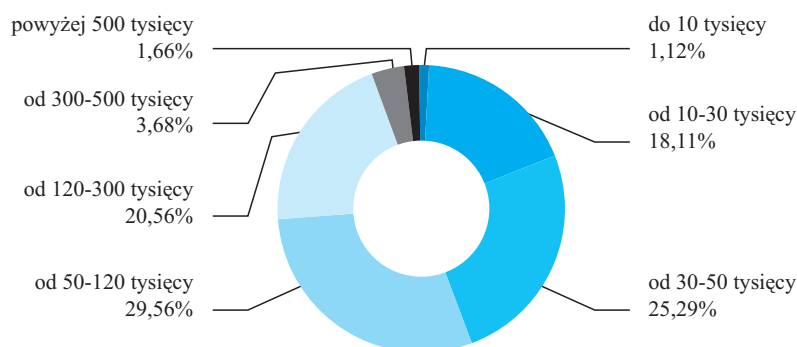
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

W stosunku do 2016 roku udział liczby pożyczek z pomocą *de minimis* w ogóle udzielonych pożyczek spadł o 0,48 p.p., natomiast w ujęciu wartościowym o 1,61 p.p. Dynamika zmian wartości jest więc w tym obszarze minimalna.

Wykresy nr 25 i 26 obrazują to w jaki sposób w ujęciu liczbowym i wartościowym wyglądał rozkład pożyczek w 2017 roku jeśli chodzi o przedziały wartości.

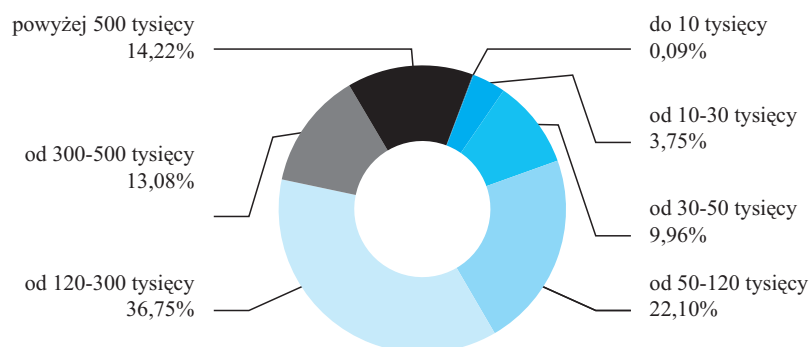
Wykres nr 25. Struktura udziału w ogólnej liczbie pożyczek udzielonych w 2017 r. stosując kryterium podziału wg. przedziału wartości udzielonych pożyczek w danym przedziale wartości, wyrażona (w %).

Wykres nr 25. Struktura udziału w ogólnej liczbie pożyczek udzielonych w 2017 r. stosując kryterium podziału wg. przedziału wartości udzielonych pożyczek w danym przedziale wartości, wyrażona (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Wykres nr 26. Struktura udziału w ogólnej wartości pożyczek udzielonych w 2017 r. według przedziałów wartości (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

W niniejszym Raporcie po raz pierwszy zbadano przedziały wartości pożyczek także w obszarze tych, których wartość przekracza 500 tys. zł. Udzielono ich więcej, niż tych których wartość nie przekracza 10 tys. zł. Nie ma w tym nic zaskakującego biorąc pod uwagę to, że realizacja jakiegokolwiek inwestycji, czy też zakup znacznej części towaru są mało efektywne przy tak niskiej kwocie. Przedsięwzięcia biznesowe, których koszt przekracza 0,5 mln zł nie są czymś nadzwyczajnym, stanowią raczej gospodarczą codzienność w ujęciu ogólnopolskim. Dominacja udziału pożyczek o wysokich przedziałach wartości jest oczywiście wynikiem sumowania się zobowiązań o większej wartości. Nadal jednak pożyczki są udzielane najczęściej w kwotach wpisujących się w unijną definicję mikrofinansowania (do 25 tys. euro).

Warto podsumować główne zmiany jakie zaszły w 2017 roku w charakterystyce klienta funduszy w stosunku do roku poprzedniego. W portfolio pożyczkowym zwiększyły swój udział nowoutworzone przedsiębiorstwa, a także te, które korzystają z oferty funduszu po raz pierwszy. Swoją pozycję wyraźnie umocniły mikroprzedsiębiorstwa oraz firmy działające w sektorze usług. Innymi słowy, 2017 rok był okresem w którym działalność funduszy jeszcze mocniej wpisywała się w cele do których zostały powołane – finansowanie najmniejszych podmiotów gospodarczych za pomocą wsparcia mikrofinansowego na preferencyjnych warunkach także w obszarze startup'ów.

Rozdział IV

Jakość portfela pożyczkowego

Przystępując do analizy danych dotyczących portfela pożyczkowego funduszy konieczne jest uprzednie scharakteryzowanie głównej części bazy klientów badanych podmiotów. Mówimy tu o przedsiębiorstwach o utrudnionym dostępie do kapitału w ramach komercyjnego rynku finansowego tj. m.in.: mikroprzedsiębiorstwa bez historii kredytowej, często o bardzo krótkim okresie funkcjonowania, nierzadko o znikomym doświadczeniu biznesowym, ograniczonych kompetencjach miękkich. Powyższe pozwala stwierdzić to, że fundusze pożyczkowe działają w obszarze podwyższonego ryzyka jeśli chodzi o jakość portfela i trzeba mieć to na uwadze przyglądając się poniżej prezentowanym danym.

1. Pożyczki aktywne, wypowiedziane i windykowane, stracone

W związku z tym, że jak już wspomniano fundusze pożyczkowe działają w obszarze podwyższonego ryzyka, konieczne jest dokonywanie przez te podmioty szczególnie starannej analizy wniosków pożyczkowych. Wypracowane w ciągu ponad 20 lat działalności, stale doskonalone procedury postępowania wdrażane przez kompetentne kadry pozwalają na to, aby portfel pożyczkowy funduszy odznaczał się dobrą jakością w kontekście spłacalności pożyczek. Nie inaczej było w 2017 roku. Tabela nr 10 oraz wykresy nr 27 i nr 28 dostarczają nam szczegółowych danych w tym zakresie.

Tabela nr 10. Liczba i wartość pożyczek aktywnych oraz straconych oraz udział w ogólnej liczbie i wartości udzielonych pożyczek.

Wyszczególnienie	Pożyczki razem	Udział w %	Wartość (w tys. zł)	Udział w %
Suma pożyczek ogółem	27 981	100,00%	1 855 721,98	1100,00%
Pożyczki aktywne	25 509	91,17%	1 685 436,55	90,82%
Pożyczki wypowiedziane i windykowane	2 426	8,67%	167 507,93	9,03%
Pożyczki stracone	46	0,16%	2 777,5	0,15%

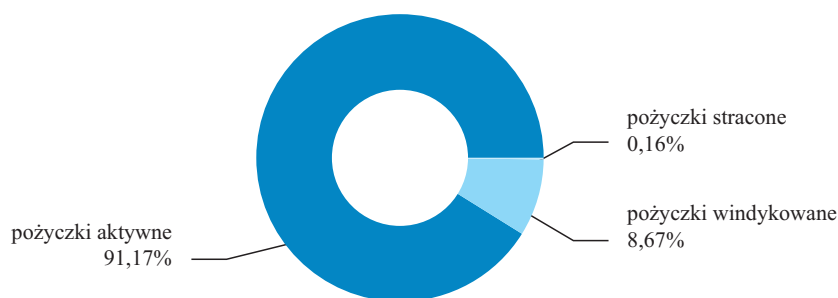
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

W stosunku do 2016 roku godne odnotowania są następujące zmiany:

- 1) Spadek udziału pożyczek straconych w ogóle pożyczek zarówno w ujęciu liczbowym, jak i wartościowym o odpowiednio 0,31 p.p. i 0,52 p.p.
- 2) Minimalny wzrost odsetka pożyczek wypowiedzianych i windykowanych w ujęciu liczbowym i wartościowym odpowiednio o 0,11 p.p. i 0,77 p.p.

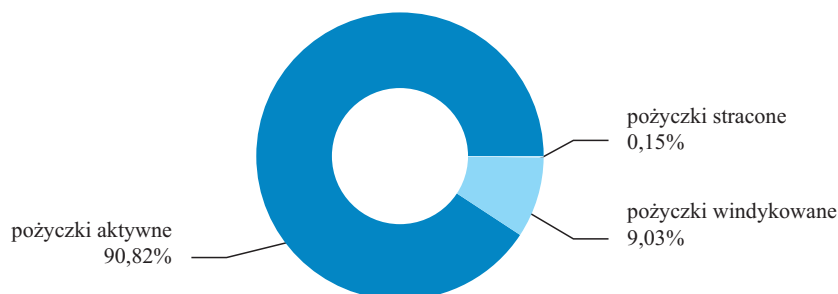
Powyższe zmiany miały miejsce przy spadku wartości pożyczek aktywnych o 207 mln 297 tys. zł co jest związane ze zmniejszeniem akcji pożyczkowej. Łączny odsetek pożyczek wypowiedzianych i windykowanych oraz straconych to tylko 8,83% wartości ogółu pożyczek. Pozwala to na stwierdzenie, iż jakość portfela pożyczkowego jest nadal dobra i nie zagraża stabilności działalności funduszy. Tym bardziej, że na koniec 2017 roku jedynie 46 pożyczek było uznawanych za stracone. Pokazuje to jak dużą pracę wykonują fundusze w obszarze analizy wniosków pożyczkowych.

Wykres nr 27. Udział pożyczek aktywnych, windykowanych i wypowiedzianych oraz straconych w ogólnej liczbie udzielonych pożyczek (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Wykres nr 28. Udział pożyczek aktywnych, windykowanych i straconych w ogólnej wartości udzielonych pożyczek (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

2. Terminowość spłaty pożyczek

Do pełnej analizy jakości portfela potrzebne jest także zobrazowanie danych dotyczących opóźnień w spłacie udzielonych pożyczek. Tabela nr 11 obrazuje sytuację (w ujęciu wartościowym i ilościowym) jeśli chodzi o opóźnienia w spłacie pożyczek przez klientów funduszy z podziałem na długość okresu czasu zalegania ze spłatą.

Tabela nr 11. Liczba i wartość pożyczek aktywnych w ogólnej liczbie i wartości udzielonych pożyczek (w %) według długości opóźnień w spłacie w roku 2017.

Wyszczególnienie	Pożyczki razem	Udział w %	Wartość (w zł)	Udział w %
Pożyczki aktywne	25 509	100,00%	1 685 436 551,49	100,00%
Spłacane terminowo	22 207	87,06%	1 535 437 329,37	91,10%
(z opóźnieniami do 30 dni)				
Z opóźnieniami od 31 do 90 dni	2 065	8,10%	94 333 138,38	5,60%
Z opóźnieniami powyżej 90 dni	1 237	4,85%	55 666 083,75	3,30%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

W 2017 roku w porównaniu do roku poprzedniego (ujęcie liczbowe):

- 1) O 1,39 p.p. spadł odsetek pożyczek spłacanych terminowo,
- 2) O 0,59 p.p. wzrósł odsetek pożyczek z opóźnieniami od 31 do 90 dni,
- 3) O 0,80 p.p. wzrósł odsetek pożyczek z opóźnieniami powyżej 90 dni.

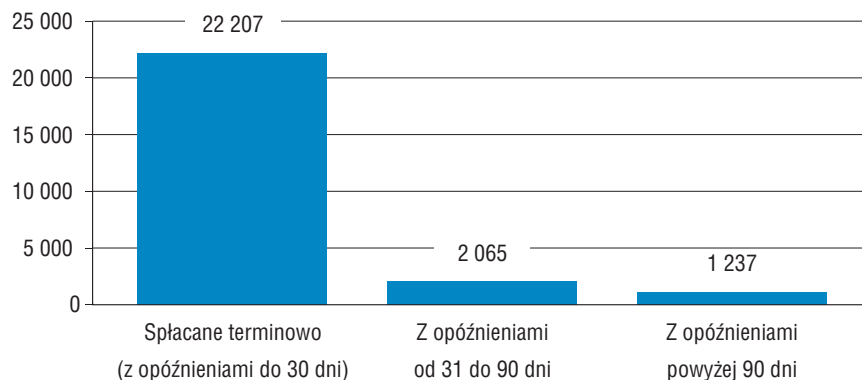
Zmiany w ujęciu wartościowym:

- 1) O 0,42 p.p. spadł odsetek pożyczek spłacanych terminowo,
- 2) O 0,15 p.p. wzrósł odsetek pożyczek z opóźnieniami od 31 do 90 dni,
- 3) O 0,27 p.p. wzrósł odsetek pożyczek z opóźnieniami powyżej 90 dni.

2017 rok był więc okresem w którym dobra jakość portfela pożyczkowego została zachowana. Wzrosły wartości wskaźników dotyczących opóźnień w spłatach pożyczek. Jednak zmiany w tym obszarze miały charakter minimalny i nie budzą niepokoju. W generalnym ujęciu można więc stwierdzić, iż pożyczkobiorcy regulują swoje zobowiązania względem funduszy na bieżąco. Nadal opóźnienia powyżej 90-dniowe zdarzają się wyraźnie rzadziej od tych obejmujących okres 30-90 dni. Ta część pożyczkobiorców, która w pewnym momencie miała kłopoty ze spłacaniem pożyczki w krótkim okresie wraca na drogę terminowego regulowania zobowiązania. Trzeba także pamiętać o tym, że portfel pożyczkowy funduszy w naturalny sposób starzeje się, (wzrost udziału dłużej spłacanych pożyczek zwiększa ryzyko tego, że będzie więcej tych wśród których występują opóźnienia).

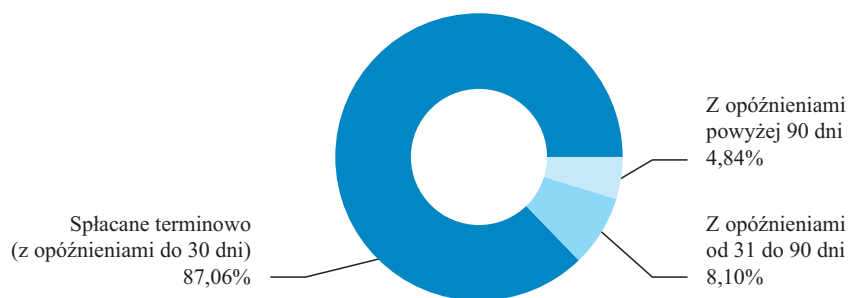
Wykresy nr 29 i 30 obrazują graficznie odpowiednio wartość pożyczek aktywnych w podziale na terminowość spłaty oraz udział terminowo spłaconych pożyczek w liczbie pożyczek aktywnych.

Wykres nr 29. Wartość pożyczek aktywnych w podziale na terminowość spłaty (w zł).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Wykres nr 30. Udział terminowo spłaconych pożyczek w liczbie pożyczek aktywnych (w %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Na koniec 2017 roku spłacane terminowo były pożyczki o łącznej wartości przekraczającej 1,5 mld zł. Jednocześnie, za poważnie zagrożone (opóźnienia powyżej 90 dni) można uważać jedynie nieco ponad 55 mln zł, co przekłada się na 4,84% liczby pożyczek aktywnych, w ujęciu wartościowym to tylko 3,30%. Jest to ostateczny dowód na to, że wysoka jakość analizy wniosków pożyczkowych powoduje to, że kapitał pożyczkowy trafia nie tylko do podmiotów właściwych podmiotowo, lecz także do takich, które są w stanie spłacić zaciągnięte zobowiązanie.

Rozdział V

Sieć i zakres działalności funduszy pożyczkowych oraz ich zaplecze kadrowe

W 2017 roku działalność prowadziło ok. 80 funduszy pożyczkowych. Jak już podkreślano, posiadamy dane z 60 funduszy. Likwidacja Krajowego Systemu Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw wydatnie utrudniła, względem lat poprzednich, dotarcie do danych o działalności funduszy. Rok temu prognozowaliśmy to, że potencjał funduszy będzie rósł. Jednak tempo i sposób wdrażania instrumentów pożyczkowych powodują, iż dopiero 2018 rok i ewentualnie kilka kolejnych będą prawdziwą szansą do np. wzmocnienia kapitałowego, choć zastosowanie tzw. systemu JEREMIE rodzi znaki zapytania także w tym obszarze.

1. Wyposażenie kapitałowe funduszy pożyczkowych

Jak już wskazywano w Rozdziale II, na koniec 2017 roku wartość kapitału pożyczkowego funduszy wyniosła 2 mld 335 mln 260 tys. 791,13 zł, co oznacza roczny spadek tej wartości o 13,14%. Tabela nr 12 obrazuje wyposażenie kapitałowe funduszy pożyczkowych w 2017 roku w zależności od wartości posiadanego kapitału.

Tabela nr 12. Wyposażenie kapitałowe funduszy pożyczkowych w Polsce w 2017 roku w zależności od wartości posiadanego kapitału.

Wartość kapitału	Liczba	Struktura % liczby funduszy	Suma kapitału (w zł)	Struktura % wartości funduszy
do 5 mln zł	7	11,67%	16 579,98	0,71%
5-20 mln zł	20	33,33%	236 923,03	10,15%
20-50 mln zł	20	33,33%	676 822,08	28,98%
50-100 mln zł	7	11,67%	500 185,03	21,42%
100-350 mln zł	6	10,00%	904 750,66	38,74%
Razem	60	100,00%	2 335 260,79	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

W stosunku do 2016 roku warto odnotować następujące zmiany:

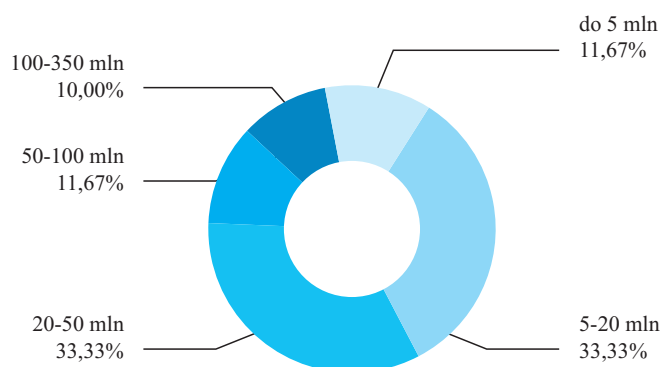
- 1) Wyraźnie spadł (o 7,52 p.p.) udział liczby funduszy o kapitale 5-20 mln zł,
- 2) Zauważalnie wzrosło znaczenie w ujęciu liczbowym (o 7,98 p.p.) funduszy o kapitale 20-50 mln zł,
- 3) O 3,82 p.p. spadł udział liczby funduszy o kapitale 50-100 mln zł,
- 4) Także w ujęciu wartościowym rośnie (o 6,72 p.p.) znaczenie funduszy o kapitale 20-50 mln zł,

- 5) Przewagę wartościową budują również (wzrost r./r. o 4,57 p.p.) fundusze o kapitale większym niż 100 mln zł.

W 2017 wyrównała się liczba funduszy o kapitale 5-20 mln zł i 20-50 mln zł. Jednocześnie wyraźnie widoczny jest przepływ kapitału do większych funduszy – wzrost udziału w ogóle wartości kapitału. Nie jest to zaskakujące zjawisko biorąc pod uwagę fakt, że przetargowy system wyłaniania pośredników finansowych jest stosowany w taki sposób, który premiuje fundusze już wcześniej silne kapitałowo i należy spodziewać się tego, że ten proces będzie postępował.

W ujęciu liczbowym ogólnym nadal dominują fundusze dysponujące kapitałem w przedziale 5-20 mln zł i 20-50 mln zł. Łącznie stanowią ponad 2/3 funduszy. Wykres nr 31 prezentuje podział funduszy w badanym obszarze w ujęciu ilościowym.

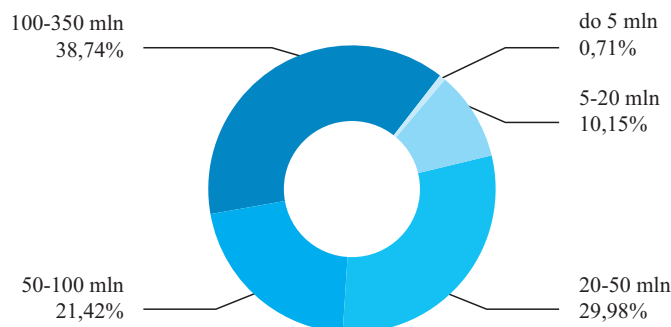
Wykres nr 31. Struktura liczby funduszy pożyczkowych w 2017 roku w zależności od wartości posiadanego kapitału.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

6 największych funduszy (tj. 10% wszystkich badanych) dysponuje prawie 39% kapitału wszystkich badanych podmiotów. Ważne jest jednak to, że mówimy o funduszach działających w kilku województwach. W związku z tym nie może być mowy o tym, że koncentracja kapitału ogranicza dostęp sektora MŚP do kapitału oferowanego przez te fundusze. Różnica pomiędzy funduszami wyposażonymi w kapitał na poziomie 20-50 mln zł i 50-100 mln zł w ujęciu liczbowym jest niewielka. Fundusze z tych segmentów łącznie dysponują 39,13% ogólnej wartości kapitału pożyczkowego funduszy. Wykres nr 32 prezentuje podział funduszy w badanym obszarze w ujęciu wartościowym.

Wykres nr 32. Struktura wartości posiadanego kapitału funduszy pożyczkowych w 2017 roku w zależności od ich wartości.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Nadal mniej niż 5 mln zł kapitału pożyczkowego posiada 7 funduszy. Ich wkład w globalną wartość kapitału jest mniejszy niż 1%. Podmioty te znajdują się w błędnym kole – niski kapitał nie pozwala na skuteczne starania o nowe środki pożyczkowe ze względu na wymogi przetargowe. W związku z tym sytuacja tych podmiotów staje się bardzo trudna.

2. Sieć oddziałów terenowych funduszy pożyczkowych

Fundusze pożyczkowe pokrywają swoją siecią obszar całego kraju. Dzięki temu przedsiębiorcy nie mają problemów logistycznych w procesie ubiegania się o pożyczki co niesie ze sobą wymierne oszczędności czasowe i finansowe. Tabela nr 13 obrazuje sieć oddziałów terenowych funduszy pożyczkowych w 2017 roku.

Tabela nr 13. Sieć oddziałów terenowych funduszy pożyczkowych w 2017 roku.

Liczba posiadanych oddziałów terenowych	Liczba	Struktura %
Nie posiada żadnego oddziału	28	46,67
Posiadają 1 oddział terenowy	21	35
Posiadają 2 oddziały terenowe	2	3,33
Posiadają 3 oddziały terenowe	3	5
Posiadają 4 i więcej oddziałów terenowych	6	10
Razem funduszy	60	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

46,67% funduszy nie posiada żadnego oddziału terenowego. To więcej o 1,6 p.p. niż rok wcześniej. Jednocześnie wzrósł odsetek funduszy posiadających 1 oddział i tych, które prowadzą 4 i więcej oddziałów. Jednak odwrotna dynamika miała miejsce w przypadku funduszy dwu- i trzyoddziałowych. Zjawiska te, choć pozornie wewnętrznie sprzeczne, są bardzo logiczne. W kolejnym rozdziale zostanie pokazane to, że przy wyborze pośredników finansowych premiowane jest posiadanie możliwie szerokiej sieci dystrybucji. Jednocześnie, w 2017 roku mieliśmy do czynienia z kolejnym znaczącym zmniejszeniem się liczby osób zatrudnionych w funduszach. Wzrost odsetka funduszy bezoddziałowych jest wynikiem tego, że dopływ kapitału miał charakter nierównomierny, akcja

pożyczkowa została ograniczona, to niosło ze sobą zamykanie oddziałów i zwolnienia pracowników. Z drugiej strony, część funduszy chcąc skutecznie walczyć w przetargach o kapitał pożyczkowy otwierała nowe oddziały, aby dostać dodatkowe punkty za stosowne kryterium jakościowe. Część funduszy otwierała oddziały po raz pierwszy (wzrost odsetka podmiotów posiadających 1 oddział), inne z kolei wzmacniały już istniejącą, znaczącą bazę (wzrost odsetka podmiotów posiadających 4 i więcej oddziałów). Sieć oddziałów dostosowuje się do wymagań przetargowych i realizacji nowych projektów pożyczkowych.

3. Polityka kadrowa funduszy pożyczkowych

Na koniec 2017 roku w funduszach funkcjonowało 1211,91 etatów. Oznacza to, że w ciągu 12 miesięcy w badanym sektorze pracę straciło 320 osób. Fundusze ograniczały zatrudnienie już trzeci rok z rzędu, a dynamika zwolnień wyraźnie przyspieszyła. Szczegółowych danych dotyczących polityki kadrowej funduszy dostarcza tabela nr 14.

Tabela nr 14. Struktura zatrudnienia w funduszach pożyczkowych w 2017 roku (według etatów).

Liczba pracowników funduszu	Liczba funduszy	Liczba zatrudnionych ogółem wg etatów	Struktura % liczby funduszy	Struktura % liczby zatrudnionych ogółem
od 1 do 10	23	124,00	38,34	10,23
od 11 do 20	16	251,50	26,66	20,75
od 21 do 50	17	547,51	28,34	45,18
pow. 50 osób	4	288,90	6,66	23,84
Razem	60	1211,91	100,00	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku obejmujących sytuację funduszy pożyczkowych.

Spadek zarówno akcji pożyczkowej, jak i wartości kapitału musiał wywołać ograniczenie zatrudnienia. Jeszcze rok temu prognozowaliśmy to, że w 2017 roku wraz z postępami na polu wdrażania instrumentów pożyczkowych potrzebne będzie zwiększenie zatrudnienia. Przewidywania były chybione co wynikało z tego, że wdrażania perspektywy 2014-2020 w obszarze instrumentów finansowych odbywa się zdecydowanie wolniej od naszych przewidywań.

Nadal najwięcej funduszy zatrudnia nie więcej niż 10 pracowników. W stosunku do 2016 roku największą zmianą jest to, że wzrasta znaczenie funduszy o największych zasobach kadrowych (21-50, pow. 50 pracowników). Migracja kadr jest naturalna w sytuacji gdy system wyboru pośredników premiuje de facto fundusze silne kapitałowo – pracownicy podążają za możliwością rozwoju i stabilnością zatrudnienia. Wydaje się, że ten proces będzie postępował jako jeden z elementów możliwej konsolidacji rynku.

Rozdział VI

Dotychczasowe doświadczenia z wdrażania instrumentów finansowych w ramach regionalnych programów operacyjnych w perspektywie finansowej 2014-2020⁴

Z punktu widzenia funkcjonowania i rozwoju funduszy pożyczkowych kluczową kwestią jest dostęp do kapitału pożyczkowego. Perspektywa finansowa 2014-2020 stwarza w tym obszarze z jednej strony duże szanse ze względu na wartość alokacji na instrumenty zwrotne, z drugiej tryb ich wdrażania rodzi także pewne ryzyka. Już na wstępie trzeba zaznaczyć to, że pośrednikami finansowymi w bieżącej perspektywie są praktycznie tylko fundusze pożyczkowe.

1. Alokacja na instrumenty zwrotne w perspektywie finansowej UE 2014-2020

Przed wszystkim należy zwrócić uwagę na to jak duże środki przeznaczono w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 na instrumenty zwrotne. Szczegóły znajdziemy w poniższych tabelach. Już na wstępie podkreślamy to, że nasze rozważania nie obejmują województwa śląskiego, gdzie system wdrażania jest odmienny od tego jaki ma miejsce na terenie reszty kraju co rodzi trudności z pozyskaniem odpowiednich danych.

Tabela nr 15. Alokacja na instrumenty zwrotne w perspektywie 2014-2020 według celów wsparcia.

Województwo	Rozwój sektora MŚP (w zł)	Efektywność energetyczna (w zł)	Odnawialne źródła energii (w zł)	Rewitalizacja (w zł)	Rynek pracy (w zł)
Dolnośląskie	398 760 492,60	188 119 479,80	60 990 318,00	-	55 731 176,50
Kujawsko-Pomorskie	205 384 480,10	-	-	-	-
Lubelskie	384 439 678,10	-	-	-	18 007 050,60
Lubuskie	233 646 420,00	16 791 475,60	-	-	5 699 350,30
Łódzkie	445 269 153,20	95 275 400,00	-	-	30 314 900,60
Małopolskie	285 680 614,00	99 021 293,00	-	148 531 942,00	22 149 500,00
Mazowieckie	225 736 843,00	-	-	-	-
Opolskie	193 143 640,00	99 021 293,00	46 070 960,00	-	10 277 368,00
Podkarpackie	216 467 599,80	-	-	-	27 734 312,30
Podlaskie	140 110 882,40	116 674 153,00	-	-	8 661 400,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Gospodarstwa Krajowego.

⁴ Wszystkie dane na dzień 22.06.2018 r.

Tabela nr 15. ciąg dalszy

Województwo	Rozwój sektora MŚP (w zł)	Efektywność energetyczna (w zł)	Odnawialne źródła energii (w zł)	Rewitalizacja (w zł)	Rynek pracy (w zł)
Pomorskie	408 414 880,80	-	-	-	-
Wielkopolskie	516 780 000,00	173 228 000,00	-	112 598 200,00	-
Warmińsko-Mazurskie	254 087 550,00	-	-	-	-
Zachodniopomorskie	335 196 180,00	-	-	-	62 795 150,00
Świętokrzyskie	208 800 000,00	-	-	-	33 925 743,30
Łącznie	4 451 918 414,00	725 434 981,40	107 061 278,00	261 130 142,00	275 295 951,60

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Gospodarstwa Krajowego oraz Instytucji Zarządzających.

Tylko na rozwój sektora MŚP, a więc obszar najważniejszy z punktu widzenia funduszy pożyczkowych, przeznaczone zostanie w najbliższych latach prawie 4,5 mld zł. A jak pokazuje przebieg wyboru pośredników przetargowych (o czym więcej w dalszej części rozdziału) fundusze pożyczkowe są aktywne we wszystkich wskazanych działach. Abstrahując od tego, alokacja na instrumenty zwrotne jest kilkukrotnie wyższa od tej jaką zaplanowano na lata 2007-2013.

Tabela nr 16. Założenia produktowe.

Województwo	Pożyczkowe (zł)	Poręczeniowe (w zł)	Kapitałowe (w zł)
Dolnośląskie	616 472 445,89	87 129 020,99	-
Kujawsko-Pomorskie	183 810 480,13	-	21 573 999,99
Lubelskie	279 227 486,93	67 557 009,40	55 662 232,35
Lubuskie	256 137 245,96	-	-
Łódzkie	570 859 453,16	570 859 453,16	-
Małopolskie	555 383 349,00	-	-
Mazowieckie	183 975 527,05	41 761 315,95	-
Opolskie	268 537 148,00	17 280 000,00	-
Podkarpackie	203 065 104,34	41 136 707,74	-
Podlaskie	252 709 082,39	-	12 737 352,94
Pomorskie	290 634 880,78	48 550 000,00	69 230 000,00
Wielkopolskie	544 216 200,00	258 390 000,00	-
Warmińsko-Mazurskie	204 758 154,00	35 873 046,00	13 456 350,00
Zachodniopomorskie	373 991 330,00	9 000 000,00	15 000 000,00
Świętokrzyskie	192 613 743,82	50 112 000,00	-
Łącznie	4 976 391 631,45	656 789 100,08	187 659 935,28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Gospodarstwa Krajowego oraz Instytucji Zarządzających.

Powyższa tabela zawiera kluczowe informacje z punktu widzenia funduszy pożyczkowych. W perspektywie 2014-2020 niemal 5 mld zł zostanie wdrożonych jako instrumenty pożyczkowe. Są to produkty finansowe, którymi niejako z definicji powinny zajmować się fundusze pożyczkowe i jak zostanie wykazane poniżej rzeczywiście tak będzie. Inną kwestią jest to, czy szczegółowy kształt tych produktów ustalany przez poszczególne instytucje zarządzające rzeczywiście odpowiada potrzebom rynku. Bezspornie jednak instrumenty zwrotne są dalece bardziej efektywne od dotacji. Po pierwsze pozwalają za pomocą tej samej puli

środków wspomóc więcej podmiotów (pieniądze po zwrocie trafiają do kolejnych beneficjentów). Po drugie świadomość konieczności zwrotu otrzymanej pomocy niejako wymusza większe dopracowanie pomysłu biznesowego.

Podsumowując w bieżącej perspektywie przeznaczono na wsparcie polskiej gospodarki poprzez instrumenty zwrotne niemal 6 mld zł uwzględniając wszystkie źródła finansowania. Niemal 5 mld zł zaplanowano na instrumenty pożyczkowe, a sam sektor MŚP zostanie wsparty kwotą niemal 4,5 mld złotych. To duże kwoty biorąc pod uwagę aktualny poziom wyposażenia kapitałowego funduszy oraz wielkość alokacji w poprzedniej perspektywie. Jednak sięgnięcie po ten kapitał i zarządzanie nim nie jest takie proste jak mogłoby się wydawać.

2. Przebieg postępowań przetargowych

Podmioty wdrażające instrumenty finansowe (finansowane ze środków regionalnych programów operacyjnych) w bieżącej perspektywie finansowej są wyłaniane, co do zasady, w następujący sposób:

- 1) W 14 województwach, tj. pomorskim, zachodniopomorskim, podlaskim, warmińsko-mazurskim, lubuskim, wielkopolskim, mazowieckim, lubelskim, łódzkim, dolnośląskim, opolskim, małopolskim, podkarpackim oraz świętokrzyskim, pośrednicy finansowi są wyłaniany w drodze przetargów ogłaszanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.
- 2) W województwie kujawsko-pomorskim pośredników wybiera trzech operatorów, tj.: Bank Gospodarstwa Krajowego, Europejski Bank Inwestycyjny, Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju sp. z o.o.
- 3) W województwie śląskim pośrednicy są wybierani przez Europejski Bank Inwestycyjny i Europejski Fundusz Inwestycyjny.

Środki o których mowa są dzielone pośród pośredników finansowych w 15 województwach (poza woj. śląskim) przede wszystkim w drodze przetargów nieograniczonych na wybór pośredników finansowych udzielających wsparcia już bezpośrednio przedsiębiorcom.

Tabele nr 17 i nr 18 przedstawiają zestawienie dotychczas ogłoszonych przetargów na wybór pośredników finansowych wdrażających instrumenty pożyczkowe w ujęciu odpowiednio regionalnym i przedmiotowym.

Tabela nr 17. Przetargi ogłoszone w ujęciu regionalnym.

Województwo	Kapitał (w zł)	Prawo Opcji (w zł)	Min. wkład pośrednika (w zł)
Pomorskie (3)	210 000 000,00	210 000 000,00	23 266 253,86
Małopolskie (5)	416 600 000,00	416 600 000,00	35 078 511,06
Wielkopolskie (2)	262 000 000,00	262 000 000,00	46 235 293,59
Opolskie (7)	213 720 000,00	179 860 000,00	41 102 762,14
Łódzkie (4)	262 000 000,00	262 000 000,00	41 504 856,86
Dolnośląskie (4)	244 200 000,00	244 200 000,00	24 775 335,22
Zachodniopomorskie (2)	94 000 000,00	73 000 000,00	20 712 554,88
PW (2)	60 000 000,00	60 000 000,00	3 157 894,74
Lubelskie (3)	153 600 000,00	153 600 000,00	8 164 501,17
Podkarpackie (5)	171 200 000,00	171 200 000,00	10 036 500,65
Podlaskie (6)	135 000 000,00	112 800 000,00	5 261 145,91
Lubuskie (3)	34 300 000,00	31 650 000,00	6 123 414,76
Świętokrzyskie (2)	56 000 000,00	56 000 000,00	9 967 312,02
Kuj-Pom (4)	167 275 000,00	167 275 000,00	29 519 117,65
Warm-Maz (2)	115 000 000,00	115 000 000,00	20 294 116,82
Mazowieckie (1)	120 000 000,00	120 000 000,00	32 156 862,75
Cały kraj (1)	50 000 000,00	50 000 000,00	9 357 116,25
Suma (56, 157 części)	2 764 895 000,00	2 685 185 000,00	366 713 550,33

Źródło: opracowanie własne.

Bardzo dobrze w zakresie ogłaszania przetargów wygląda sytuacja w następujących województwach: opolskie, podlaskie i podkarpackie, także małopolskie, łódzkie, kujawsko-pomorskie i dolnośląskie. Trudno znaleźć uzasadnienie dla tego jak powoli wdrażane są instrumenty pożyczkowe w takich regionach jak: Mazowsze, Warmia i Mazury, Wielkopolska. Pomorze Zachodnie.

Tabela nr 18. Przetargi ogłoszone w ujęciu przedmiotowym.

Przedmiot pożyczki	Kapitał (w zł)	Prawo Opcji (w zł)	Min. wkład pośrednika (w zł)
Pożyczka dla MŚP (38)	1 876 295 000,00	1 843 685 000,00	267 562 732,20
Turystyka (2)	60 000 000,00	60 000 000,00	3 157 894,74
Innowacje (3)	136 000 000,00	136 000 000,00	17 508 150,25
Rewitalizacja (1)	138 000 000,00	138 000 000,00	8 808 510,64
Termomodernizacja (9)	434 600 000,00	404 500 000,00	45 981 797,84
OZE (2)	70 000 000,00	53 000 000,00	14 337 348,42
Upowszechnianie int. (1)	50 000 000,00	50 000 000,00	9 357 116,25
Suma (56, 157 części)	2 764 895 000,00	2 685 185 000,00	366 713 550,33

Źródło: opracowanie własne.

Kategoria „Pożyczka dla MŚP” obejmuje także projekty z zakresu rynku pracy. Liczba ogłoszonych przetargów w poszczególnych kategoriach jest pochodną wielkości alokacji na poszczególne obszary. Kolejne dwie tabele pokazują dane dotyczące dotychczas rozstrzygniętych przetargów odpowiednio w ujęciu regionalnym i przedmiotowym.

Tabela nr 19. Przetargi rozstrzygnięte w ujęciu regionalnym.

Województwo	Kapitał (w zł)	Prawo Opcji (w zł)	Min. wkład pośrednika (w zł)
Pomorskie (3)	210 000 000,00	210 000 000,00	23 266 253,86
Małopolskie (2)	155 000 000,00	155 000 000,00	12 872 340,43
Wielkopolskie (1)	120 000 000,00	120 000 000,00	21 176 470,59
Opolskie (4)	129 720 000,00	112 860 000,00	25 711 597,92
Łódzkie (3)	187 000 000,00	187 000 000,00	37 557 488,86
Dolnośląskie (3)	171 200 000,00	171 200 000,00	17 555 555,00
PW (2)	60 000 000,00	60 000 000,00	3 157 894,74
Zachodniopomorskie (2)	94 000 000,00	73 000 000,00	20 712 554,88
Lubelskie (3)	153 600 000,00	153 600 000,00	8 164 501,17
Podkarpackie (3)	64 700 000,00	64 700 000,00	4 408 343,65
Podlaskie (4)	118 600 000,00	100 500 000,00	3 322 663,54
Lubuskie (2)	19 300 000,00	16 650 000,00	3 476 355,94
Kujawsko-Pomorskie (4)	167 275 000,00	167 275 000,00	29 519 117,65
Świętokrzyskie (2)	56 000 000,00	56 000 000,00	9 967 312,02
Warmińsko-Mazurskie (2)	115 000 000,00	115 000 000,00	20 294 116,82
Mazowieckie (1)	120 000 000,00	120 000 000,00	32 156 862,75
Cały Kraj (1)	50 000 000,00	50 000 000,00	9 357 116,25
Suma (42, 104 części)	1 991 395 000,00	1 932 785 000,00	282 676 546,06

Źródło: opracowanie własne.

Nakładając na siebie dane dotyczące ogłoszonych i rozstrzygniętych przetargów trzeba pamiętać o tym, że 8 ogłoszonych postępowań zostało unieważnionych w całości. W związku z tym w momencie pisania niniejszego rozdziału na rozstrzygnięcie oczekuje tylko 6 przetargów. Zestawienie w ujęciu regionalnym pokazuje wyraźnie to, że w 2017 roku (i w części 2018) szansa na pozyskanie kapitału pożyczkowego w części regionów (np. Mazowieckie, Zachodniopomorskie, Małopolskie, Wielkopolskie) była bardzo mała co przełożyło się negatywnie na warunki funkcjonowania funduszy w tych województwach, a także na możliwość otrzymania wsparcia przez przedsiębiorców. Raz jeszcze trzeba podkreślić to, że wskazane sumy wartości rozstrzygniętych przetargów nie oznaczają, że tyle środków znalazło się w dyspozycji pośredników finansowych – od wybrania oferty do podpisania umowy może minąć nawet kilka tygodni, poza tym, przekazywanie środków pośrednikom odbywa się w transzach. Ma to, jak już wskazywano, niebagatelne znaczenie z punktu widzenia wartości kapitału pożyczkowego funduszy.

Tabela nr 20. Przetargi rozstrzygnięte w ujęciu przedmiotowym.

Przedmiot pożyczki	Kapitał (w zł)	Prawo Opcji (w zł)	Min. wkład pośrednika (w zł)
Pożyczki dla MŚP (29)	1 398 795 000,00	1 370 285 000,00	216 538 426,03
Turystyka (2)	60 000 000,00	60 000 000,00	3 157 894,74
Innowacje (3)	136 000 000,00	136 000 000,00	17 508 150,24
Termomodernizacja (7)	346 600 000,00	316 500 000,00	36 114 958,80
Dostęp do Internetu (1)	50 000 000,00	50 000 000,00	9 357 116,25
Suma (42, 104 części)	1 991 395 000,00	1 932 785 000,00	282 676 546,06

Źródło: opracowanie własne.

Dominiacja rozstrzygniętych przetargów w kategorii „pożyczki dla MŚP” jest oczywista biorąc pod uwagę wartość alokacji w tym obszarze. Warto jednak zwrócić uwagę, że mówimy tu o bardzo różnych produktach pożyczkowych – pożyczki inwestycyjne, na rozpoczęcie działalności gospodarczej, czy też mikropożyczki. Oferta ma więc charakter zróżnicowany. Jednak jak pokazuje praktyka, produkty tworzone przez instytucje zarządzające nie zawsze odpowiadają potrzebom rynku – np. pożyczki dla osób bezrobotnych w aktualnych warunkach (bardzo niska stopa bezrobocia) są pozbawione większego sensu. Jest to jedna z przyczyn tego, że w niemałej części przetargów brakuje oferentów.

Kryteria wyboru ofert możemy podzielić na dwa rodzaje: cenowe (50% lub 60% punktów decydujących o wyborze oferty) oraz jakościowe. Tabela nr 21 obrazuje to jakie kryteria jakościowe są stosowane przez Zamawiających i jak często.

Tabela nr 21. Kryteria jakościowe stosowane w przetargach na wybór pośredników finansowych.

Lp.	Kryterium	Ilość przetargów
1	Dodatkowy Wkład Własny Pośrednika	42
2	Długość Okresu Budowy Portfela	42
3	Zasięg terytorialny sieci dystrybucji	28
4	Solidność i wiarygodność założeń metodyki w celu identyfikacji i oceny Odbiorców Ostatecznych oraz organizacja kontroli realizacji zamówienia	11
5	Wskaźnik „Liczba Wspartych Przedsiębiorstw”	8
6	Preferencje dotyczące rodzaju Inwestycji	7
7	Termin wypłaty środków do Ostatecznych Odbiorców	5
8	Inwestycje dodatkowe	3
9	Dodatkowe doświadczenie osób oddelegowanych do realizacji Zamówienia	3
10	Dodatkowe doświadczenie do realizacji zamówienia	3
11	Realizacja wskaźników	2
12	Liczba Jednostkowych Pożyczek udzielonych w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku	1
13	Współpraca z ośrodkami badawczymi	1
14	Preferowane zabezpieczenie spłaty pożyczki	1
15	Deklarowany poziom realizacji wskaźnika Ilość zmodernizowanych energetycznie budynków	1

Źródło: opracowanie własne.

Z powyższego zestawienia jasno wynika to, że zamiarem Zamawiających jest to, aby pośrednicy finansowi udzielali pożyczek możliwie szybko, na szerokim terenie i z jak największym wkładem własnym. Dochodzimy tu do tego o czym pisano na wstępie – sposób wdrażania instrumentów zwrotnych niesie ze sobą pewne ryzyka. System przetargowy rodzi w naturalny sposób element konkurencji pomiędzy funduszami w rywalizacji o dostęp do kapitału pożyczkowego. Rywalizacja ta ma miejsce zarówno w obszarze cenowym, jak i jakościowym. Poza tym, trzeba zaznaczyć to, że nie wszystkie fundusze w ogóle mogą startować w przetargach – wymagania co do doświadczenia i wykazania posiadania kapitału własnego powodują to, że ok. połowa funduszy może ubiegać się o kapitał tylko w drodze zawiązania konsorcjum.

System przetargowy pozwala, przy spełnieniu pewnych warunków, na to, aby wynagrodzenie pośredników finansowych było wyższe od tego, jakie (maksymalna stawka) co do zasady określa Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku ustanawiające wspólne przepisy dotyczące EFRR, EFS, FS, EFRROW oraz EFMiR. Jednak limity wynagrodzeń (środki przeznaczone na realizację zamówienia) wyznaczane przez zamawiających nie przekraczają limitu określonego w przywołanym rozporządzeniu i w odpowiednim akcie delegowanym. W praktyce, co do zasady pośrednicy mogą liczyć na wynagrodzenie w wysokości 8% wartości kapitału pożyczkowego będącego przedmiotem przetargu przez cały okres trwania umowy, a środki te są wypłacane stopniowo wraz z postępem akcji pożyczkowej. Co ważne i pozytywne rozliczanie wydatków ma charakter ryczałtowy.

Każdy projekt pożyczkowy wymaga od potencjalnych pośredników finansowych zaangażowania środków własnych. Średnia wysokość wymaganego wkładu, biorąc pod uwagę dotychczas ogłoszone przetargi to 10,96% całości środków przeznaczonych w danym projekcie na pożyczki. W praktyce wygląda to jednak inaczej. Dotychczas rozstrzygnięto 31 przetargów podzielonych na 82 części w których dodatkowy wkład własny pośredników był punktowany. W tych przetargach średni wymagany wkład wynosił 11,75%, a średni wkład zwycięzcy już 18,15%. Okazuje się więc, że pośrednicy finansowi średnio „dokładają” 6,4 p.p. więcej ponad to czego wymagają (i punktują) Zamawiający. Jest to oczywiście pochodną tego, że potencjalni pośrednicy rywalizując w przetargach starają się po prostu zdobyć więcej punktów niż konkurenci i zyskać dostęp do kapitału pożyczkowego. Niemniej jednak wymogi w zakresie wkładu własnego pośredników stają się barierą we wdrażaniu instrumentów pożyczkowych. Zwraca uwagę fakt, że w ostatnich kilku miesiącach zauważalnie spadła liczba oferentów. Z rozmów prowadzonych przez Biuro PZFP wynika to, że jedną z głównych przyczyn takiego stanu rzeczy jest brak potrzebnego kapitału po stronie potencjalnych pośredników (wiele środków zostało już zaangażowanych, a trzeba mieć świadomość tego, że organizacje prowadzące fundusze pożyczkowe zajmują się także innego rodzaju aktywnościami, które także muszą finansować). Dlatego godne rozważanie jest stworzenie przez stronę publiczną źródła kapitału dla pośredników dedykowanego właśnie na wkład własny. Byłoby to rozwiązanie korzystne nie tylko dla pośredników, lecz także instytucji zarządzających, a przede wszystkim przedsiębiorców.

Kolejnym bardzo ważnym kryterium jakościowym jest, jak już wspomniano, Długość Okresu Budowy Portfela – określony umową okres czasu w jakim pośrednik finansowy musi rozdysponować określoną ilość i wartość pożyczek. Biorąc pod uwagę dotychczas ogłoszone przetargi, średnia wymagana Długość Okresu Budowy Portfela wynosi 26 miesięcy. Jednak także w tym obszarze oferty konkurują ze sobą. Szczegółowe dane prezentują się następująco. Dotychczas rozstrzygnięto 32 przetargi podzielone na 93 części w których skrócenie wymaganej Długości Okresu Budowy Portfela było punktowane. Średni wymóg w tych przetargach wynosił 24 miesiące a średnia deklaracja zwycięzcy w tym zakresie 16 miesięcy. Okazuje się więc, że pośrednicy finansowi średnio rzecz ujmując deklarują realizację akcji pożyczkowej o 8 miesięcy krócej od wymagań Zamawiających. Wynika to oczywiście, podobnie jak w przypadku wkładu własnego pośredników z tego, że w dostępie do kapitału pożyczkowego panuje ostra konkurencja znajdująca swoje odbicie w przebiegu przetargów.

Jak wskazywano powyżej co do zasady co do zasady pośrednicy mogą liczyć na wynagrodzenie w wysokości 8% wartości zamówienia przez cały okres trwania umowy. Nie jest jednak tak, że zasada ta jest niewzruszalna. Tabela nr 22 obrazuje przetargi w których wynagrodzenie żądane przez oferenta, którego oferta została wybrana jako najkorzystniejsza, jest wyższe od oferowanego przez Zamawiającego.

Tabela nr 22. Zestawienie wynagrodzeń pośredników wyższych od oferty Zamawiającego (kwoty z uwzględnieniem Prawa opcji).

Województwo	Data otwarcia	Przedmiot	Część	Propozycja Zamawiającego (w zł)	Wartość oferty (w zł)
Pomorskie	17.05.17	Mikropożyczka/Pożyczka rozwojowa	I	6 480 000	7 668 000
Małopolskie	19.06.17	Pożyczka dla startupów, poz. stand.	I	2 080 000	2 170 540
			III	3 200 000	3 351 600
			IV	1 920 000	2 179 800
Opolskie	28.06.17	Pożyczki/poręczenia	II	3 520 000	4 180 000
			V	1 280 000	1 568 000
Podkarpackie	18.08.17	Pożyczka standardowa	I	2 560 000	3 360 000
Zachodniopomorskie	04.09.17	Mikropożyczka	I	1 000 000	1 047 900
			II	500 000	837 900
Podkarpackie	14.09.17	Pożyczka standardowa		1 280 000	1 536 000
Pomorskie	26.09.17	Innowacje		9 600 000	12 468 000
Małopolskie	16.10.17	Efektywność energetyczna	I	5 120 000	6 913 280
Opolskie	07.11.17	Mikropożyczka		1 458 000	2 133 658
Kujawsko-Pomorskie	07.11.17	Innowacje	I	2 880 000	5 850 000
Łódzkie	21.11.17	Termomodernizacja	I	8 000 000	10 000 000
			II	1 944 000	2 908 710
Podlaskie	04.01.18	Termomodernizacja	III	2 400 000	2 488 500
			VI	4 800 000	6 300 000
			III	1 280 000	1 680 000
Świętokrzyskie	02.02.18	Pożyczka dla startupów, poz. stand.	III	1 280 000	1 680 000
Dolnośląskie	07.02.18	Efektywność energetyczna	I	5 440 000	10 470 000
Lubelskie	09.04.18	Pożyczka dla MSP	I	3 840 000	5 280 000
			II	2 280 000	3 240 000
Podkarpackie	22.05.18	Pożyczka dla MSP		1 340 000	2 412 000
Suma				74 202 000	100 043 888

Źródło: opracowanie własne.

Możliwa jest więc sytuacja w której wybierana jest jako najlepsza ta ofertę, która przewiduje wynagrodzenie wyższe od tego jakie pierwotnie przewidywał Zamawiający. Miało to miejsce już w 17 przetargach (23 częściach) i jak zobaczymy poniżej część oferentów uwzględni ten fakt w swojej polityce cenowej.

Kryterium o największej wadze przy wyborze pośredników finansowych jest cena, stanowi ona 40%, 50% lub 60% możliwych do zdobycia w toku postępowania punktów. Nie dziwi więc fakt, że polityka cenowa oferentów jest przedmiotem szczególnych analiz uczestników rynku. Tabela nr 23 pokazuje rozkład procentowy składanych ofert w zakresie ceny, wzięto pod uwagę wszystkie złożone oferty w każdej z otwartych części.

Tabela nr 23. Rozkład procentowy składanych ofert w zakresie ceny.

Przedziały	Udział
1-6%	8,55%
6-8%	57,75%
8-10%	9,09%
10-15%	16,04%
15-20%	5,34%
20% i więcej	3,20%
Średnia wartość złożonej oferty	9,14%

Źródło: opracowanie własne.

Raz jeszcze trzeba podkreślić to, że 8% to stawka, którą co do zasady przeznaczają Zamawiający przeznaczają na realizację zamówienia. Nie może więc dziwić fakt, że oferty w przedziale 6-8% stanowią zdecydowaną większość wszystkich składanych – swoisty kompromis pomiędzy wymogami regulacyjnymi a konkurovaniem z innymi uczestnikami rynku. Jednocześnie jednak niemal ponad 8,5% ofert mieści się w przedziale 1-6%. Wydaje się, że są one odzwierciedleniem dużej determinacji w dążeniu do pozyskania kapitału pożyczkowego. W pozostałych przedziałach złożono łącznie 33,67% ofert. Takie aplikacje przetargowe znajdują swoje odzwierciedlenie w danych zaprezentowanych w tabeli nr 22. Poniżej przedstawiono rozkład procentowy zwycięskich ofert w zakresie ceny, wzięto pod uwagę wszystkie zwycięskie (uznane za najkorzystniejsze oferty).

Tabela nr 24. Rozkład procentowy zwycięskich ofert w zakresie ceny.

Przedziały	Udział
1-6%	16,66%
6-8%	61,11%
8-10%	7,77%
10-15%	8,88%
15-20%	5,55%
20% i więcej	0,00%
Średnia wartość złożonej oferty	8,65%

Źródło: opracowanie własne.

Powyższe zestawienie pokazuje wyraźnie to, że pomiędzy oferentami toczy się ostra rywalizacja cenowa. Największe szanse na zdobycie kapitału pożyczkowego daje oczywiście złożenie oferty z wynagrodzeniem z najniższego przedziału, jednak takich aplikacji było na tyle niewiele, że najczęściej zwycięskich ofert przewidywało cenę w przedziale 6-8% co koresponduje z warunkami przetargowymi. Przedstawiane dane pokazują jednak także to, że część oferentów stoi na stanowisku, że będą realizować projekty pożyczkowe tylko za wynagrodzeniem wyższym niż „standardowe” i to się udaje, jak już wspomniano w przypadku 17 przetargów (24 części). Taka taktyka jest z upływem czasu coraz bardziej skuteczna – w postępowaniach przetargowych startuje coraz mniej podmiotów, tym samym rośnie szansa na to, że oferta z wynagrodzeniem np. 12% będzie jedyną. Nie oznacza to oczywiście automatycznego zwycięstwa (postępowanie może zostać unieważnione), jednak szanse na to rosną. Średnia wartość zwycięskiej oferty przekracza co prawda 8%, jednak jest ona wyraźnie „podbijana”

przez najwyższe oferty.

Tabela nr 25 pokazuje to, że kryterium ceny jest najważniejsze to jednak zaoferowanie najniższej nie jest gwarancją sukcesu przetargowego.

Tabela nr 25. Zestawienie wynagrodzeń pośredników w przetargach gdzie zwycięzca nie złożył najtańszej oferty (kwoty z uwzględnieniem Prawa opcji).

Województwo	Data otwarcia	Przedmiot	Część	Najtańsza oferta (w zł)	Zwycięska oferta (w zł)
Pomorskie	17.05.17	Mikropożyczka, pożyczka rozwojowa	III	2 870 400,00	3 360 000,00
Małopolskie	19.06.17	Pożyczka dla startupów, pożyczka stand.	I	2 047 500,00	2 178 540,00
			III	3 150 000,00	3 351 600,00
			IV	1 896 000,00	2 179 800,00
Wielkopolskie	28.06.17	Mikropożyczka, pożyczka rozwojowa	II	3 190 000,00	3 410 000,00
Opolskie	28.06.17	Pożyczki/poręczenia	II	3 722 400,00	4 180 000,00
Dolnośląskie	30.06.17	Pożyczka rozwojowa	I	990 000,00	1 200 000,00
			IV	2 800 000,00	3 156 000,00
Kujawsko-Pomorskie	06.11.17	Pożyczka dla MSP	II	1 228 000,00	1 386 000,00
Warmińsko-Mazurskie	18.12.17	Pożyczka dla MSP	II	1 116 800,00	1 259 200,00
Mazowieckie	20.12.17	Pożyczka mała/Pożyczka duża	VII	3 192 000,00	3 318 000,00
Dolnośląskie	07.02.18	Efektywność energetyczna	I	10 200 000,00	10 470 000,00
		Suma		36 403 100,00	39 449 140,00

Źródło: opracowanie własne.

W 9 przetargach (12 częściach) złożenie najtańszej oferty nie dało zwycięstwa w przetargu. To stosunkowo niewiele biorąc pod uwagę ile części przetargów zostało dotychczas rozstrzygniętych. Absolutnie nie świadczy to jednak o tym, że kryteria jakościowe nie muszą być przedmiotem szczególnej uwagi oferentów. Biorąc pod uwagę tylko dwa, już wcześniej opisywane, kryteria: wkład własny pośredników finansowych i Długość Okresu Budowy Portfela widać to, że rywalizacja pomiędzy oferentami jest w tych obszarach bardzo duża. Najczęściej jest tak, że wraz ze stosunkowo niską ceną (przedział 6-8%) oferenci śrubują także kryteria jakościowe.

W każdym z przetargów Zamawiający przeznacza na wynagrodzenie za realizację poszczególnych części zamówienia określoną kwotę pieniędzy. Tabela nr 26 zawiera zestawienie środków przeznaczonych przez Zamawiających na wynagrodzenie pośredników oraz wynagrodzeń dla podmiotów, których oferta została uznana za najkorzystniejszą, na czerwono oznaczono części unieważnione. Uwzględniono 38 przetargów (w 4 pozostałych rozstrzygniętych sposób podawania wynagrodzenia był odmienny od standardowego).

Tabela nr 26. Zestawienie wynagrodzeń pośredników – proponowanych przez Zamawiających i zwycięskich oferentów.

Województwo	Data otwarcia	Przedmiot	Część	Propozycja Zamawiającego (w zł)	Wartość oferty (w zł)
Pomorskie	17.05.17	Mikropożyczka, pożyczka, pożyczka rozwojowa	I	6 480 000	7 668 000
			II	5 400 000	2 998 000
			III	4 320 000	3 360 000
Małopolskie	19.06.17	Pożyczka dla startupów, pożyczka stand.	I	2 080 000	2 170 540
			II	1 280 000	831 600
			III	3 200 000	3 351 600
			IV	1 920 000	2 179 800
			V	1 600 000	1 575 000
Wielkopolska	28.06.17	Mikropożyczka, pożyczka rozwojowa	I	5 920 000	5 005 000
			II	4 240 000	3 410 000
			III	3 400 000	2 984 000
			IV	2 720 000	2 400 000
			V	1 720 000	1 580 000
			VI	1 380 000	1 200 000
			VII	1 040 000	897 600
Opolskie	28.06.17	Poż/por.	I	2 240 000	2 231 600
			II	3 520 000	4 180 000
			III	1 600 000	1 596 000
			IV	3 840 000	3 816 000
			V	1 280 000	1 568 000
Łódzkie	28.06.17	Poż.:inw.-obr., inw., mikrop. Inw.-obr.	I	1 440 000	1 275 200
			II	3 000 000	2 033 200
			III	4 320 000	3 769 200
			IV		
			V	1 440 000	1 166 400
Dolnośląskie	30.06.17	Pożyczka rozwojowa	I	1 600 000	1 200 000
			II	2 400 000	1 788 000
			III	3 200 000	2 544 000
			IV	3 200 000	3 156 000
			V	4 000 000	3 750 000
Opolskie	12.07.17	Poż/por.	I	1 600 000	1 400 000
			II	2 240 000	1 960 000
			III	320 000	318 000
Zachodniopomorskie	26.07.17	Mikropożyczka, pożyczka, pożyczka obr.-inw., pożyczka Inw.	I	4 160 000	3 078 400
			II	3 200 000	2 996 800
			III	2 280 000	1 365 000
			IV	1 600 000	1 344 600
			V		
Lubelskie	09.08.17	Pożyczka mała, pożyczka duża	I		
			II	3 360 000	3 024 000
			III		
			IV	1 440 000	1 404 000

Województwo	Data otwarcia	Przedmiot	Część	Propozycja Zamawiającego (w zł)	Wartość oferty (w zł)
Podkarpackie	18.08.17	Pożyczka standardowa	I	2 560 000	3 360 000
			II	2 240 000	1 960 000
			III	1 920 000	1 680 000
			IV		
Pomorskie	22.08.17	Pożyczka inwestycyjna i profilowana	I	5 920 000	5 172 600
			II	3 680 000	3 436 200
Podlaskie	28.08.18	Pożyczka inwestycyjna i rozwojowa	I	1 600 000	1 550 000
			II	1 600 000	1 526 000
			III		
Zachodniopomorskie	04.09.17	Mikropożyczka	I	1 100 000	1 047 900
			II		
Podkarpackie	14.09.17	Pożyczka standardowa		1 280 000	1 536 000
Lubuskie	19.09.17	Pożyczka mała, pożyczka duża	I	320 000	320 000
			II	480 000	297 000
			III		
			IV	800 000	700 000
			V	1 760 000	1 753 400
			VI	2 240 000	1 554 000
			VII		
Pomorskie	26.09.17	Innowacje		9 600 000	12 468 000
Małopolskie	16.10.17	Efektywność energetyczna	I	5 120 000	6 913 280
			II		
Kujawsko-Pomorskie	25.10.17	Pożyczki/Poręczenia	I	3 672 000	3 672 000
			II		
			III	2 720 000	2 363 000
			IV		
Podlaskie	27.10.17	Termomodernizacja	I	3 200 000	1 308 000
			II	2 304 000	2 292 480
Opolskie	07.11.17	Mikropożyczka		1 458 000	2 133 658
Lubuskie	10.11.17	Mikropożyczka		795 000	488 130
Opolskie	15.11.17	Termomodernizacja		2 560 000	1 069 067
Kujawsko-Pomorskie	07.11.17	Innowacje	I	2 880 000	5 850 000
			II		
			III	1 760 000	1 540 000
			IV		
Kujawsko-Pomorskie	06.11.17	Pożyczka dla MŚP	I	2 001 000	1 575 000
			II	2 000 000	1 386 000
			III	1 200 000	912 000
Łódzkie	21.11.17	Termomodernizacja	I	8 000 000	10 000 000
			II	4 800 000	3 720 000
Świętokrzyskie	21.10.17	Mikro na start		1 600 000	790 400

Województwo	Data otwarcia	Przedmiot	Część	Propozycja Zamawiającego (w zł)	Wartość oferty (w zł)
Dolnośląskie	04.01.18	Mikropożyczka	I	1 525 000	1 344 322
			II		
			III	760 000	448 594
Warm-Maz	18.12.17	Pożyczka dla MŚP	I	1 920 000	1 672 800
			II	1 280 000	1 259 200
			III	4 800 000	4 734 000
			IV	4 000 000	3 960 000
			V		
			VI	1 600 000	1 194 000
Kujawsko-Pomorskie	29.12.17	Pożyczka dla MŚP		3 196 000	2 097 375
Podlaskie	04.01.18	Termomodernizacja	I		
			II	1 944 000	2 908 710
Lubelskie	07.02.18	Pożyczka dla MŚP		2 232 000	2 232 000
Mazowieckie	20.12.17	Pożyczka mała/pożyczka duża	I	3 200 000	2 730 000
			II		
			III	2 400 000	2 488 500
			IV		
			V	1 280 000	1 260 000
			VI	4 800 000	6 300 000
			VII	3 200 000	3 318 000
Świętokrzyskie	02.02.18	Pożyczka dla MŚP	I	3 200 000	2 796 000
			II	1 920 000	1 555 200
			III	1 280 000	1 680 000
			IV	800 000	795 000
			V	480 000	408 000
Dolnośląskie	07.02.18	Efektywność energetyczna	I	5 440 000	10 470 000
			II		
Podlaskie	20.03.18	Termomodernizacja		3 200 000	2 400 000
Warm-Maz	05.04.18	Pożyczka dla MŚP		2 400 000	1 641 100
Lubelskie	09.04.18	Pożyczka dla MŚP	I	3 840 000	5 280 000
			II	2 280 000	3 240 000
			III	1 920 000	1 800 000
Podkarpackie	22.05.18	Pożyczka dla MŚP		256 607 000	253 036 225
		Suma		253 887 000,00	250 212 355,00
		Różnica		3 674 645	

Źródło: opracowanie własne.

Różnica na poziomie nieco ponad 3,6 mln zł przy bazie przekraczającej 250 mln zł pozwala na stwierdzenie tego, że generalnie rzecz oferenci wpisują się z postulowanymi wynagrodzeniami w oczekiwania Zamawiających. Co prawda, jak wcześniej pokazano w wygranych ofertach w zdecydowany sposób dominują te z przedziału 6-8% (a więc poniżej i na równi z bazowym 8%), jednak w ujęciu

nominalnym różnicę prawie w całości nadrabiają zwycięskie oferty z przedziałów 10-15% i 15-20%.

Trzeba także pamiętać o tym, że nie wszystkie przetargi znajdują rozstrzygnięcie. 8 przetargów zostało unieważnionych w całości. Łączny wkład Instytucji Zarządzających wynosi tu 318 900 000 zł, wartość Prawa Opcji 297 800 000, a minimalny wkład pośredników to 35 316 180 zł. Ponadto, spośród rozstrzygniętych przetargów (takich, gdzie wybrano najkorzystniejszą ofertę chociażby w jednej części) unieważnionych zostało 24 części w 17 przetargach. W tym przypadku łączny wkład Instytucji Zarządzających wynosi 273 470 000 zł, wartość Prawa Opcji 263 470 000, a minimalny wkład pośredników 28 577 202. Co do zasady przetargi lub ich części są unieważniane z dwóch powodów: brak ofert lub złożone oferty nie spełniają kryteriów (np. postulowane wynagrodzenie jest zbyt wysokie). Trzeba mieć więc świadomość tego, że wartość rozstrzygniętych przetargów (w naszych zestawieniach nie uwzględniamy tu przetargów unieważnionych w całości) nie jest równoważna temu ile środków już rozdysponowano formalnie spośród pośredników finansowych. Szczegóły znajdziemy w tabeli nr 27.

Tabela nr 27. Przetargi rozstrzygnięte z uwzględnieniem części unieważnionych.

Przetargi	Wkład IZ	Prawo Opcji (w zł)	Min. wkład pośrednika (w zł)
Rozstrzygnięte	1 991 395 000,00	1 932 785 000,00	282 676 546,06
Unieważnione (w części)	273 470 000,00	263 470 000,00	28 577 202,73
Na rynku	1 717 925 000,00	1 669 315 000,00	254 099 343,33

Źródło: opracowanie własne.

Do powyższego trzeba poczynić dwa zastrzeżenia. Po pierwsze część „unieważnionych” środków została rozdysponowana w trybie udzielenia zamówienia z wolnej ręki. Po drugie, część środków z puli „rozstrzygnięte” nie trafiło na rynek z powodu niepodpisania umowy przez pośrednika. Niestety brakuje wiarygodnych danych szczegółowych w powyższych obszarach. Niemniej jedna, opierając się na danych z tabeli nr 27 trzeba wskazać na to, że spośród 5 mld zł przeznaczonych na instrumenty pożyczkowe do rozdysponowania pozostało jeszcze niemal 2 mld zł.

3. Analiza wdrażania instrumentów pod kątem kategorii pośredników finansowych

Już na wstępie trzeba podkreślić to, że poza funduszami pożyczkowymi innego rodzaju podmioty mają marginalne znaczenie we wdrażaniu instrumentów pożyczkowych w ramach bieżącej perspektywy finansowej. Bez pracy funduszy pożyczkowych realizacja wdrożenie przedmiotowych instrumentów byłoby niemożliwe. Szczegółowych danych dostarcza tabela nr 28.

Tabela nr 28. Kategorie oferentów startujących w przetargach.

Kategoria	Ilość
Konsorcja (w tym 6 banków spółdzielczych)	24
Banki komercyjne	2
Banki spółdzielcze samodzielnie	1
Fundusze pożyczkowe samodzielnie	40
WFOŚiGW	1
Suma	68

Źródło: opracowanie własne.

Powyższe zestawienie pokazuje wyraźnie to, że praktycznie cały ciężar realizacji instrumentów pożyczkowych spoczywa na funduszach pożyczkowych. Banki nie przejawiają w tym obszarze praktycznie żadnego zainteresowania. Jest to zrozumiałe o tyle, że nie mają interesu ekonomicznego w realizacji działań przynoszących minimalny dochód przy jednoczesnej konieczności implementacji nowych rozwiązań informatycznych i logistycznych. Zwraca także uwagę znaczna liczba związanych konsorcjów. Jest to potwierdzeniem tego, że warunki udziału w przetargach rodzą u wielu funduszy potrzebę kooperacji, szczególnie w obszarze kapitałowym.

Z rozstrzygniętych 104 części przetargów 76 (73,07%) zostało wygranych przez 15 oferentów (22,05% wszystkich startujących), pozostali wygrali (jeżeli w ogóle) tylko 1 część, a 7 z przywołanych 15 tylko 2 części. Mamy więc do czynienia z postępującą konsolidacją kapitału w części funduszy, w przeważającej części tych o wieloletnim doświadczeniu i silnych kapitałowo. Biorąc pod uwagę to, jakie czynniki są premiowane (przede wszystkim dodatkowy kapitał, sieć sprzedaży i jej przyspieszanie) przez Zamawiających nie ma w opisanym zjawisku niczego zaskakującego. Dalszy rozwój sytuacji w tym kierunku może skutkować tym, że mniejsze fundusze będą miały coraz mocniejsze trudności w pozyskaniu kapitału i mogą stanąć przed koniecznością zakończenia działalności.

Jako Polski Związek Funduszy Pożyczkowych mamy satysfakcję z tego, że aż 71 ze 104 rozstrzygniętych części (68,26%) zostało wygranych przez Członków naszej Organizacji.

4. Wnioski

Powyższe rozważania prowadzą do kilku wniosków generalnych. Przede wszystkim wdrażanie instrumentów pożyczkowych w ramach bieżącej perspektywy opiera się praktycznie tylko na pracy funduszy pożyczkowych. Kryteria jakościowe przetargów determinują to, że udzielanie pożyczek ma się odbywać możliwie szybko, na jak najszerszym terenie, a pośrednicy powinni dokładać do instrumentu maksymalnie wiele środków własnych. Ostatni z czynników uniemożliwia wielu funduszom skuteczne ubieganie się o kapitał pożyczkowy. System przetargowy preferuje fundusze mocne kapitałowo, można spodziewać się tego, iż fundusze duże staną się jeszcze większe, pozostaje pytanie co z przyszłością mniejszych podmiotów. Zauważalna jest coraz mniejsza aktywność funduszy w przetargach. Wynika to z dwóch czynników – po pierwsze coraz większe trudności z zapewnieniem kapitału własnego, po drugie oderwanie projektowanych produktów pożyczkowych od rzeczywistości gospodarczej.

Wnioski

2017 rok to kolejne 12 miesięcy w trakcie których fundusze pożyczkowe skutecznie wspierały rozwój sektora MŚP w Polsce. Ograniczenie akcji pożyczkowej wynikało przede wszystkim ze zmniejszenia się wartości kapitału pożyczkowego co z kolei wynikało z opóźnień we wdrażaniu perspektywy 2014-2020 i konieczności zwracania środków do instytucji zarządzających w części regionów. Pamiętać należy także o tym, że część funduszy była zmuszona do akumulowania kapitału, ponieważ jest on niezbędny, jako wkład własny, do pozyskania kapitału pożyczkowego już w ramach obecnej perspektywy finansowej.

Portfel pożyczkowy odznacza się nadal dobrą jakością, pożyczki są udzielane po wnikliwej analizie przedstawionych pomysłów biznesowych. Co ważne, jak pokazują dane, fundusze realizują postawione przed nimi zadania – finansują przede wszystkim mikroprzedsiębiorstwa (nierzadko startup'y) a więc podmioty które najczęściej nie mogą w danym momencie liczyć na finansowanie komercyjne. Wysoką ocenę jakości usług oferowanych przez fundusze pożyczkowe wzmacnia to, że ich oferta jest powszechnie dostępna, tj. we wszystkich regionach, w gęstej sieci placówek. Po raz kolejny trzeba podkreślić to, że fundusze konkurują między sobą i tym samym podnoszą jakość swojej oferty.

2017 rok to także okres w którym toczył się szereg postępowań przetargowych w obszarze wyboru pośredników finansowych, a więc de facto podmiotów, które będą wdrażać instrumenty pożyczkowe w ramach bieżącej perspektywy finansowej UE. Przebieg postępowań wyraźnie pokazuje to, że praktycznie tylko fundusze pożyczkowe wzięły odpowiedzialność za wspieranie sektora MŚP za pośrednictwem przedmiotowych instrumentów. Nie są nimi zainteresowane banki komercyjne i spółdzielcze w stopniu większym niż marginalny. Fundusze pożyczkowe starając się o kapitał rywalizują między sobą jakością oferty – tempo sprzedaży, zasięg terytorialny sieci dystrybucji, doświadczenie kadr. Nadal jednak ich oferta jest w dużej mierze narzucona przez dysponentów środków, co utrudnia elastyczne reagowanie na dynamicznie zmieniające się przeciw potrzeby rynku.

Dokonując generalnego podsumowania roku 2017 należy stwierdzić to, że fundusze pożyczkowe w badanym okresie zapracowały na dalsze zakorzenienie się w systemie wspierania sektora MŚP. Spełniła się nasza zeszłoroczna prognoza co do tego, że instrumenty zwrotne w ramach perspektywy 2014-2020 będą wdrażane głównie przez fundusze pożyczkowe. I jest to dobra wiadomość z punktu widzenia sektora MŚP, który będzie w tym obszarze współpracował z doświadczonymi, transparentnie działającymi podmiotami. Można być pewnym

tego, że pożyczki będą kierowane do właściwych pożyczkobiorców szybko i sprawnie. Nadal jednak otwarte zostaje pytanie jak ostatecznie system wdrażania instrumentów zwrotnych w bieżącej perspektywie finansowej UE wpłynie na kondycję i możliwości rozwojowe samych funduszy.

Załączniki

---

1. Podstawowe dane dotyczące funduszy pożyczkowych według kapitału pożyczkowego (w zł) na tle liczby i wartości udzielonych pożyczek (w zł) oraz średniej wartości pożyczki (w zł) w 2017 roku.

Nazwa Instytucji	Województwo	Siedziba (miejscowość)
Polska Fundacja Przedsiębiorczości	zachodniopomorskie	Szczecin
Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o.o.	wielkopolskie	Poznań
Fundacja Rozwoju Śląska	opolskie	Opole
Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości	świętokrzyskie	Końskie
Lubelska Fundacja Rozwoju	lubelskie	Lublin
Fundusz Górnośląski S.A.	śląskie	Katowice
Fundacja Na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa	mazowieckie	Warszawa
Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	pomorskie	Gdańsk
Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	łódzkie	Łódź
Kujawsko Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	kujawsko-pomorskie	Toruń
Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	małopolskie	Kraków
Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o.	świętokrzyskie	Kielce
Szczeciński Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	zachodniopomorskie	Szczecin
Stowarzyszenie „Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pastęka”	warmińsko-mazurskie	Pastęka
Mazowiecki Regionalny Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	mazowieckie	Warszawa
Warmińsko-mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie	warmińsko-mazurskie	Olsztyn
Fundusz Górnośląski S.A. Oddział w Katowicach	śląskie	Katowice
Agencja Rozwoju Regionalnego "ares" S.A. w Suwałkach	podlaskie	Suwałki
Działdowska Agencja Rozwoju S.A.	warmińsko-mazurskie	Działdowo
Stowarzyszenie Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości	wielkopolskie	Ostrów Wielkopolski
Stowarzyszenie „Samorządowe Centrum Przedsiębiorczości i Rozwoju” w Suchej Beskidzkiej	małopolskie	Sucha Beskidzka
Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	lubuskie	Zielona Góra
Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego	podlaskie	Białystok
Fundacja Rozwoju Regionu Rabka	małopolskie	Rabka Zdrój
Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej	warmińsko mazurskie	Gołdap
Regionalne Towarzystwo Inwestycyjne Spółka Akcyjna	pomorskie	Dzierzgoń
Fundacja Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości	zachodniopomorskie	Koszalin
Fundacja Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości	wielkopolskie	Kalisz
Regionalna Izba Gospodarcza	podkarpackie	Stalowa Wola
Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości w Suwałkach	podlaskie	Suwałki
Fundacja Rozwoju Gminy Zelów	łódzkie	Zelów
Fundacja Rozwoju Regionu Łukta	warmińsko-mazurskie	Łukta
Fundacja Wspomagania Wsi	mazowieckie	Warszawa
Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica	świętokrzyskie	Pierzchnica
Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	zachodniopomorskie	Koszalin
Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	podkarpackie	Rzeszów
Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego SA	lubelskie	Biłgoraj
Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie	wielkopolskie	Konin
Rudzka Agencja Rozwoju Inwestor Sp. z o.o.	śląskie	Ruda Śląska
Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości Przy Ostrołęckim Ruchu Wspierania Przedsiębiorczości	mazowieckie	Ostrołęka

Kapitał pożyczkowy na 31.12.2017		Wartość pożyczek udzielonych w 2017 r.		Liczba pożyczek udzielonych w 2017 r.		Przeciętna wartość pożyczek udzielonych w 2017 r.	
w zł	nr miejsca	w zł	nr miejsca	szt.	nr miejsca	w zł	nr miejsca
275 340 466,69	1	70 510 734,73	1	712	1	99 031,93	37
159 009 119,73	2	23 031 354,71	7	89	14	258 779,27	3
140 389 853,48	3	40 622 893,46	2	244	6	166 487,27	15
113 216 951,81	4	17 038 400,00	11	143	9	119 149,65	32
110 700 000,00	5	38 477 761,84	3	396	4	97 166,07	38
106 094 272,55	6	26 986 144,00	6	123	12	219 399,54	6
89 277 814,81	7	31 811 190,00	4	259	5	122 823,13	29
88 610 625,38	8	31 786 776,33	5	397	3	80 067,45	42
70 230 461,21	9	11 729 000,00	15	46	29	254 978,26	4
67 940 047,57	10	7 929 217,00	24	153	7	51 824,95	56
67 093 204,28	11	21 005 320,00	9	135	10	155 594,96	18
61 820 365,14	12	16 306 841,60	12	56	24	291 193,60	2
55 212 510,62	13	21 489 190,69	8	11	48	1 953 562,79	1
48 297 504,27	14	6 082 456,06	29	84	15	72 410,19	47
45 467 106,00	15	6 175 328,50	28	35	35	176 437,96	12
44 006 913,98	16	13 562 543,45	14	81	16	167 438,81	14
42 963 207,25	17	6 943 377,09	25	32	37	216 980,53	7
40 319 612,46	18	9 071 600,00	22	41	30	221 258,54	5
39 948 657,07	19	8 392 150,00	23	77	18	108 988,96	35
37 580 045,34	20	4 866 278,33	33	78	17	62 388,18	52
37 259 688,65	21	9 201 100,00	21	134	11	68 664,93	49
37 240 659,45	22	10 054 733,00	17	68	22	147 863,72	20
34 930 319,10	23	9 821 800,00	19	71	20	138 335,21	22
32 353 496,00	24	10 022 220,00	18	116	13	86 398,45	40
30 825 940,74	25	6 504 200,00	26	41	31	158 639,02	17
27 985 543,69	26	17 152 450,51	10	147	8	116 683,34	33
27 175 211,18	27	3 357 500,00	38	24	40	139 895,83	21
26 792 138,54	28	1 634 863,15	48	11	49	148 623,92	19
26 531 889,97	29	11 667 590,00	16	69	21	169 095,51	13
26 400 892,57	30	5 550 000,00	30	26	38	213 461,54	8
26 078 363,39	31	5 392 649,00	31	39	33	138 273,05	23
23 176 361,98	32	6 205 038,00	27	50	27	124 100,76	28
21 488 530,00	33	13 644 000,00	13	468	2	29 153,85	59
18 923 692,14	34	9 578 000,00	20	53	26	180 716,98	10
17 872 113,04	35	4 364 392,88	35	35	36	124 696,94	27
17 506 185,21	36	4 445 992,00	34	39	34	113 999,79	34
16 375 224,58	37	5 118 000,00	32	55	25	93 054,55	39
14 098 447,96	38	1 322 000,00	49	11	50	120 181,82	30
14 083 193,85	39	4 331 600,00	36	21	44	206 266,67	9
13 704 271,62	40	1 110 000,00	52	21	45	52 857,14	55

Nazwa Instytucji	Województwo	Siedziba (miejscowość)
Słupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych I Przedsiębiorczości	pomorskie	Słupsk
Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.	śląskie	Sosnowiec
Stowarzyszenie Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości	wielkopolskie	Ostrzeszów
„Poręczenia Kredytowe” Sp. z o.o.	mazowieckie	Warszawa
Stowarzyszenie „Radomskie Centrum Przedsiębiorczości”	mazowieckie	Radom
Fundacja „Puławskie Centrum Przedsiębiorczości”	lubelskie	Puławy
Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej	świętokrzyskie	Sandomierz
Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego - Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości	wielkopolskie	Śrem
Towarzystwo Rozwoju Powiśla	pomorskie	Malbork
Stowarzyszenie Wspierania Małej Przedsiębiorczości z Siedzibą w Dobiegniewie	lubuskie	Dobiegniew
Nidzicka Fundacja Rozwoju „Nida”	warmińsko-mazurskie	Nidzica
Agencja Rozwoju Regionalnego W Częstochowie S.A.	śląskie	Częstochowa
Żyrardowskie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości	mazowieckie	Żyrardów
Kaszubski Fundusz Przedsiębiorczości Spółka Akcyjna	pomorskie	Kartuzy
Polskie Towarzystwo Ekonomiczne - Oddział w Bydgoszczy	kujawsko-pomorskie	Bydgoszcz
Podkarpacka Izba Gospodarcza w Krośnie	podkarpackie	Krosno
Fundacja „Wałbrzych 2000”	dolnośląskie	Wałbrzych
Fundacja Centrum Wspierania Przedsiębiorczości	łódzkie	Poddębice
Stowarzyszenie "promocja Przedsiębiorczości"	opolskie	Opole
Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości S.a.	śląskie	Żory

Kapitał pożyczkowy na 31.12.2017		Wartość pożyczek udzielonych w 2017 r.		Liczba pożyczek udzielonych w 2017 r.		Przeciętna wartość pożyczek udzielonych w 2017 r.	
w zł	nr miejsca	w zł	nr miejsca	szt.	nr miejsca	w zł	nr miejsca
12 889 644,31	41	1 951 000,00	44	23	42	84 826,09	41
12 748 560,03	42	3 112 500,00	41	41	32	75 914,63	45
12 420 133,60	43	1 786 355,56	46	14	47	127 596,83	25
11 408 099,99	44	2 831 964,00	43	16	46	176 997,75	11
10 771 631,07	45	3 360 000,00	37	74	19	45 405,41	57
10 380 376,98	46	1 920 851,00	45	25	39	76 834,04	44
10 320 371,88	47	2 940 000,00	42	23	41	127 826,09	24
9 567 431,50	48	3 334 641,33	39	60	23	55 577,36	54
8 493 465,54	49	242 000,00	57	4	57	60 500,00	53
8 375 580,84	50	1 140 000,00	51	11	51	103 636,36	36
5 984 510,34	51	1 305 329,00	50	8	52	163 166,13	16
5 615 509,55	52	888 000,00	53	7	55	126 857,14	26
5 384 588,18	53	1 730 000,00	47	22	43	78 636,36	43
3 400 000,00	54	3 189 684,02	40	50	28	63 793,68	51
3 251 092,65	55	205 000,00	58	3	58	68 333,33	50
3 239 149,92	56	574 700,00	56	8	54	71 837,50	48
2 415 090,23	57	600 000,00	54	5	56	120 000,00	31
2 302 220,69	58	582 000,00	55	8	53	72 750,00	46
1 282 551,29	59	-	60	-	60	-	60
689 879,24	60	90 000,00	59	3	59	30 000,00	58

2. Udział poszczególnych funduszy pożyczkowych w ogólnej sumie kapitału pożyczkowego, wartości i liczby udzielonych pożyczek na 31.12.2017 r.

Nazwa Instytucji	Województwo	Siedziba (miejscowość)
OGÓŁEM		
Polska Fundacja Przedsiębiorczości	zachodniopomorskie	Szczecin
Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o.o.	wielkopolskie	Poznań
Fundacja Rozwoju Śląska	opolskie	Opole
Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości	świętokrzyskie	Końskie
Lubelska Fundacja Rozwoju	lubelskie	Lublin
Fundusz Górnośląski S.A.	śląskie	Katowice
Fundacja Na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa	mazowieckie	Warszawa
Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	pomorskie	Gdańsk
Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	łódzkie	Łódź
Kujawsko Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	kujawsko-pomorskie	Toruń
Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	małopolskie	Kraków
Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o.	świętokrzyskie	Kielce
Szczeciński Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	zachodniopomorskie	Szczecin
Stowarzyszenie "centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka"	warmińsko-mazurskie	Pasłęk
Mazowiecki Regionalny Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	mazowieckie	Warszawa
Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie	warmińsko-mazurskie	Olsztyn
Fundusz Górnośląski S.A. Oddział w Katowicach	śląskie	Katowice
Agencja Rozwoju Regionalnego „Ares” S.A. w Suwałkach	podlaskie	Suwałki
Działdowska Agencja Rozwoju S.A.	warmińsko-mazurskie	Działdowo
Stowarzyszenie Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości	wielkopolskie	Ostrów Wielkopolski
Stowarzyszenie „Samorządowe Centrum Przedsiębiorczości i Rozwoju” w Suchej Beskidzkiej	małopolskie	Sucha Beskidzka
Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	lubuskie	Zielona Góra
Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego	podlaskie	Białystok
Fundacja Rozwoju Regionu Rabka	małopolskie	Rabka Zdrój
Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej	warmińsko-mazurskie	Gołdap
Regionalne Towarzystwo Inwestycyjne Spółka Akcyjna	pomorskie	Dzierżgoń
Fundacja Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości	zachodniopomorskie	Koszalin
Fundacja Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości	wielkopolskie	Kalisz
Regionalna Izba Gospodarcza	podkarpackie	Stalowa Wola
Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości w Suwałkach	podlaskie	Suwałki
Fundacja Rozwoju Gminy Żelów	łódzkie	Żelów
Fundacja Rozwoju Regionu Łukta	warmińsko-mazurskie	Łukta
Fundacja Wspomagania Wsi	mazowieckie	Warszawa
Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica	świętokrzyskie	Pierzchnica
Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	zachodniopomorskie	Koszalin
Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	podkarpackie	Rzeszów
Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego SA	lubelskie	Biłgoraj
Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie	wielkopolskie	Konin
Rudzka Agencja Rozwoju Inwestor Sp. z o.o.	śląskie	Ruda Śląska

Kapitał pożyczkowy na 31.12.2017 r.		Wartość pożyczek udzielonych w 2017 r.		Liczba pożyczek udzielonych w 2017 r.	
w zł	%	w zł	%	szk.	%
2 335 260 791,13		585 320 711,24		5 096	
275 340 466,69	11,79	70 510 734,73	12,05	712	13,97
159 009 119,73	6,81	23 031 354,71	3,93	89	1,75
140 389 853,48	6,01	40 622 893,46	6,94	244	4,79
113 216 951,81	4,85	17 038 400,00	2,91	143	2,81
110 700 000,00	4,74	38 477 761,84	6,57	396	7,77
106 094 272,55	4,54	26 986 144,00	4,61	123	2,41
89 277 814,81	3,82	31 811 190,00	5,43	259	5,08
88 610 625,38	3,79	31 786 776,33	5,43	397	7,79
70 230 461,21	3,01	11 729 000,00	2,00	46	0,90
67 940 047,57	2,91	7 929 217,00	1,35	153	3,00
67 093 204,28	2,87	21 005 320,00	3,59	135	2,65
61 820 365,14	2,65	16 306 841,60	2,79	56	1,10
55 212 510,62	2,36	21 489 190,69	3,67	11	0,22
48 297 504,27	2,07	6 082 456,06	1,04	84	1,65
45 467 106,00	1,95	6 175 328,50	1,06	35	0,69
44 006 913,98	1,88	13 562 543,45	2,32	81	1,59
42 963 207,25	1,84	6 943 377,09	1,19	32	0,63
40 319 612,46	1,73	9 071 600,00	1,55	41	0,80
39 948 657,07	1,71	8 392 150,00	1,43	77	1,51
37 580 045,34	1,61	4 866 278,33	0,83	78	1,53
37 259 688,65	1,60	9 201 100,00	1,57	134	2,63
37 240 659,45	1,59	10 054 733,00	1,72	68	1,33
34 930 319,10	1,50	9 821 800,00	1,68	71	1,39
32 353 496,00	1,39	10 022 220,00	1,71	116	2,28
30 825 940,74	1,32	6 504 200,00	1,11	41	0,80
27 985 543,69	1,20	17 152 450,51	2,93	147	2,88
27 175 211,18	1,16	3 357 500,00	0,57	24	0,47
26 792 138,54	1,15	1 634 863,15	0,28	11	0,22
26 531 889,97	1,14	11 667 590,00	1,99	69	1,35
26 400 892,57	1,13	5 550 000,00	0,95	26	0,51
26 078 363,39	1,12	5 392 649,00	0,92	39	0,77
23 176 361,98	0,99	6 205 038,00	1,06	50	0,98
21 488 530,00	0,92	13 644 000,00	2,33	468	9,18
18 923 692,14	0,81	9 578 000,00	1,64	53	1,04
17 872 113,04	0,77	4 364 392,88	0,75	35	0,69
17 506 185,21	0,75	4 445 992,00	0,76	39	0,77
16 375 224,58	0,70	5 118 000,00	0,87	55	1,08
14 098 447,96	0,60	1 322 000,00	0,23	11	0,22
14 083 193,85	0,60	4 331 600,00	0,74	21	0,41

Nazwa Instytucji	Województwo	Siedziba (miejscowość)
Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości Przy Ostrołęckim Ruchu Wspierania Przedsiębiorczości	mazowieckie	Ostrołęka
Słupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości	pomorskie	Słupsk
Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.	śląskie	Sosnowiec
Stowarzyszenie Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości	wielkopolskie	Ostrzeszów
„Poręczenia Kredytowe” Sp. z o.o.	mazowieckie	Warszawa
Stowarzyszenie „Radomskie Centrum Przedsiębiorczości”	mazowieckie	Radom
Fundacja „Puławskie Centrum Przedsiębiorczości”	lubelskie	Puławy
Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej	świętokrzyskie	Sandomierz
Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego - Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości	wielkopolskie	Śrem
Towarzystwo Rozwoju Powiśla	pomorskie	Malbork
Stowarzyszenie Wspierania Małej Przedsiębiorczości z Siedzibą w Dobiegniewie	lubuskie	Dobiegniew
Nidzicka Fundacja Rozwoju „Nida”	warmińsko-mazurskie	Nidzica
Agencja Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A.	śląskie	Częstochowa
Żyrardowskie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości	mazowieckie	Żyrardów
Kaszubski Fundusz Przedsiębiorczości Spółka Akcyjna	pomorskie	Kartuzy
Polskie Towarzystwo Ekonomiczne - Oddział w Bydgoszczy	kujawsko-pomorskie	Bydgoszcz
Podkarpacka Izba Gospodarcza w Krośnie	podkarpackie	Krosno
Fundacja „Wałbrzych 2000”	dolnośląskie	Wałbrzych
Fundacja Centrum Wspierania Przedsiębiorczości	łódzkie	Poddębice
Stowarzyszenie „Promocja Przedsiębiorczości”	opolskie	Opole
Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości S.A.	śląskie	Żory

Kapitał pożyczkowy na 31.12.2017 r.		Wartość pożyczek udzielonych w 2017 r.		Liczba pożyczek udzielonych w 2017 r.	
w zł	%	w zł	%	szk.	%
13 704 271,62	0,59	1 110 000,00	0,19	21	0,41
12 889 644,31	0,55	1 951 000,00	0,33	23	0,45
12 748 560,03	0,55	3 112 500,00	0,53	41	0,80
12 420 133,60	0,53	1 786 355,56	0,31	14	0,27
11 408 099,99	0,49	2 831 964,00	0,48	16	0,31
10 771 631,07	0,46	3 360 000,00	0,57	74	1,45
10 380 376,98	0,44	1 920 851,00	0,33	25	0,49
10 320 371,88	0,44	2 940 000,00	0,50	23	0,45
9 567 431,50	0,41	3 334 641,33	0,57	60	1,18
8 493 465,54	0,36	242 000,00	0,04	4	0,08
8 375 580,84	0,36	1 140 000,00	0,19	11	0,22
5 984 510,34	0,26	1 305 329,00	0,22	8	0,16
5 615 509,55	0,24	888 000,00	0,15	7	0,14
5 384 588,18	0,23	1 730 000,00	0,30	22	0,43
3 400 000,00	0,15	3 189 684,02	0,54	50	0,98
3 251 092,65	0,14	205 000,00	0,04	3	0,06
3 239 149,92	0,14	574 700,00	0,10	8	0,16
2 415 090,23	0,10	600 000,00	0,10	5	0,10
2 302 220,69	0,10	582 000,00	0,10	8	0,16
1 282 551,29	0,05	-	0,00	-	0,00
689 879,24	0,03	90 000,00	0,02	3	0,06

3. Aktywność funduszy pożyczkowych – wybrane informacje o funduszach pożyczkowych na 31.12.2017 r.

Nazwa Instytucji	Województwo	Siedziba (miejscowość)
Polska Fundacja Przedsiębiorczości	zachodniopomorskie	Szczecin
Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o.o.	wielkopolskie	Poznań
Fundacja Rozwoju Śląska	opolskie	Opole
Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości	świętokrzyskie	Końskie
Lubelska Fundacja Rozwoju	lubelskie	Lublin
Fundusz Górnośląski S.A.	śląskie	Katowice
Fundacja Na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa	mazowieckie	Warszawa
Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	pomorskie	Gdańsk
Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	łódzkie	Łódź
Kujawsko Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	kujawsko-pomorskie	Toruń
Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	małopolskie	Kraków
Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o.	świętokrzyskie	Kielce
Szczeciński Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	zachodniopomorskie	Szczecin
Stowarzyszenie "centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka"	warmińsko-mazurskie	Pasłęk
Mazowiecki Regionalny Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	mazowieckie	Warszawa
Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie	warmińsko-mazurskie	Olsztyn
Fundusz Górnośląski S.A. Oddział w Katowicach	śląskie	Katowice
Agencja Rozwoju Regionalnego „Ares” S.A. w Suwałkach	podlaskie	Suwałki
Działdowska Agencja Rozwoju S.A.	warmińsko-mazurskie	Działdowo
Stowarzyszenie Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości	wielkopolskie	Ostrów Wielkopolski
Stowarzyszenie „Samorządowe Centrum Przedsiębiorczości i Rozwoju” w Suchej Beskidzkiej	małopolskie	Sucha Beskidzka
Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	lubuskie	Zielona Góra
Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego	podlaskie	Białystok
Fundacja Rozwoju Regionu Rabka	małopolskie	Rabka Zdrój
Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej	warmińsko-mazurskie	Gołdap
Regionalne Towarzystwo Inwestycyjne Spółka Akcyjna	pomorskie	Dzierżgoń
Fundacja Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości	zachodniopomorskie	Koszalin
Fundacja Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości	wielkopolskie	Kalisz
Regionalna Izba Gospodarcza	podkarpackie	Stalowa Wola
Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości w Suwałkach	podlaskie	Suwałki
Fundacja Rozwoju Gminy Zelów	łódzkie	Zelów
Fundacja Rozwoju Regionu Łukta	warmińsko-mazurskie	Łukta
Fundacja Wspomagania Wsi	mazowieckie	Warszawa
Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica	świętokrzyskie	Pierzchnica
Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	zachodniopomorskie	Koszalin
Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	podkarpackie	Rzeszów
Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego SA	lubelskie	Biłgoraj
Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie	wielkopolskie	Konin
Rudzka Agencja Rozwoju Inwestor Sp. z o.o.	śląskie	Ruda Śląska
Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości Przy Ostrołęckim Ruchu Wspierania Przedsiębiorczości	mazowieckie	Ostrołęka

Kapitał pożyczkowy w zł na 31.12.2017 r.	Wartość środków zaangażowanych w pożyczki w zł na 31.12.2017 r.	Wartość środków zaangażowanych w pożyczki/wartość kapitału pożyczkowego na dzień 31.12.2017 r. (w %)
275 340 466,69	233 031 296,16	84,63
159 009 119,73	94 342 179,28	59,33
140 389 853,48	110 411 568,14	78,65
113 216 951,81	76 260 768,46	67,36
110 700 000,00	74 186 309,97	67,02
106 094 272,55	70 175 556,30	66,14
89 277 814,81	65 739 707,21	73,63
88 610 625,38	65 816 792,72	74,28
70 230 461,21	44 496 028,67	63,36
67 940 047,57	63 250 817,30	93,10
67 093 204,28	59 979 935,08	89,40
61 820 365,14	38 157 406,96	61,72
55 212 510,62	33 573 276,88	60,81
48 297 504,27	39 784 529,05	82,37
45 467 106,00	21 040 514,80	46,28
44 006 913,98	32 086 692,27	72,91
42 963 207,25	21 719 964,18	50,55
40 319 612,46	21 978 667,97	54,51
39 948 657,07	32 504 601,88	81,37
37 580 045,34	16 685 706,50	44,40
37 259 688,65	30 935 004,41	83,03
37 240 659,45	20 715 622,93	55,63
34 930 319,10	29 266 654,46	83,79
32 353 496,00	26 503 710,00	81,92
30 825 940,74	21 405 566,41	69,44
27 985 543,69	24 942 619,81	89,13
27 175 211,18	21 933 232,26	80,71
26 792 138,54	15 490 894,55	57,82
26 531 889,97	24 200 336,97	91,21
26 400 892,57	16 240 147,91	61,51
26 078 363,39	21 192 781,68	81,27
23 176 361,98	21 694 781,77	93,61
21 488 530,00	21 488 530,00	100,00
18 923 692,14	15 946 077,35	84,27
17 872 113,04	11 622 113,04	65,03
17 506 185,21	11 625 271,06	66,41
16 375 224,58	9 693 110,35	59,19
14 098 447,96	13 472 343,73	95,56
14 083 193,85	10 176 439,09	72,26
13 704 271,62	6 398 335,95	46,69

Nazwa Instytucji	Województwo	Siedziba (miejscowość)
Słupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości	pomorskie	Słupsk
Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.	śląskie	Sosnowiec
Stowarzyszenie Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości	wielkopolskie	Ostrzeszów
„Poręczenia Kredytowe” Sp. z o.o.	mazowieckie	Warszawa
Stowarzyszenie „Radomskie Centrum Przedsiębiorczości”	mazowieckie	Radom
Fundacja „Puławskie Centrum Przedsiębiorczości”	lubelskie	Puławy
Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej	świętokrzyskie	Sandomierz
Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego - Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości	wielkopolskie	Śrem
Towarzystwo Rozwoju Powiśla	pomorskie	Malbork
Stowarzyszenie Wspierania Małej Przedsiębiorczości z Siedzibą w Dobiegniewie	lubuskie	Dobiegniew
Nidzicka Fundacja Rozwoju „Nida”	warmińsko-mazurskie	Nidzica
Agencja Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A.	śląskie	Częstochowa
Żyrardowskie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości	mazowieckie	Żyrardów
Kaszubski Fundusz Przedsiębiorczości Spółka Akcyjna	pomorskie	Kartuzy
Polskie Towarzystwo Ekonomiczne - Oddział w Bydgoszczy	kujawsko-pomorskie	Bydgoszcz
Podkarpacka Izba Gospodarcza w Krośnie	podkarpackie	Krosno
Fundacja „Wałbrzych 2000”	dolnośląskie	Wałbrzych
Fundacja Centrum Wspierania Przedsiębiorczości	łódzkie	Poddębice
Stowarzyszenie „Promocja Przedsiębiorczości”	opolskie	Opole
Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości S.A.	śląskie	Żory

Kapitał pożyczkowy w zł na 31.12.2017 r.	Wartość środków zaangażowanych w pożyczki w zł na 31.12.2017 r.	Wartość środków zaangażowanych w pożyczki/wartość kapitału pożyczkowego na dzień 31.12.2017 r. (w %)
12 889 644,31	4 850 997,55	37,63
12 748 560,03	8 251 895,12	64,73
12 420 133,60	10 801 132,59	86,96
11 408 099,99	8 137 429,69	71,33
10 771 631,07	7 550 159,31	70,09
10 380 376,98	4 970 436,20	47,88
10 320 371,88	7 372 406,76	71,44
9 567 431,50	8 940 820,31	93,45
8 493 465,54	5 222 898,86	61,49
8 375 580,84	6 773 901,81	80,88
5 984 510,34	3 742 356,07	62,53
5 615 509,55	3 086 004,08	54,96
5 384 588,18	3 127 615,73	58,08
3 400 000,00	3 189 684,02	93,81
3 251 092,65	2 146 544,34	66,03
3 239 149,92	3 239 149,92	100,00
2 415 090,23	1 918 421,82	79,43
2 302 220,69	1 558 924,56	67,71
1 282 551,29	-	0,00
689 879,24	389 879,24	56,51

4. Aktywność funduszy pożyczkowych według wartości kapitału pożyczkowego.

Nazwa Instytucji	Województwo	Siedziba (miejscowość)	Kapitał pożyczkowy w zł
			na 31.12.2017 r.
OGÓŁEM			2 335 260 791,13
Grupa funduszy bardzo dużych (grupa BD)*			
Polska Fundacja Przedsiębiorczości	zachodniopomorskie	Szczecin	275 340 466,69
Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o.o.	wielkopolskie	Poznań	159 009 119,73
Fundacja Rozwoju Śląska	opolskie	Opole	140 389 853,48
Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości	świętokrzyskie	Końskie	113 216 951,81
Lubelska Fundacja Rozwoju	lubelskie	Lublin	110 700 000,00
Fundusz Górnośląski S.A.	śląskie	Katowice	106 094 272,55
Grupa funduszy dużych (grupa D)*			
Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa	mazowieckie	Warszawa	89 277 814,81
Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	pomorskie	Gdańsk	88 610 625,38
Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	łódzkie	Łódź	70 230 461,21
Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	kujawsko-pomorskie	Toruń	67 940 047,57
Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	małopolskie	Kraków	67 093 204,28
Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o.	świętokrzyskie	Kielce	61 820 365,14
Szczeciński Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	zachodniopomorskie	Szczecin	55 212 510,62
Grupa funduszy średnich (grupa Ś)*			
Stowarzyszenie „Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka”	warmińsko-mazurskie	Pasłęk	48 297 504,27
Mazowiecki Regionalny Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	mazowieckie	Warszawa	45 467 106,00
Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie	warmińsko-mazurskie	Olsztyn	44 006 913,98
Fundusz Górnośląski S.A. Oddział w Katowicach	śląskie	Katowice	42 963 207,25
Agencja Rozwoju Regionalnego „ARES” S.A. w Suwałkach	podlaskie	Suwałki	40 319 612,46
Działowska Agencja Rozwoju S.A.	warmińsko-mazurskie	Działdowo	39 948 657,07
Stowarzyszenie Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości	wielkopolskie	Ostrów Wielkopolski	37 580 045,34
Stowarzyszenie „Samorządowe Centrum Przedsiębiorczości i Rozwoju” w Suchej Beskidzkiej	małopolskie	Sucha Beskidzka	37 259 688,65
Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	lubuskie	Zielona Góra	37 240 659,45
Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego	podlaskie	Białystok	34 930 319,10
Fundacja Rozwoju Regionu Rabka	małopolskie	Rabka Zdrój	32 353 496,00
Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej	warmińsko-mazurskie	Gołdap	30 825 940,74
Regionalne Towarzystwo Inwestycyjne Spółka Akcyjna	pomorskie	Dzierżgoń	27 985 543,69
Fundacja Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości	zachodniopomorskie	Koszalin	27 175 211,18
Fundacja Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości	wielkopolskie	Kalisz	26 792 138,54
Regionalna Izba Gospodarcza	podkarpackie	Stalowa Wola	26 531 889,97
Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości w Suwałkach	podlaskie	Suwałki	26 400 892,57
Fundacja Rozwoju Gminy Żelów	łódzkie	Żelów	26 078 363,39
Fundacja Rozwoju Regionu Łukta	warmińsko-mazurskie	Łukta	23 176 361,98
Fundacja Wspomagania Wsi	mazowieckie	Warszawa	21 488 530,00

* *Grupa funduszy bardzo dużych (grupa BD)* - kapitał pożyczkowy o wartości od 100 do 350 mln zł. *Grupa funduszy dużych (grupa D)* - kapitał pożyczkowy o wartości od 50 do 100 mln zł. *Grupa funduszy średnich (grupa Ś)* - kapitał pożyczkowy o wartości od 20 do 50 mln zł.

Wartość pożyczek udzielonych w 2017 r.	Liczba pożyczek udzielonych w 2017 r.	Przeciętna wartość pożyczek udzielonych w 2017 r.
585 320 711,24	5 096	114 858,85
70 510 734,73	712	99 031,93
23 031 354,71	89	258 779,27
40 622 893,46	244	166 487,27
17 038 400,00	143	119 149,65
38 477 761,84	396	97 166,07
26 986 144,00	123	219 399,54
31 811 190,00	259	122 823,13
31 786 776,33	397	80 067,45
11 729 000,00	46	254 978,26
7 929 217,00	153	51 824,95
21 005 320,00	135	155 594,96
16 306 841,60	56	291 193,60
21 489 190,69	11	1 953 562,79
6 082 456,06	84	72 410,19
6 175 328,50	35	176 437,96
13 562 543,45	81	167 438,81
6 943 377,09	32	216 980,53
9 071 600,00	41	221 258,54
8 392 150,00	77	108 988,96
4 866 278,33	78	62 388,18
9 201 100,00	134	68 664,93
10 054 733,00	68	147 863,72
9 821 800,00	71	138 335,21
10 022 220,00	116	86 398,45
6 504 200,00	41	158 639,02
17 152 450,51	147	116 683,34
3 357 500,00	24	139 895,83
1 634 863,15	11	148 623,92
11 667 590,00	69	169 095,51
5 550 000,00	26	213 461,54
5 392 649,00	39	138 273,05
6 205 038,00	50	124 100,76
13 644 000,00	468	29 153,85

Nazwa Instytucji	Województwo	Siedziba (miejscowość)	Kapitał pożyczkowy w zł
			na 31.12.2017 r.
Grupa funduszy małych (grupa M)*			
Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica	świętokrzyskie	Pierzchnica	18 923 692,14
Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	zachodniopomorskie	Koszalin	17 872 113,04
Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	podkarpackie	Rzeszów	17 506 185,21
Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego SA	lubelskie	Biłgoraj	16 375 224,58
Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie	wielkopolskie	Konin	14 098 447,96
Rudzka Agencja Rozwoju Inwestor Sp. z o.o.	śląskie	Ruda Śląska	14 083 193,85
Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości przy Ostrołęckim Ruchu Wspierania Przedsiębiorczości	mazowieckie	Ostrołęka	13 704 271,62
Słupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości	pomorskie	Słupsk	12 889 644,31
Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.	śląskie	Sosnowiec	12 748 560,03
Stowarzyszenie Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości	wielkopolskie	Ostrzeszów	12 420 133,60
„Poręczenia Kredytowe” Sp. z o.o.	mazowieckie	Warszawa	11 408 099,99
Stowarzyszenie „Radomskie Centrum Przedsiębiorczości”	mazowieckie	Radom	10 771 631,07
Fundacja „Puławskie Centrum Przedsiębiorczości”	lubelskie	Puławy	10 380 376,98
Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej	świętokrzyskie	Sandomierz	10 320 371,88
Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego - Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości	wielkopolskie	Śrem	9 567 431,50
Towarzystwo Rozwoju Powiśla	pomorskie	Malbork	8 493 465,54
Stowarzyszenie Wspierania Małej Przedsiębiorczości z siedzibą w Dobiegniewie	lubuskie	Dobiegniew	8 375 580,84
Nidzicka Fundacja Rozwoju "NIDA"	warmińsko-mazurskie	Nidzica	5 984 510,34
Agencja Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A.	śląskie	Częstochowa	5 615 509,55
Żyrardowskie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości	mazowieckie	Żyrardów	5 384 588,18
Grupa funduszy bardzo małych (grupa BM)*			
Kaszubski Fundusz Przedsiębiorczości Spółka Akcyjna	pomorskie	Kartuzy	3 400 000,00
Polskie Towarzystwo Ekonomiczne - Oddział w Bydgoszczy	kujawsko-pomorskie	Bydgoszcz	3 251 092,65
Podkarpacka Izba Gospodarcza w Krośnie	podkarpackie	Krosno	3 239 149,92
Fundacja „Wałbrzych 2000”	dolnośląskie	Wałbrzych	2 415 090,23
Fundacja Centrum Wspierania Przedsiębiorczości	łódzkie	Poddębice	2 302 220,69
Stowarzyszenie „Promocja Przedsiębiorczości”	opolskie	Opole	1 282 551,29
Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości S.A.	śląskie	Żory	689 879,24

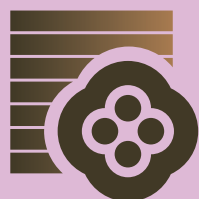
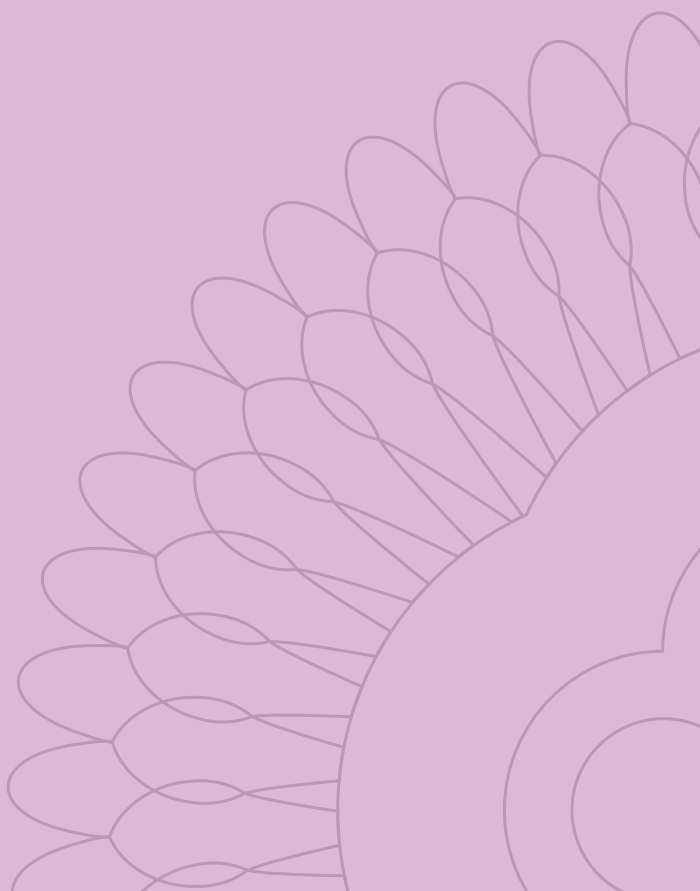
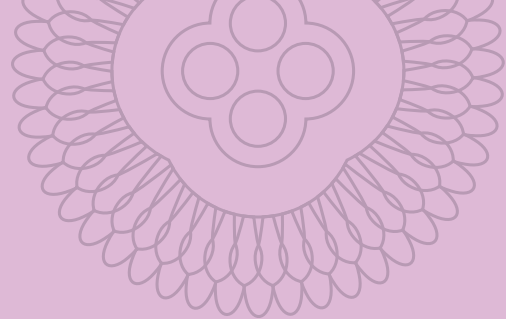
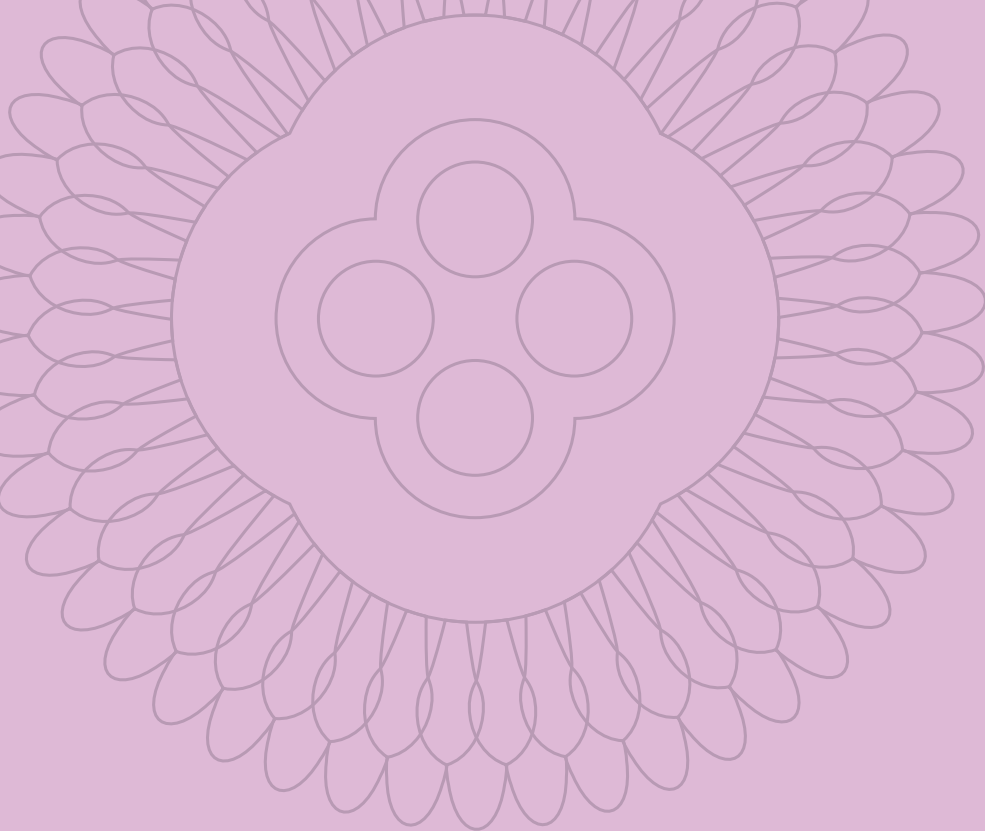
* *Grupa funduszy małych (grupa M)* - kapitał pożyczkowy o wartości od 5 do 20 mln zł. *Grupa funduszy bardzo małych (grupa BM)* - kapitał pożyczkowy o wartości do 5 mln zł.

Wartość pożyczek udzielonych w 2017 r.	Liczba pożyczek udzielonych w 2017 r.	Przeciętna wartość pożyczek udzielonych w 2017 r.
9 578 000,00	53	180 716,98
4 364 392,88	35	124 696,94
4 445 992,00	39	113 999,79
5 118 000,00	55	93 054,55
1 322 000,00	11	120 181,82
4 331 600,00	21	206 266,67
1 110 000,00	21	52 857,14
1 951 000,00	23	84 826,09
3 112 500,00	41	75 914,63
1 786 355,56	14	127 596,83
2 831 964,00	16	176 997,75
3 360 000,00	74	45 405,41
1 920 851,00	25	76 834,04
2 940 000,00	23	127 826,09
3 334 641,33	60	55 577,36
242 000,00	4	60 500,00
1 140 000,00	11	103 636,36
1 305 329,00	8	163 166,13
888 000,00	7	126 857,14
1 730 000,00	22	78 636,36
3 189 684,02	50	63 793,68
205 000,00	3	68 333,33
574 700,00	8	71 837,50
600 000,00	5	120 000,00
582 000,00	8	72 750,00
-	-	-
90 000,00	3	30 000,00

POLSKI ZWIĄZEK
FUNDUSZY POŻYCZKOWYCH

PZFP